

**A MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR
2018. ÉVI MUNKATERVE**

Tartalomjegyzék

I. Vezetői összefoglaló.....	4
II. Működési feltételek	5
II.1. Költségvetési, pénzügyi feltételek.....	5
II.2. Személyi feltételek.....	8
II.3. Informatikai infrastruktúra.....	9
III. Szakmai tevékenység.....	12
III.1. Az illetékességi terület felügyelete	12
III.2. Állománygyarapodás.....	14
III.2.1. Illetékességi terület	14
III.2.2. Gyűjtőkör.....	15
III.3. Állományvédelem és reprográfia.....	16
III.3.1. Általános tevékenység	16
III.3.2. Restaurálás, konzerválás.....	18
III.3.3. Könyvkötészeti munkák	19
III.3.4. Biztonsági másolatok készítése (mikrofilmezés, digitalizálás).....	20
III.4. A levéltári anyag nyilvántartása	20
III. 5. Rendszerezés, rendezés	23
III.5.1. Alapszintű rendezés.....	23
III.5.2. Középszintű rendezés	23
III.5.3. Darabszintű rendezés.....	24
III.5.4. Ellenőrző rendezés	25
III.5.5. Raktári rendezés (mintaállványozás, jelzeteles, átrendezés).....	26
III. 6. Selejtezés.....	27
III. 7. Segédletkészítés	28
III. 8. Kutató- és ügyfélszolgálat.....	32
III.8.1. Általános feladatok	32
III.8.2. Infrastrukturális és személyi adottságok	33
III.8.3. Elektronikus szolgáltatások bevezetése, illetve bővítése.....	34
III.8.3. Tájékoztatás, online kommunikáció, tudásmegosztás	35
III.8.4. Ügyfélszolgálat.....	36
III. 9. Tudományos munka, konferenciák, kiadványkészítés, kiadói tevékenység.....	36
III. 10. Közművelődés, oktatás segítése, PR-tevékenység.....	39
III.10.1. Levéltárlátogatások, látogatócsoportok fogadása, levéltárpedagógia.....	39
III.10.2. Könyvbemutatók.....	40
III.10.3. Közművelődési programok, rendezvények	40

III.10.4. Kiállítások.....	41
III. 11. Könyvtári munka	43
III. 12. Anyakönyvi másodpéldányok kezelése	44
III. 13. Nemzetközi és hazai kapcsolatok.....	45
III. 14. Pályázatok.....	48
III. 15. Vezetés, ügyvitel, képzés, továbbképzés	49

I. Vezetői összefoglaló

A 2018-as évben az elmúlt évekhez hasonlóan jelentős infrastruktúra fejlesztésre kerülhet sor a Magyar Nemzeti Levéltárban. Az Országos Levéltár Hess András téri épületéből kiköltöztetett iratanyag, munkatársak és szolgáltatások elhelyezése a Kormány által kijelölt Daróczi úti telephelyen és az Országos Levéltár többi épületében, csak ideiglenesen jelenthet megoldást. A 2018-as év elején elkészült a végleges elhelyezésre megoldást kínáló kormányelőterjesztés, amelyhez szorosan kapcsolódik a Bécsi kapu téri épület építészeti és funkcionális megújítása is. A 2018-as évben sor kerülhet a beruházások előkészítésére és tervezésére. A megyei levéltárak megújítása szintén folytatódhat. Az MNL Borsod-Abaúj-Zemplén megyei levéltárának megújítására a Miskolci Egyetemmel együttműködésben kerülhet sor. A beruházás az épületek megújítása mellett a felsőoktatáshoz szorosan kapcsolódó tudásközpont megvalósítását is biztosítja. Régi adósság a Csongrád Megyei Levéltár elhelyezési problémáinak megoldása, amelyre a szegedi nagyberuházás és a makói fióklevéltár új épületben való elhelyezése jelenthet megoldást. Nagyon nehéz helyzetben van a Baranya Megyei Levéltár, ahol az elhelyezési problémákra és a nyilvános terek biztosítására is megoldást kell találni.

A közigazgatási eljárásokhoz kapcsolódó levéltári szolgáltatás fejlesztése című (KÖFOP-1.0.0-VEKOP-15-2016-00011 projekt) projekt a 2018-as évben a megvalósítás szakaszába lép. A 2,6 milliárd forintos pályázat alapját az jelenti, hogy 2015-ben már a levéltár tevékenységének jelentős részét, 25%-át is elérte a közigazgatási szervektől, vagy magánszemélyektől a közigazgatási ügyek intézéséhez szükséges jogbiztosító erővel rendelkező iratok keresésén és adatszolgáltatásán alapuló igények kezelése. A projekt megvalósítása nyomán megújul az MNL informatikai infrastruktúrája, elektronikus nyilvántartási rendszere és szervezete. Az állampolgárok igényeit kiszolgáló, a Jó Állam modellnek megfelelő levéltár kialakítására kerül sor. A projekt keretében elindult a scopeArchiv évek óta esedékes verziófrissítése, a szakrendszer alkalmazásfejlesztése, illetve az informatikai eszközpark beszerzése a megyei tagintézmények számára. A szükséges fejlesztéseket tartalmazó követelményjegyzék elkészítését széleskörű, a Magyar Nemzeti Levéltár és a Budapest Főváros Levéltára közötti szakmai egyeztetés kísérte. Cél a szakrendszer levéltárosi feladatokat támogató moduljainak fejlesztése, a kutatók tájékoztatását és kutatását támogató publikus felületének kiváltása egy minden igényt kielégítő megoldással, valamint a levéltárosok továbbképzését támogató e-learning rendszer kiépítése.

A Digitális Nemzet Fejlesztési Program megvalósítása során 2017-ben elkészült a Közgyűteményi Digitalizálási Stratégia és az erről szóló 1404/2017. (VI. 28.) Korm. határozat alapján az ahhoz kapcsolódó akcióterv. A stratégia a Magyar Nemzeti Levéltár levéltári ágazati aggregátorként határozza meg, az akcióterv 2018. évi feladatai között szolgáltatásfejlesztési, tartalomfejlesztési és infrastrukturális fejlesztési feladatokat határoz meg. A Közgyűteményi Digitalizálási Stratégiához kapcsolódóan részt veszünk a Digitális Témahét projektben is, amely révén a levéltári anyagok az iskolai oktatásban is hasznosíthatók lesznek. A levéltárpedagógiai foglalkozásaink célja olyan komplex látásmód kialakítása, mellyel a fiatalok képessé válnak hitek és tévhitek megkülönböztetésére, egy adott információ (pl. fotó, hírek) objektív elemzésére, el tudnak helyezni egy vizsgált dokumentumot térben és időben. A levéltár kincseinek, szellemi értékeinek megismerésével a diákok jobban megérthetik és sokkal inkább sajátjuknak érezhetik múltunkat és annak összefüggéseit.

A Családok Éve programsorozat keretében a családbarát programokra is nagy hangsúlyt fektetünk 2018-ban (március 15., májusi Múzeumi Majális, júniusi Múzeumok Éjszakája, szeptemberi Kulturális Örökség Napok). Részt veszünk az *Operakaland* elnevezésű programon, amelynek keretében vidéki középiskolásoknak mutatjuk be az épületet és kapcsolódva az adott operaelőadáshoz, abból a korszakból mutatunk be levéltári iratokat.

A 2018-as évben le kell zárunk a Reformáció Emlékév, az Europeana Migration Collections és a CO:OP projektet. A felsorolt programok befejezése után az elkészült adatbázisok, megjelent publikációk, digitalizált állományok kommunikációja kerülhet előtérbe.

Az intézménynek a szakmai munka megújítása mellett a jogszabályi változásokra is fel kell készülni. 2018. május 25-én életbe lép a GDPR (General Data Protection Regulation) az EU adatvédelmi rendelete, ami a 2011. évi CXII. törvénynél (az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról) részben szigorúbb előírásokat és újdonságokat is tartalmaz. Az új jogszabályok szervezeti és szabályozási szinten is feladatot jelentenek az MNL-nek.

II. Működési feltételek

II.1. Költségvetési, pénzügyi feltételek

Az MNL integrációs folyamatai egy szakmailag és pénzügyileg megalapozott gazdálkodási rendszer bevezetését tették szükségessé. A 2014-ben átszervezett pénzügyi-számviteli rendszer az elmúlt évek során bebizonyította, hogy a szakszerű és szabályszerű feladatellátás csak egy központi, egységes elszámolási elvek szerint működő, közvetlen irányítás és ellenőrzés alá vonható gazdasági apparátus felállításával és működtetésével biztosítható. A beszámoltatási, számviteli feladatok központi irányítási hatáskörbe vonásával szükséges tovább fejleszteni a megyei levéltárak és az Országos Levéltár együttműködésének belső kontrollfolyamatait, a szakszerű feladatellátás információs rendszerét. Ennek érdekében folytatni kell a gazdálkodási feladatokat ellátó munkatársak képzését, a munkatársak közötti konzultációs lehetőségek biztosítását. Célirányos, valamint soron kívüli vezetői ellenőrzésekkel el kell érni a szabályozottság érvényesítését is.

Az MNL integrációjával bevezetett költségvetési keretgazdálkodás az érdekeltségi rendszer érvényesülését segíti, ennek érdekében a megyei levéltárak a részükre jóváhagyott kiadási előirányzatok felett kötelezettségvállalási és utalványozási jogot gyakorolnak, a központi irányítás szerződés-kötési és ellenjegyzési jogának fenntartása mellett. 2018-ra kiemelt célként tűztük ki a keretgazdálkodási rendszer informatikai támogatásának kifejlesztését, akár új integrált ügyviteli rendszer bevezetésével. Továbbra is küldetésünknek tekintjük a Gazdasági Igazgatóság irányító és szolgáltató szerepe közötti „egészséges” egyensúly megtartását, a működési feltételrendszer kiszolgáltatását.

A Magyar Nemzeti Levéltár megalapítását követő időszak szigorú és takarékos gazdálkodása hozzájárult a Magyar Nemzeti Levéltár költségvetési stabilitásához, likviditásának megőrzéséhez, szabályszerű és fenntartható intézményhálózat működtetéséhez.

Bevételi előirányzatok 2017-2018. év

Megnevezés	2017. év	2018. év
Költségvetési támogatás	2.940.600 E Ft	3.711.715 E Ft
Saját bevételi előirányzat	60.000 E Ft	80.000 E Ft
Összesen:	3.020.600 E Ft	3.791.715 E Ft

Bevételi előirányzatok változása a 2017. évhez képest:

Az elemi költségvetés szerinti költségvetési támogatás 2018-ra 25,37%-kal, azaz 751.115 E Ft-tal növekszik az előző évhez képest, amely változást a következő tételek adják ki:

– Minimálbér és garantált bérminimum miatti többlettámogatás (személyi juttatások és járulékok)	+ 187.116 E Ft
– Kulturális-illetménypótlék miatti többlettámogatás (személyi juttatások és járulékok)	+ 160.299 E Ft
– MNL Csongrád Megyei Levéltára részére volt MTVA épület levéltári célú átalakítása (beruházás és dologi)	+ 559.500 E Ft
– támogatás elvonás, helyette saját bevételi kötelezettség előírása	– 40.000 E Ft
– <u>szociális hozzájárulási adó csökkenése miatti támogatás elvonása</u>	– 115.800 E Ft
Bevételi előirányzatok változása összesen:	751.115 E Ft

A saját bevételi előirányzat 33,33%-os növekedését a fenntartó által előírt 20.000 E Ft-os saját bevételi kötelezettség teszi ki.

A bevételi előirányzat változásainak vizsgálata alapján megállapítható, hogy 2018-ra ugyan 751.115 E Ft-tal növekszik a Magyar Nemzeti Levéltár költségvetési támogatása, azonban ez a többletforrás többletfeladathoz (jogszábeli kötelezettségek teljesítéséhez, kormányhatározat szerinti ingatlanfejlesztés lebonyolításához) kötött, egyéb intézményfejlesztéshez nem használható fel. Fontos változás, és támogatáscsökkenést jelent a saját bevételi előirányzat 20.000 E Ft-os növekedés kötelezettségének előírása, ezzel egyidejűleg 40.000 E Ft-os támogatáscsökkenés realizálása.

Kiadási előirányzatok 2017-2018. év

Megnevezés	2017. év	2018. év
Személyi juttatások	1.742.700 E Ft	2.032.020 E Ft
Kifizetői járulékok	470.900 E Ft	413.195 E Ft
Dologi kiadások	423.400 E Ft	564.900 E Ft
Beruházási kiadások	290.100 E Ft	688.100 E Ft
Felújítási kiadások	93.500 E Ft	93.500 E Ft
Összesen:	3.020.600 E Ft	3.791.715 E Ft

Kiadási előirányzatok változása a 2017. évhez képest:

A kiadási előirányzatok 25,53%-os, 751.115 E Ft-os növekedését a bevételeknél már leírt, a következőkben részletezett tételek alkotják:

- Minimálbér és garantált bérminimum miatti többlettámogatás	
- személyi juttatások	+ 155.714 E Ft
- kifizetői járulékok	+ 31.402 E Ft
- Kulturális illetménypótlék miatti többlettámogatás	
- személyi juttatások	+ 133.606 E Ft
- kifizetői járulékok	+ 26.693 E Ft
- szociális hozzájárulási adó csökkenése miatti járulékelvonás	- 115.800 E Ft
- MNL Csongrád Megyei Levéltára részére volt MTVA épület levéltári célú átalakítása	
- beruházás	+ 440.000 E Ft
- dologi kiadások (fordított áfa)	+ 119.500 E Ft
- MNL Pest Megyei Levéltára volt könyvtári szárny átalakítása miatti épületberuházás fordított áfa miatti előirányzat átcsoportosítás	
- beruházások	- 42.000 E Ft
- dologi kiadások	+ 42.000 E Ft
- támogatás elvonás (dologi)	- 40.000 E Ft
- saját bevételi kötelezettség növekedése (dologi)	+ 20.000 E Ft
Kiadási előirányzatok változása összesen:	751.115 E Ft

Tehát ismételten megállapítható, hogy a kiadási előirányzatok 751.115 E Ft-os növekedése többletfeladathoz, jogszabályi kötelezettségek teljesítéséhez kötött, intézményi fejlesztést nem tesz lehetővé. Kiemelendő, hogy a dologi kiadások támogatási előirányzata 40.000 E Ft-tal csökkent az előző évhez képest, amely támogatáskiesést intézményi működési bevételek növelésével, projektbevételek elnyerésével szükséges pótolni.

2018-ban esedékes a Gazdasági Igazgatóság működésére vonatkozóan a Szervezeti és Működési Szabályzatban rögzített feladatok, működési mechanizmusok, a Gazdasági Igazgatóság szervezeti egységeinek felülvizsgálata, szükségzerű módosítása, ehhez kapcsolódóan a Gazdasági Igazgatóság Ügyrendjének, ellenőrzési nyomvonalainak, valamint a munkatársak munkaköri leírásainak aktualizálása.

További elvégzendő feladatok:

- Előirányzatgazdálkodás.
- Havi zárlati feladatok ellátása.
- Havi időközi költségvetési jelentések, havi előrejelzések elkészítése.
- Éves költségvetés, éves beszámoló elkészítése. Kapcsolódó közzétételi kötelezettség teljesítése.
- Rehabilitációs hozzájárulás, cégautóadó, általános forgalmi adó megállapításával, bevallásával kapcsolatos adókötelezettségek teljesítése.
- Közbeszerzési tervben rögzített beszerzések közbeszerzési eljárásainak lefolytatása, kapcsolódó közzétételi kötelezettség teljesítése.
- Közfoglalkoztatási program lebonyolítása, kapcsolódó elszámolások, beszámolók elkészítése.

- Alapnyilvántartások felfektetésének folytatása, meglévők aktualizálása:
 - a tárgyi eszköz nyilvántartás folyamatos felülvizsgálatára,
 - a készletnyilvántartás folyamatos felülvizsgálata, a nyilvántartási rendszer egyszerűsítési lehetőségeinek feltárása,
 - a szerződés-nyilvántartás, a kötelezettségvállalási nyilvántartás, a pénzügyi kötelezettségvállalással nem járó megállapodások, partnerségi szerződések rögzítése, a szerződés-nyilvántartás ügyviteli eljárásrendjének továbbfejlesztése,
 - a vagyonkataszter folyamatos aktualizálása.
- Integrált ügyviteli programrendszerek fejlesztése, MNL elvárásainak megfelelően:
 - a 2017-ben megvásárolt JDolBer Bérügyviteli és Humánpolitikai Szoftver bevezetésével kapcsolatos esetleges további paraméterezési feladatok ellátása, az EcoStat Integrált Ügyviteli Programrendszerhez történő automatikus bérfeladás biztosítása céljából,
 - az EcoStat Integrált Ügyviteli Programrendszer Projektnyilvántartó Moduljának fejlesztése, kötelezettségvállalás, teljesítés, várható maradvány lekérdezéséhez.
- Gazdálkodással összefüggő szabályzatok folyamatos aktualizálása:
 - az MNL Kötelezettségvállalási, ellenjegyzési, teljesítésigazolási, érvényesítési és utalványozási rendjéről szóló szabályzatának aktualizálása,
 - Önköltségszámítási szabályzat aktualizálása,
 - számviteli szabályzatok aktualizálása,
 - gépjármű igénybevételi szabályzatban foglaltak felülvizsgálata,
 - Közfoglalkoztatási Szabályzatban foglaltak pontosítása,
 - a Leltározási és leltárkészítési szabályzatban foglaltak egyértelműsítése,
 - a Pályázati eljárásrend továbbfejlesztése.
- A Gazdasági Igazgatóság folytatja az intézményen belüli képzési rendszerét, mind a gazdasági ügyintéző munkakörben foglalkoztatottak, mind pedig a levéltárszakmai munkakörökben foglalkoztatottak részére.
- Tervezzük a gazdálkodási feladatokat ellátók körében 24 képzési nap teljesítését.
- A KÖFOP-1.0.0-VEKOP-15-2016-00011 Közigazgatásfejlesztési Projekt beszerzési, adatgyűjtési informatikai fejlesztéshez kapcsolódó rendszerek kidolgozási, bevezetési folyamataiban történő részvétel.
- Folyamatba épített vezetői ellenőrzés gyakoriságának, hatékonyságának növelése.
- A műszaki-üzemeltetési területen az MNL ingatlanaira kiterjedő karbantartási feladatok folyamatosságának biztosítása, műszaki, katasztrófavédelmi, érintésvédelmi felülvizsgálatok lebonyolítása, a munka-egészségügyi vizsgálatok, a munkavédelmi képzések határidőre történő lebonyolítása, ingatlanstratégiai célok megvalósításának segítése.

Erősíteni kell a vagyongazdálkodással és üzemeltetéssel kapcsolatos szervezési, feladatellátási, ellenőrzési, belső kontrollrendszer által támasztott kötelezettségek feladatellátási színvonalát.

2018. évben ingatlanfejlesztés keretében kiemelten kezelendő feladatok:

- a Magyar Nemzeti Levéltár 1014 Budapest, Hess András tér 5. sz. alatti telephelyének kiürítésével, valamint az új levéltári épület tervezésével, megvalósításával kapcsolatos feladatok,
- a Pest Megyei Levéltár Vágóhid utca 7. szám alatti épület Mester utcai szárnyának levéltári célokra történő kialakításához kapcsolódó beruházási feladatok befejezése;
- a Magyar Nemzeti Levéltár Baranya Megyei Levéltár egyes telephelyei felújításával kapcsolatos feladatok,
- a Magyar Nemzeti Levéltár Heves Megyei Levéltár Eger, Mátyás király u. 62. sz. alatti épülete földem megerősítése, kazánház korszerűsítése,
- a Magyar Nemzeti Levéltár Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár Szolnok, Pozsonyi út 40-42. sz. alatti épülete kazánház korszerűsítése, tetőtér szigetelési feladatok,
- a Magyar Nemzeti Levéltár Komárom-Esztergom Megyei Levéltár homlokzat felújításának befejezése,
- a Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltára új épületének tervezési, épületberuházási, költöztetési feladatai,

- a Magyar Nemzeti Levéltár Budapest, Bécsi kapu tér 2-4. sz. alatti székhely épületfelújítás tervezési feladatai.

A közbeszerzési területen az általánosan ellátott feladatok mellett:

- csökkenteni kell az MNL ügyintézési idejét,
- be kell fejezni az MNL szintű nyomat-előállító eszközök 33 havi bérletére és üzemeltetésére folytatott közbeszerzési eljárást,
- ki kell írni az MNL Csongrád Megyei Levéltára új épületének kialakítását célzó beruházási közbeszerzési eljárást,
- gondoskodni kell az európai uniós programok közbeszerzés kapcsán keletkezett bizonylatainak EMIR rendszerben történő feltöltéséről,
- gondoskodni kell a lejáró közbeszerzési tanácsadói szerződések megújításáról,
- be kell tanítani az MNL Veszprém Megyei Levéltára gazdasági ügyintézőjét a KEF portálon található irodaszer rendelés folyamatainak kezelésére, közzétételi, adatszolgáltatási kötelezettség keretében gondoskodni kell a közbeszerzési eljárási dokumentációk, közbeszerzési terv, szerződések közzétételének teljesítéséről, kapcsolódó adatszolgáltatások ellátásáról.

Vagyongazdálkodási területen:

- humánerőforrás bevonása a teljes körű vagyongazdálkodási nyilvántartások felfektetésére, aktualizálásra,
- vagyongazdálkodás keretében gazdaságos ingatlanüzemeltetési feltételek kidolgozása.

II.2. Személyi feltételek

Az MNL létrejöttével, a megyei levéltárak integrációjával megvalósuló centrális tudástőke hatékony kihasználása elsődleges feladat. Ennek érdekében az MNL vezetése támogatja az egyéni karriertervezést a szervezeti célokkal összhangban. Az MNL szakmai és nem szakmai jellegű továbbképzéseken gondoskodik arról, hogy a levéltárban dolgozók felkészült és elhivatott munkatársakként szaktudásukkal és személyi kompetenciáikkal egyaránt a magyar levéltárügy fejlődését mozdítsák elő.

ÉRINTETT SZERVEZETI EGYSÉGEK

Érintett szervezeti egységek (a beszámolóban előforduló rövidítésekkel)

Főigazgatói Titkárság (FT)

Gazdasági Igazgatóság (GI)

Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Uniós projektek igazgatósága (NEUI)

Jogi, Humánpolitikai és Munkaügyi Főosztály

Szakmai Koordinációs Központ (SZKK)

Informatikai és e-levéltári Osztály

Módszertani, Továbbképzési és Iratkezelés-felügyeleti Koordinációs Osztály (MOTIKO)

Állományvédelmi és Reprográfiai Osztály (ÁRO)

MNL Országos Levéltára (MNL OL)

1945 előtti Kormányzervek Főosztálya (1945 e. KF)

1945 utáni Kormányzervek és Pártiratok Főosztálya (1945 u. KPF)

Magánlevéltárak és Gyűjtemények Főosztálya (MGYF)

Gazdasági Levéltári Főosztály (GLF)

Kutatószolgálati, Tájékoztatási és Levéltár-tudományi Szakkönyvtári Főosztály

Az MNL megyei tagintézményei

Magyar Nemzeti Levéltár Baranya Megyei Levéltára (MNL BaML)

Magyar Nemzeti Levéltár Bács-Kiskun Megyei Levéltára (MNL BKML)

Magyar Nemzeti Levéltár Békés Megyei Levéltára (MNL BéML)

Magyar Nemzeti Levéltár Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltára (MNL BAZML)

Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltára (MNL CSML)
Magyar Nemzeti Levéltár Fejér Megyei Levéltára (MNL FML)
Magyar Nemzeti Levéltár Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltára (MNL GYMSML Győr)
Magyar Nemzeti Levéltár Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára (MNL GYMSML Sopron)
Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Megyei Levéltára (MNL HBML)
Magyar Nemzeti Levéltár Heves Megyei Levéltára (MNL HML)
Magyar Nemzeti Levéltár Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltára (MNL JNSZML)
Magyar Nemzeti Levéltár Komárom-Esztergom Megyei Levéltára (MNL KEML)
Magyar Nemzeti Levéltár Nógrád Megyei Levéltára (MNL NML)
Magyar Nemzeti Levéltár Pest Megyei Levéltára (MNL PML)
Magyar Nemzeti Levéltár Somogy Megyei Levéltára (MNL SML)
Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára (MNL SZSZBML)
Magyar Nemzeti Levéltár Tolna Megyei Levéltára (MNL TML)
Magyar Nemzeti Levéltár Vas Megyei Levéltára (MNL VaML)
Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltára (MNL VeML)
Magyar Nemzeti Levéltár Zala Megyei Levéltára (MNL ZML)

II.3. Informatikai infrastruktúra

A célok megvalósíthatóságát kedvezőtlenül befolyásolta az intézmény előregedett informatikai infrastruktúrája. Továbbra is indokolt a megyei tagintézményekben használt levéltárosi és kutatótermi munkaállomások és a hálózati eszközök ütemezett cseréje. Mind ezt, mind a tagintézmények közös informatikai szolgáltatásainak kialakításához szükséges felhőalapú szolgáltatás kialakítását egyaránt akadályozza az informatikai eszközökre vonatkozó beszerzési tilalom.

A 2015. évi munkatervtől kezdődően az informatikai infrastruktúra rendszeres megújításának megkezdését terveztük. A tervbeli és megvalósult adatok összehasonlításán látszik, hogy **a beszerzések közel 80%-kal maradtak el a tervezettől.** Az amortizáció évről évre növekvő mértékben veszélyezteti az intézmény szolgáltatásainak és működésének fenntartását.

Tagintézmény	Összes számítógép	Cserélendő számítógépek		XP		2017. évi tervezett beszerzés 20 %	2017. teljesült beszerzés	2018. évi tervezett beszerzés 20%
Bács-Kiskun	29	23	79%	16	55%	7	2	6
Baranya	40	25	63%	27	68%	8	2	8
Békés	25	17	68%	19	76%	5	1	5
Borsod-Abaúj-Zemplén	36	25	69%	28	78%	6	3	8
Csongrád	52	36	69%	38	73%	10	1	11
Fejér	24	11	46%	10	42%	4	1	5
Győr	19	15	79%	7	37%	4	2	4
Hajdú-Bihar	51	27	53%	19	37%	9	4	11
Heves	26	19	73%	22	85%	6	2	6
Jász-Nagykun-Szolnok	24	9	38%	7	29%	4	2	5
Komárom-Esztergom	27	23	85%	18	67%	6	1	6
Nógrád	49	23	47%	22	45%	8	2	10
OL	448	176	39%	150	33%	82	68	90
Pest	39	32	82%	24	62%	14	2	8
Somogy	37	35	95%	28	76%	8	1	8
Sopron	16	12	75%	11	69%	4	1	4
Szabolcs-Szatmár-Bereg	36	10	28%	6	17%	5	1	8
Tolna	23	17	74%	9	39%	4	2	5
Vas	32	26	81%	24	75%	7	2	7
Veszprém	66	43	65%	38	58%	10	2	14
Zala	29	26	90%	25	86%	7	1	6
Összesen:	1128	630	56%	548	49%	218	103	235

(Az összes számítógép a munkaállomások, szerverek és notebook számítógépek összege. Cserélendő számítógépnek tekintjük a hét évnél idősebb, 2GHz-nél lassabb vagy 1GB memóriánál vagy 60 GB merevlemeznel kisebb kapacitású számítógépeket. A határok megállapításánál a Poszeidon és a Scope programok erőforrás igényét vettük figyelembe. Az XP azon számítógépek száma, amelyeken 2014 áprilisában lejárt támogatású, MS Windows XP operációs rendszer van.)

A beruházások eredményeként a lecserélendő számítógépek aránya 2017. évben az előző évihez képest öt százalékkal csökkent (56%), de továbbra is meghaladja az eszközök számának felét. Továbbra is gondot jelent, hogy a már nem támogatott Windows XP operációs rendszerrel működő eszközök száma is megközelíti az 50%-ot.

Intézményi központi infrastruktúra

	2017. tény	2018. terv
MNL központi rendszer adattároló (bruttó/nettó tárkapacitás)	440/360 TB	440/360
MNL központi rendszerben tárolt adatmennyiség	123	150
MNL központi rendszerbe telepített fizikai szerverek száma	17	28
MNL központi rendszerbe telepített virtualizált szerverek száma	51	65

2018-ban a KÖFOP projekt keretében jelentős fejlesztést tervezünk a Lánghilom utcai központi gépterem

infrastruktúrában, kiváltásra kerül a korábbi EMC tároló.

Hálózatok

	2017 tény	2018. terv
VPN-be bevont telephelyek száma	24	48
Hálózati eszközök száma	196	336

A KÖFOP projekt keretében a levéltári integráció fontos lépéseként a megyei tagintézmények központi telephelyei mellett belső hálózatba vonjuk valamennyi megyei levéltár összes kutatóteremmel rendelkező telephelyét is.

Digitalizáló eszközök

	2017. tény	2018 terv
dokumentumszkennner	84	129
könyvszkennner	5	9
mikrofilmszkennner	8	8
filmszkennner	2	2
egyedi felvételező munkaállomás	1	1
audió digitalizáló munkaállomás	1	1

A KÖFOP projektben beszerzett közigazgatási adatszolgáltatást támogató dokumentumszkennnerek telepítése mellett megvalósul a Digitalizálási Stratégiában tervezett regionális digitalizáló műhelyek létrehozása Hajdú-Bihar és Veszprém megyében.

III. Szakmai tevékenység

III.1. Az illetékességi terület felügyelete

Az illetékességi terület felügyeletével kapcsolatos munkák tervezése során az MNL központi szervezeti egységeinek és megyei tagintézményeinek elsődlegesen a vonatkozó jogszabályok előírásaira, illetve a közigazgatási és intézményi szervezetrendszerben az elmúlt években végbement változásokra kell tekintettel lenniük. A közelmúlt jogszabályi változásai közül kiemelkedik a szakmai követelményeket részben újrafogalmazó 27/2015. (V. 27.) EMMI rendelet. A 2018. évi iratkezelés-felügyeleti munka jogszabályi változásokból fakadó újdonsága még a 2016 végén megjelent ún. formátumrendelet – 34/2016. (XI. 30.) EMMI rendelet az elektronikus formában tárolt iratok közlevéltári átvételének eljárásrendjéről és műszaki követelményeiről –, amellyel kapcsolatban az elsődleges feladat az iratképző szervek felé ennek ismertetése és alkalmazásának előkészítése. Részben ezzel összefüggésben fel kell készülni az ASP szakrendszereket – köztük az iratkezelő szakrendszert – alkalmazó iratképző szervek (önkormányzati hivatalok) speciális kérdéseinek, problémáinak kezelésére.

A szervnyilvántartás területén változatlanul kiemelt feladat az MNL egységes nyilvántartási rendszerének mind szélesebb körű alkalmazása, a scopeArchiv megfelelő moduljainak feltöltése és különösen az aktualizálása. Ehhez nyújtanak segítséget a 2018-ban is folytatódó szakmai továbbképzések, valamint az MNL Szakmai Koordinációs Központ (SZKK) által tervezett módszertani konzultációk is.

Az MNL valamennyi szervezeti egységében a referensek feladata az illetékességi és gyűjtőkörbe tartozó szervek alapítására, működésére, iratkezelésére, iratselejtezésére és megszűnésére vonatkozó valamennyi adat összegyűjtése, vagyis a szervjegyzék/szervdosszié folyamatos aktualizálása, mely munka kiegészül az iratképző szervek működésére vonatkozó jogszabályok folyamatos nyomon követésével. Fontos feladat emellett a felszámolással vagy végelszámolással megszűnő szervekkel kapcsolatos feladatok ellátása is. Előreláthatólag 2018-ban is számos központi és területi iratképző szerv – különösen az államigazgatás és az oktatás területén – szűnik meg, olvad be, vagy alakul át legalább a nevében, amelynek nyomon követése szintén kiemelt feladat lesz a tárgyévben.

Az iratkezelés jogszabályi és szabályzati ellenőrzése során különösen fontos az új szervek iratkezelésének felügyelete, ami visszatükröződik a tagintézmények terveiben is. A levéltárak törekednek arra, hogy egy-egy új iratképzőnél a lehető leghamarább jelentkezzenek és különösen akkor, ha nem a közigazgatásban jártas szakemberek irányítása alatt áll az új szerv (pl. tanügyi igazgatás) akkor ott kellő támaszt, segítséget tudjanak nyújtani a levéltári érdekek érvényesítése mellett a szakszerű iratképzés és -kezelés terén. A szervellenőrzések alkalmából általánosan az iratkezelés teljes körű megismerése kerül a középpontba, a folyamat minden pontját igyekeznek figyelemmel kísérni az eljáró levéltárosok. Az aktualizált ellenőrzési adatlapok alkalmasak a komplex jellegű felmérés elvégzésére és törekedni kell az összegzés pontban szerepeltetni kívánt jellegzetességek és követelmények pontosabb, számonkérhetőbb bemutatására. A szervek által általában kért tájékoztatást természetesen a jövőben is a lehető leggyorsabban megadják a levéltárak, de ugyanakkor az általuk szorgalmazott változtatások végrehajtását is ellenőrizni fogják. Az iratképzők ellenőrzésekor, ahogy a korábbi években, úgy 2018-ban is – részarányuk növekedésével – egyre nagyobb hangsúlyt kap az elektronikusan keletkeztetett iratok felmérése, az iktató- és iratkezelő programok használata és ezzel összefüggésben a majdani levéltári átadás-átvétel biztosításának előkészítése. Külön figyelni kell a fentebb említett ASP szakrendszer használatára, amely az iratkezelési szabályzat változását, vagyis annak levéltár általi újraengedélyezését követeli meg. Az ellenőrzések során folytatódnak a megyei tagintézmények vonatkozásában a megyei kormányhivatalokkal a kölcsönös szakmai előnyökön nyugvó közös ellenőrzések.

Az eddigi tapasztalatokból adódóan az iratkezelés jogszabályon nyugvó általános ellenőrzése mellett szükséges jobban ösztökélni az iratképző szerveknél a selejtezést, mint a majdani szakszerű iratátadás egyik nélkülözhetetlen elemét. Szükség esetén a levéltár munkatársai a selejtezés helyszíni ellenőrzésével bizonyosodnak meg arról, hogy a selejtezendő iratok maradandó értékkel nem bírnak. Külön figyelmet kívánunk fordítani e tekintetben az 1990 előtt keletkezett iratokra, azon belül is főként a tanácsi, illetve a szövetkezeti, vállalati és iskolai iratokra.

A MOTIKO a 27/2015. (V. 27.) EMMI rendelet 8. §-ában foglaltaknak megfelelően a 2018. évben 67 szerv ellenőrzését tűzte ki célul. A három, illetve az öt éves rendszerességű ellenőrzési határidő miatt többet nem is tudott a munkatervébe felvenni. Az ellenőrzést végző munkatársak az iratkezelési folyamat minden pontját feltérképezik, beleértve a szervnél alkalmazott szakrendszert is. A 2017-ben bevezetett módszer, mely alapján az ellenőrzési jegyzőkönyvben a szervtől kért iratkezelési változtatások megtörténte utólag ellenőrzésre kerül („utánkövetés”), 2018-ban is folytatódik.

A szervek ellenőrzésekor kívánatos cél a maradandó értékű iratanyag felmérése és a szerv általi jegyzékeltetése. Új levéltári épület híján az OL nem tudja átvenni a levéltárérett iratanyagokat, ezért azok vagy a szervek irattáraiban, vagy a Nemzeti Dokumentumkezelő Nonprofit Zrt. (NEDOK Zrt.) – amely a központi államigazgatási szervek

központi szolgáltatója – irattárában maradnak. Különös figyelmet fordít a MOTIKO nemcsak az 1990 előtti-, hanem már az 1990-es években keletkezett iratanyagok – köztük a privatizációs iratok – megőrzésére, maradandósági értékük megállapítására. Az 1990-es évtizedben a szervek egy részénél nem készült irattári terv, vagy az nem elégségesen strukturált, ezért szükséges lesz az utólagos irattári rendezés követelményét is érvényesíttetni. Nagyobb hangsúlyt kap az elektronikusan keletkeztetett iratok felmérése, az iktató- és iratkezelő programok használata (megbízhatóságuk vizsgálata), a levéltári átadás-átvétel biztosításának értékelése, annak előkészítése. Az iratkezelés ellenőrzése kapcsán a MOTIKO kiemelt figyelmet fordít az említett 27/2015. számú rendelet 6. §-ában meghatározott adatok, illetve az azokban bekövetkezett változások rögzítésére.

A MOTIKO részéről a 2018. év egyik legfontosabb feladata lesz az elektronikus ügyvitelre átálló közigazgatási szervek iratkezelése felügyeletének megszervezése, az aktualizált iratkezelési szabályzatok engedélyezése. Ez fokozottabb megterhelést fog az osztályra róni, ugyanis a korábban átalakult szervek új iratkezelési szabályzatait már a digitális átállás jegyében kell újrafogalmazni. Az alapfeladatok közül továbbra is különös figyelemmel fogjuk elvégezni a selejtezési jegyzőkönyvek elbírálását, amely a mindennapi munkatevékenység egyik fő része. Folytatjuk az utóbbi időszakban megkezdett metódust, amely alapján a jegyzőkönyveket és jegyzékeket nem mechanikusan vizsgálják át a kollégák, hanem az 1990-es és a 2000-es években alkotott irattári tervek alapján összeállított tételjegyzékeket felül is bírálják, és kiszűrik belőlük az egyértelműen maradandó értékű, vagy annak a gyanúját felkeltő tételeket. A 2017. évben több helyszíni szemlére és visszatartási eljárásra is sor került, és számos, maradandó értékű tételt, ezzel pedig lényegi dokumentumot tudunk és tudunk megmenteni az utókornak, mely módszert 2018-ban is követni szükséges.

Folytatódik a scopeArchiv nyilvántartó rendszer feltöltése (partnerek, szervdosszié menük), melyekben a fentebb vázolt munkatevékenységünk dokumentumait rögzítjük. Mindezekben túlmenően, átalakított formában, a módszertani jellegű feladatok végrehajtását is folytatni kívánja a MOTIKO (beleértve a különféle szakmai kérdések egyeztetését). A 2018. évre tervezi az MNL a POSZEIDON iktatási rendszer teljes verziójának bevezetését, az elektronikus iktatás megismerését és oktatását, a MOTIKO pedig ezzel kapcsolatosan az MNL iratkezelési szabályzata és irattári terve teljes körű felülvizsgálatát.

A Gazdasági Levéltári Főosztály Gazdasági Szervek Osztálya az ellenőrzések többségét a nemzeti vagyonkörben és többségi állami tulajdonban álló társaságok esetében tervezi elvégezni 2018-ban. Az előző évekhez képest lényegesen kevesebb helyszíni utat tervez az osztály az iratátvételhez kötődően. A jövő évre biztosan elvégzendő feladatként jelentkezik a helyszíni bejárás és az iratok átadásra előkészítésében való közreműködés az MVM OVIT Zrt. (Budapesten irattárazva) és a Ganz-Röck, illetve Ganz Transzelektro Vállalat (Miskolcon irattárazva) maradandó értékű iratok átvételénél.

A Magyar Nemzeti Levéltár a 2017. évben összesen 1112 iratképző szerv iratkezelését és irattárolását kívánja ellenőrizni, amelyből 1031 tartozik a megyei tagintézmények és 81 a központi szervezeti egységek illetékességébe. A megyei tagintézmények átlagosan 52 iratképző szervet fognak ellenőrizni, amely figyelembe véve a szervek számát, valamint a helyenkénti technikai és személyzeti hiányosságokat, megfelelő mennyiségnek mondható.

Az MNL 2018-ra tervezett iratkezelési ellenőrzései:

Levéltár megnevezése	Ellenőrizendő szervek száma	Szervek fondfőcsoportjai
MNL BKML	36	XXIV., XXXVII.
MNL BaML	55	VIII., XXIV., XXXVII.
MNL BAZML	80	VIII., XXV., XXXVII.
MNL BéML	50	VIII., XXIV., XXV., XXX., XXXVII.
MNL CSML	35	VIII., XXIV., XXV., XXVI., XXXVII.
MNL FML	79	VIII., XXIV., XXXVII.
MNL GYMSML Győr	35	XXXVII.
MNL GYMSML Sopron	24	IX., X., XXIV., XXV., XXIX., XXX., XXXVII.
MNL HBML	79	VIII., X., XXIV., XXV., XXIX., XXXVII.
MNL HML	32	VIII., XXIV., XXV., XXXVII.
MNL JNSZML	30	VIII., XXIV., XXV., XXXVII.
MNL KEML	72	VIII., XXIV., XXIX., XXXVI., XXXVII.
MNL NML	25	IX., XXV., XXIX., XXXVII.
MNL PML	45	XXIV., XXV., XXXVII.
MNL SML	79	VIII., XXIV., XXV., XXXVI., XXXVII.
MNL SZSZBML	67	XXIV., XXV., XXXVII.
MNL TML	60	VIII., XXIV., XXV., XXIX., XXXVII.
MNL VaML	34	XXIV., XXV., XXXVII.
MNL VeML	63	XXIV., XXV., XXVI., XXXVII.
MNL ZML	51	VIII., XXIV., XXV., XXXVII.
<i>Megyei tagintézmények összesen</i>	<i>1031</i>	<i>VIII., IX., X., XXIV., XXV., XXVI., XXVII., XXIX., XXX., XXXVI., XXXVII.</i>
MNL OL GLF	14	XXIX.
MNL SZKK MOTIKO	67	XIX., XXVI., XXVII.
<i>MNL OL és SZKK összesen</i>	<i>81</i>	<i>XIX., XXVI., XXVII., XXIX.</i>
Mindösszesen	1112	<i>VIII., IX., X., XIX., XXIV., XXV., XXVI., XXVII., XXIX., XXX., XXXVI., XXXVII.</i>

III.2. Állománygyarapodás

III.2.1. Illetékességi terület

A Magyar Nemzeti Levéltár 2018-ban átvételre tervezett iratmennyisége 2679,7 ifm, ami az előző évek azonos adataival összehasonlítva jelentős csökkenést mutat (2017-re 4377,06 ifm, 2016-ra 3860,33 ifm mennyiséget terveztünk).

Megyei tagintézményeinkben 2018-ban az átvételre tervezett iratmennyiség 1315,9 ifm. A korábbi évek azonos adataival összehasonlítva a várhatóan levéltári átvételre kerülő anyagokat, folytatódik a csökkenő tendencia: 2017-ben 2129,06 ifm, 2016-ban 2403,18 ifm, 2015-ben 2790 ifm maradandó értékű iratanyag került levéltárba.

A tervezett iratátvételek az alábbi fondfőcsoportokat érintik:

V. Megyei városok és községek, VIII. Tanintézetek, intézmények, IX. Testületek, XIII. Családok, XIV. Személyek, XV. Gyűjtemények, XXIII. Tanácsok, XXIV. Az államigazgatás területi szervei, XXV. A jogszolgáltatás területi szervei, XXIX. Vállalatok, XXX. Szövetkezetek, XXXVI. Megyei önkormányzatok, XXXVII. Városi, községi önkormányzatok.

A megyei tagintézmények tervezett illetékességi iratátvételeinek mennyiségileg legnagyobb tömegét egyrészt a megyei, városi, községi önkormányzatok és az 1990 előtt működött tanácsok, másrészt a jogszolgáltatási szervek (bíróóságok, ügyészségek) maradandó értékű iratainak átvétele teszi ki. Jelentős mennyiségekkel lehet számolni még általános iskolák, a járási kormányhivatalok földhivatali iratainak átvételekor. A korábbi évek hasonló képet mutattak az illetékességi iratgyarapodások tekintetében. 2018-ban az előző évekhez képest várható változás, hogy az 1990 előtt keletkezett, levéltári átvételre tervezett közigazgatási iratok aránya az 1990 után keletkezett önkormányzati iratokhoz képest várhatóan csökkenni fog, több megyei tagintézmény már befejezte a tanácsi iratok átvételét. Kisebb mennyiségű átvételek várhatók még termelőszövetkezetek, és az 1950 előtt működött közjegyzők maradandó értékű irataiból.

Súlyos gond azonban a raktári férőhelyek hiánya. Elsősorban ennek tudható be, hogy a korábbi évekhez képest mennyiségileg jelentősen kevesebb iratátvétellel számolnak a megyei tagintézmények. Négy tagintézményünk helyhiány miatt nem vagy csak néhány iratfolyóméter erejéig tervez iratátvételt (MNL Baranya Megyei Levéltára, MNL Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára, MNL Hajdú-Bihar Megyei Levéltára, MNL Heves Megyei Levéltára). Az említett tagintézmények iratátvételei többnyire az iratmentésekre fognak korlátozódni. A raktári férőhelyek elégtelensége folytán esetenként több száz iratfolyóméter levéltárárett iratot nem képesek a tagintézményeink átvenni (MNL Bács-Kiskun Megyei Levéltára, MNL Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára). Általánosságban elmondható a megyei tagintézményi iratátvételi gyakorlatról, hogy az iratátvételek az iratképzők kezdeményezésére indulnak meg, és az iratmentések aránya a tervezhető iratátvételekhez képest 2018-ban növekedni fog.

A megyei tagintézmények tervezett iratátvételeinek iratfolyóméterben számított számtani középértéke (átlaga) 78. Az átlaghoz képest lényegesen nagyobb mennyiségű iratátvétellel néhány megyei tagintézményünk számol: Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár (150 ifm), Somogy Megyei Levéltár (255 ifm), Veszprém Megyei Levéltár (150 ifm) és a Zala Megyei Levéltár (140,4 ifm). A Pest Megyei Levéltár (250 ifm) raktárszárnyának elkészülése után már 2018-ban tudja fogadni a kintlévőségeit, elsősorban az 1990 előtti tanácsi iratanyagra fókuszálnak.

Az MNL Országos Levéltárában 2018-ban 2017-hez képest – hasonlóan a megyéknél tapasztalható folyamathoz – csökkenés várható az illetékességből átvett iratanyagok terjedelme tekintetében. Az átvételre tervezett iratmennyiség az MNL Országos Levéltárban 2018-ban 1363,8 ifm (2017: 2348 ifm, 2016: 1457 ifm, 2015: 1607 ifm, 2014: 684,12 ifm), az alábbi fondfőcsoportokban/szekciókban: XIX. Államigazgatás felsőbb szervei, XXIX. Vállalatok, K (Polgári kori kormányhatóságok), N Regnicolaris levéltár, K Polgári kori kormányhatóságok levéltárai.

Az iratórzo szervezeti egységek iratátvételi átlaga ugyan 340,95 ifm, azonban a betervezett 1363,8 ifm osztályonkénti megoszlása nagyon különböző. A növekmény döntően egy igen terjedelmes iratanyag a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal iratainak 2017-ről áthúzódó átvételével függ össze (illetékes az 1945 előtti politikai kormányzati főosztálya, terjedelem 1178 ifm). Az MNL OL további iratórzo szervezeti egységeinél az előző évekhez képest az iratátvételek esetében csökkenés várható.

Az 1945 utáni politikai kormányzati szerveknél nincs tervezett iratátvétel, legfeljebb iratmentési céllal vesz át a szervezeti egység iratot. A Gazdasági Szervek Főosztályán a vállalatok közül nagyobb terjedelmi mennyiséggel tervezhető a Bakonyi Bauxit Vállalat maradandó értékű iratanyaga (40 ifm), a Magyar Posta Zrt. maradandó értékű iratanyaga (15 ifm) és a Magyar Villamos Művek OVIT Zrt. maradandó értékű iratanyaga (16,8 ifm), a gazdasági kormányzati szervek esetében megemlíthető a Nemzeti Közlekedési Hatóságtól tervezett 72 ifm terjedelmű iratanyag átvétele.

III.2.2. Gyűjtőkör

A megyei levéltárak 2018-ban ajándékozás, letét, illetve vásárlás útján kisebb mennyiségű, elsősorban családi iratanyag átvételével számolnak. Anyagi forrás híján családi és személyi iratokat főként csak ajándékozással tudnak gyarapítani; sokszor kizárólag a digitalizálás idejére adják át a tulajdonosok ezeket. Az Országos Levéltárban a Magánlevéltárak és gyűjtemények főosztályán történik a magánosok által ajándékozással, letétbe, illetve vétellel felkínált iratok becslése. Rendszeresen figyelik a kollégák a legfontosabb, mintegy tíz antikvárium aukciós, illetve azon kívüli kínálatát is. A kiválogatott iratok átvételének meghiúsulása esetén kezdeményezik védésüket, törekszenek a védett és bemutatott iratokról biztonsági (digitális) másolatot készíttetni. Ezek tervezése csak nagy vonalakban lehetséges.

A levéltár megnevezése	A levéltár által tárgyév dec. 31-én őrzött iratanyag mennyisége (ifm)	A levéltár szabad raktári kapacitása tárgyév dec. 31-én (ifm): a költözés 2018. január 18-ai gyakorlati lezárulásakor érvényes adatok	Illetékességi területről állományba venni tervezett iratanyag/ dokumentum mennyisége (ifm)
OL 1945 előtti kormányzervek főosztálya	24755,88	1200	1180,44
OL 1945 utáni politikai kormányzervek és pártiratok főosztálya	17640,16	0	0
OL Gazdasági Levéltári főosztály	37795,43	1900	183,36
OL Magánlevéltárak és gyűjtemények főosztálya.	6311,85	570	0
OL összesen	86503,32	3670	1363,8
Megyei levéltárak			
BKML	10956,86	1439,04	100
BaML	17733,4	0	0
BéML	9490,78	5690	100
BAZML	12685,87	3950	150
CSML	17878,02	1593,78	37
FML	9961,38	4541,56	15
GYMSML Győr	8270,87	114,54	33,5
GYMSML Sopron	6590,16	0	0
HBML	11790,24	50	0
HML	10462,75	611	5
JNSZML	8453,71	3594,25	50
KEML	10514,96	254,97	60
NML	9823,73	4045	55
PML	19877	8200	250
SML	17420,93	1245	255
SZSZBML	7827,24	0	15
TML	12776,8	794	80
VaML	10225	3445	150
VeML	15369,72	7580	70
ZML	11090,46	190,6	140,4
Megyei levéltárak összesen	239199,88	47338,74	1315,9
MNL összesen	325703,2	48503,08	2679,7

III.3. Állományvédelem és reprográfia

III.3.1. Általános tevékenység

Az intézményi integrációt követően elindult egy folyamat, amelynek során a műszaki állapotában legsürgősebbnek ítélt levéltárakban megkezdődtek és részben befejeződtek azok az építési/felújítási munkálatok, amelyeknek az

intézmény vezetése a szakmai vélemények alapján prioritást adott. A 2018-as év raktározási és állományvédelmi körülményeket jelentősen befolyásoló kiemelt beruházásai: BKML kecskeméti Városházán lévő raktárainak kiköltöztetése egyelőre még ki nem jelölt helyre; CsML szegedi raktárépületének tervezése, kivitelezése (átadás 2019-re tervezve), makói fióklevéltárának költöztetése egy felújított ingatlanba; PML központi épület épületszárnyának befejezése.

2017-ben megtörtént a levéltári raktárak szakfelügyelői ellenőrzése. A minősítések 2018-ban elkészülnek az új Állományvédelmi ajánlás raktárminősítő melléklete alapján.

2018-ban befejeződik az MNL OL Hess András téri épületének költöztetése. A Daróczi úton előkészített raktár részek beteltek. A Hess András téren maradt iratok elhelyezése az óbudai épület szabad raktári részeiben, a Bécsi kapu téren és Székesfehérváron az év elején megtörténik. A Daróczi úti raktári paramétereket adatgyűjtős műszerekkel folyamatosan monitorozzuk. Ez kiemelten fontos feladat, mert a raktárakban nincs klimatizáció, ezért az időjárási tényezők hatása erős. A klimatikus mérésekről és az egyéb tapasztalatokról az állományvédelem rendszeresen feljegyzéseket, táblázatokat készít, amit eljuttat az intézmény vezetéséhez. Eddigi tapasztalataink szerint a raktári páratartalom az optimálishoz képest inkább alacsonyabb, de a nyári időszakban szükség esetén – újból páramentesítő készülékeket kell üzembe állítani.

Az MNL valamennyi tagintézményében a lehetőségekhez mérten nagy hangsúlyt fektetnek az állományvédelem alapvető feladataira. A raktári klimatikus paraméterek változásának monitorozását mindenhol folyamatosan végzik. A mérőműszerek kalibrálását igyekeznek rendszeressé tenni. A hőmérséklet és páratartalom adatokat a legtöbb helyen már számítógépen rendszerezik.

A megelőző állományvédelem fontos része az iratok rendezéséhez kapcsolódóan a műanyag dossziék, zsinegek, fémkapcsok eltávolítása, valamint az iratok átsomagolása savmentes kartonból készült dobozokba. Az átdobozolást a legtöbb helyen már folyamatosan végzik, a rendelkezésre álló készlet erejéig. Savmentes csomagolóanyagok beszerzése közbeszerzési eljárás keretében történik majd. A beszerzést és az elosztást az igények és a rendelkezésre álló keret összehangolásával, a tagintézmények közötti egyensúly figyelembe vételével fogjuk intézni.

Az MNL Országos Levéltára állományvédelmi (restaurátor és könyvkötő) és reprográfiai (mikrofilmező, digitalizáló és fényképész) műhelyeiben, a jelenlegi gépi és személyi kapacitásokból adódóan, nagyobb részben az OL részére, kisebb részben a megyei tagintézmények részére tervezünk munkát. A megyei tagintézmények vonatkozásában tervezzük regionális digitalizáló központok létesítését, ami a technikai feltételek bővítését, és a személyi állomány fejlesztését teszi szükségessé. Az előzetes egyeztetések szerint a központok a HBML-ban és a VeML-ban kerülnek kialakításra. A tömeges digitalizálás terén 2017-ben munkacsoportunk megkezdte az intézményi szintű középtávú terv kidolgozását, melynek első lépéseként a 2018-as tervbe illesztettük a pártarchontológiai mikrofilmek digitalizálását az OL reprográfiai műhelyében. Szintén tervezzük regionális restaurátor műhelyek létesítését a meglévő megyei műhelyek bázisain, azonban ennek megvalósítását várhatóan komolyan befolyásolja majd a szakképzett személyi állomány kérdése.

Állományvédelmi műhelyek, személyi állomány:

Az MNL 6 tagintézményében található restaurátor műhely, 4 tagintézményben könyvkötő műhely, 2 helyen (MNL OL, MNL BAZML) pedig mindkettő.

Levéltár	Önálló restaurátor műhely	Szakképzett restaurátor (fő)	Önálló könyvkötő műhely	Szakképzett könyvkötő (fő)
MNL OL	igen (2)	igen (8)	igen (2)	igen (4)
MNL BKML	nem	nem	nem	nem
MNL BML	igen	igen (1)	nem	nem
MNL BéML	nem	nem	igen	igen (1)
MNL BAZML	igen	igen (2)	igen	igen (1)
MNL CsML	nem	nem	igen	igen (1)
MNL FML	nem	nem	nem	nem
MNL GyMSML Győr	nem	nem	nem	nem

MNL GyMSML Sopron	nem	nem	igen	igen (1)
MNL HBML	nem	nem	nem	nem
MNL HML	nem	nem	nem	nem
MNL JNSzML	igen	igen (1)	nem	nem
MNL KEML	nem	nem	nem	nem
MNL NML	igen	igen (1)	nem	nem
MNL PML	igen	nem	igen	nem
MNL SML	nem	nem	nem	nem
MNL SzSzBML	nem	nem	nem	nem
MNL TML	nem	nem	nem	nem
MNL VML	igen	igen (2)	igen	nem
MNL VeML	igen	nem (tervezett pályázat)	igen	nem
MNL ZML	nem	nem	nem	nem

Dobozolás:

Az állományvédelem fontos részét képezi az iratanyagok folyamatos átdobozolása savmentes papírból készült tárolóeszközökbe.

Az MNL tagintézményeiben 2018-ra tervezett összes átdobozolás:

- raktári egységben: OL 1921; megyék 8628
- ifm-ben: OL 258,6 ; megyék 1007,52
- Összesen: 10 549 r.e.; 1266,12 ifm

Állományellenőrzés:

Az MNL csaknem valamennyi tagintézménye tervezi az éves kutatói forgalomba kerülő iratanyagának állományrevízióját. A VeML-ban a teljes levéltári anyag revízióját tervezik.

III.3.2. Restaurálás, konzerválás

Levéltár	Irat, missilis, nyomtatvány	Oklevél, kódexlap	Címerkép, címereslevél	Pecsét	Tervrajz, térkép	Egyéb	Műhely saját /más
MNL OL	5980	1	-	50	407	22	saját
MNL BKML	-	-	-	-	5	-	ArchivArt kft.
MNL BML	50	-	-	-	108	-	saját
MNL BéML	11480	-	-	-	-	-	saját köt.
MNL BAZML	500	-	-	-	-	-	saját
MNL CsML	11	-	-	-	-	-	saját köt.
MNL FML	-	-	-	-	-	-	-
MNL GyMSM Győr	-	-	-	-	-	-	-
MNL GyMSML Sopron	267	-	-	-	30	-	Ars Alba Bt.; saját
MNL HBML	-	-	-	-	-	-	-
MNL HML	-	-	-	-	-	-	-

MNL JNSzML	306	1	-	-	3	-	saját
MNL KEML	-	-	-	-	-	-	-
MNL NML	700	-	-	-	-	-	saját
MNL PML	-	-	-	-	-	-	-
MNL SML	250	-	-	-	-	-	ArchívArt kft.
MNL SzSzBML	34	-	-	-	-	-	ArchívArt kft.
MNL TML	-	-	-	-	-	-	-
MNL VML	34	-	-	-	100	-	saját
MNL VeML	-	-	-	-	-	-	-
MNL ZML	-	-	-	-	-	-	-
Összesen db	19 612	2	-	50	653	22 családfa pecsétmásolat	

III.3.3. Könyvkötészeti munkák

Levéltár	Könyvlap javítás	Könyvkötés javítás		Egyedi tárolóeszközök készítése / db				
			új	pallium	mappa	tok	téka	doboz
MNL OL	2800	41	178	100 000	-	50	-	40
MNL BKML	-	-	-	-	-	-	-	-
MNL BML	-	-	2	300	200	-	20	-
MNL BéML	-	-	45	-	-	-	-	-
MNL BAZML	30	110	-	-	-	-	-	-
MNL CsML	16000	30	150	10	45	250	-	-
MNL FML	-	-	-	-	-	-	-	-
MNL GyMSM Győr	-	-	-	-	-	-	-	-
MNL GyMSML Sopron	-	17	30	20	15	-	17	-
MNL HBML	-	-	-	-	-	-	-	-
MNL HML	-	-	-	-	-	-	-	-
MNL JNSzML	-	-	6	10	-	2	-	-
MNL KEML	-	-	-	-	-	-	-	-
MNL NML	-	-	-	-	-	-	-	-
MNL PML	-	-	-	-	-	-	-	-
MNL SML	-	-	50	200	-	-	-	-
MNL SzSzBML	-	-	-	-	-	-	-	-
MNL TML	-	-	-	-	-	-	-	-
MNL VML	34	34	-	-	-	-	-	7

MNL VeML	-	-	-	-	-	-	-	-
MNL ZML	-	-	-	-	-	-	-	-
Összesen db	18 864	1915	461	100 540	260	302	37	47

III.3.4. Biztonsági másolatok készítése (mikrofilmezés, digitalizálás)

A tagintézmények közül mikrofilmezést csak a TML tervez. Mikrofilm digitalizálás csak az OL műhelyében lesz, de az MNL teljes gyűjteményére vonatkozóan. Egyedi digitalizálást (fotózás) nagyobb mennyiségben az OL (események fényképezése, kiállítási anyagok, bemutatott iratok, kutatói megrendelések, pecsétek, címerek egyedi beállítású digitális fényképezése) és a CsML tervez (iratdigitalizálás fényképezőgéppel). A legnagyobb volumenű tömeges digitalizálás az OL műhelyében várható.

Levéltár	Felvételszám			
	Mikrofilmezés	Egyedi iratdigitalizálás (fotó)	Tömeges iratdigitalizálás	Mikrofilm digitalizálás
MNL OL	-	45 000	400 000	800 000
MNL BKML	-	-	-	-
MNL BML	-	-	1500	-
MNL BéML	-	220	-	-
MNL BAZML	-	-	-	-
MNL CsML	-	78 300	2500	-
MNL FML	-	-	-	-
MNL GyMSM GyL	-	-	-	-
MNL GyMSM SL	-	-	-	-
MNL HBML	-	-	30 000	-
MNL HML	-	-	-	-
MNL JNSzML	-	20	1000	-
MNL KEML	-	-	10 000	-
MNL NML	-	-	2000	-
MNL PML	-	-	-	-
MNL SML	-	500	160 000	-
MNL SzSzBML	-	-	-	-
MNL TML	80 000	500	1500	-
MNL VML	-	8000	4000	-
MNL VeML	-	900	-	-
MNL ZML	-	-	-	-
Összesen:	80 000	133 440	612 500	800 000

III.4. A levéltári anyag nyilvántartása

Az MNL a levéltári anyag megfelelő dokumentálása és megőrzésének biztosítása érdekében 2018-ban is a 27/2015. (V.27.) EMMI rendeletben meghatározottak szerint tervezi az előírt nyilvántartások vezetését. A munkaterv kiemelt szakmai feladata továbbra is az MNL egységes nyilvántartási rendszere teljessé tételének kiterjesztése.

2018-ban a központi szervezeti egységek a fentiek szerint folytatják a korábbi években megkezdett munkát, azaz az iratanyag kutathatósága növelése érdekében a meglévő raktári jegyzékeket átdolgozzák és feltöltik az elektronikus nyilvántartó rendszerbe. Ezt a munkát a korábbi években szerzett tapasztalatok alapján a kollégák legtöbbször állományrevízióval is összekapcsolják. Az elmúlt években a legkutatottabb irategységek jegyzékei kerültek feltöltésre.

A feltöltött jegyzékek körét továbbra is a kutatottság mértékének figyelembevételével szükséges szélesíteni.

Az elmúlt években a központi szervezeti egységeknél lényegében megtörtént a korábban csak papíralapon létező raktári jegyzékek digitalizálása, így elkezdődhet ezen jegyzékek megfelelő formátumúra alakítása és feltöltése, miközben folytatódik a korábban csak MS Wordben, Excelben vagy PDF-ben rendelkezésre álló jegyzékek megfelelő formátumúra alakítása és betöltése is. Ez a munka több évig tartó folyamat, hiszen nem csak mechanikus átalakításról szól, hanem összekapcsolódik a jegyzékek pontosításával, javításával, esetenként a levéltári anyag ellenőrző rendezésével is. Mivel a központi szervezeti egységek több éve töltik raktári jegyzékeiket az elektronikus nyilvántartórendszerbe, 2018-ban is feladatként jelentkezik az adatbázis gondozása, a korábban feltöltött nyilvántartások karbantartása, hogy azok naprakészségét biztosítani tudjuk.

A központi szervezeti egységeknél a raktári jegyzék javítása mostanra már egyet jelent az elektronikus nyilvántartó rendszerbe (scope.Archiv) feltölthető formátumú jegyzékek készítésével. 2018-ban az MNL OL iratórzo osztályai összesen 2215,00 ifm terjedelmű iratanyaghoz tervezik a raktári jegyzékek készítését. Ebből 1836,50 ifm esetben a már meglévő raktári jegyzékek javítását tervezik elvégezni. Ezek a munkák döntően a csomókban őrzött iratanyag dobozolásához kapcsolódnak. Az MNL OL-ben az őrzött iratanyag mennyiségéhez képest már évek óta csekély a raktári jegyzékkel nem rendelkező, vagy nem megfelelő raktári jegyzékkel rendelkező állomány mértéke, ezért a központi szervezeti egységek csupán 378,50 ifm anyaghoz tervezik új raktári jegyzék készítését 2018-ban.

2018-ban a megyei levéltárakban a tervezett rendezésekhez kapcsolódó új raktári jegyzékek elkészítése mellett több helyen továbbra is szükséges a megfelelő kutatási segédletekkel nem rendelkező irategyüttesek raktári jegyzékkel történő ellátása (Pest, Zala megye).

A korábbi évek munkájának köszönhetően elmondható, hogy a raktári jegyzékek nagy része a megyei tagintézmények esetében is létezik már valamilyen elektronikus formában (MS Word és Excel). Mivel a word formátumú raktári jegyzékek nem tölthetők be a scope-ba, ezek esetében az excel formátumra való átalakítást tűzték ki célul többen is (Jász-Nagykun-Szolnok, Vas megye). Több megye helyesen állományrevízió végrehajtásával köti össze a raktári jegyzékek ellenőrzését, javítását (Hajdú-Bihar, Veszprém megye). Több levéltár tervezi a raktári jegyzékeken túlmenően egyéb nyilvántartásainak, például a fondossziéknak a felülvizsgálatát (Nógrád, Veszprém megye). Több megye esetében a belső feldolgozó munka többi ágához kapcsolódóan a raktári nyilvántartások vezetése is a 2018-ban várható költözési feladatok miatt kap a korábbi éveknél kisebb hangsúlyt a munkatervben (Bács-Kiskun, Csongrád megye).

A megyei levéltárak által a 2018. évre vonatkozóan betervezett mennyiségek (új raktári jegyzék 3047,39 ifm, javított raktári jegyzék 3002,41 ifm iratanyaghoz) összhangban állnak az elmúlt évek tervezési és teljesítési adataival.

A megyei tagintézmények esetében is fő feladat az iratanyag nyilvántartásainak minél teljesebb körű feltöltése az elektronikus nyilvántartó rendszerbe, illetve a már feltöltött adatok tekintetében a nyilvántartás folyamatos naprakészen tartása. 2017-re a megyei tagintézmények mindegyike fontos feladatának tartja a scope.Archiv rendszerének működtetését, aktuális adatokkal való feltöltését. Minden tagintézmény esetében célként jelenik meg a raktári jegyzékek elektronikus nyilvántartó rendszerbe való feltöltése, vagy legalább is a raktári jegyzékek alkalmassá tétele a feltöltésre.

A központi szervezeti egységek és a megyei tagintézmények munkaterveikben az elektronikus levéltári nyilvántartó rendszerben (LNYR) tervezett munkáikat számszerűen is tervezték. A betöltésre előkészíteni tervezett iratanyagok mennyiségét tekintve az OL 1945 előtti Kormányservek és Pártiratok Főosztálya és a Gazdasági Levéltár (1459,40 ifm) mögé egyre jobban felsorakoznak a megyei tagintézmények is. Heves, Vas, Nógrád, Somogy és Békés megyék 500 ifm körüli vagy afeletti mennyiségű iratanyaghoz tartozó jegyzék feldolgozását tervezik 2018 során.

Az összes szervezeti egység munkatervének szöveges részei és az alábbi táblázatban közölt szám adatok is azt mutatják, hogy a raktári nyilvántartások készítése az MNL-en belül ma már teljes mértékben elektronikusan zajlik. Ezen belül pedig egyre inkább a nyilvántartási adatok adatbázis alapú nyilvántartórendszerben való tárolásának irányába mutató tendenciát lehet felfedezni, hiszen az LNYR-be betöltésre tervezett iratanyag mennyisége a raktári jegyzékekkel tervezett munkákkal érintett iratanyagok már a 75%-át teszi ki.

A nyilvántartással kapcsolatos adatok összegzése:

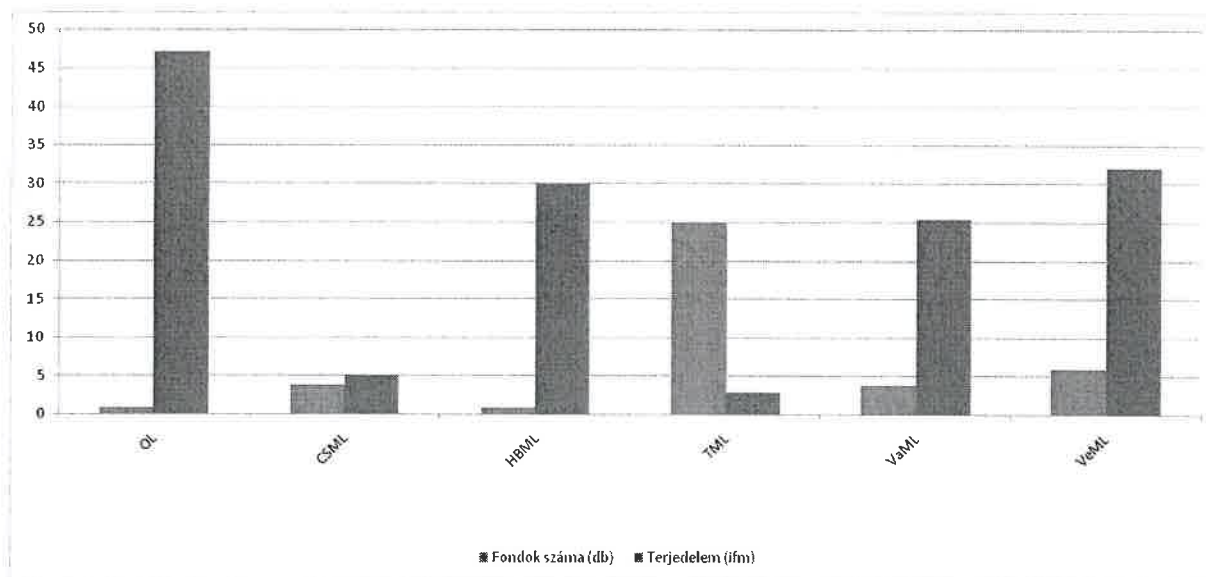
Levéltár megnevezése	Őrzött iratanyag (2018.12.31.) (ifm)	2018-ban tervezett új raktári jegyzék (ifm)	Fondok száma	2018-ban tervezett javított raktári jegyzék (ifm)	Fondok száma	LNyR-be való betöltésre előkészíteni tervezett fondok száma (db)	Érintett iratanyag terjedelme (LNyR) (ifm)
MNL OL 1945 előtti Kormányservek Főosztálya	24755,88	134,18	66	377,10	37	63	283,85
MNL OL 1945 utáni Politikai Kormányservek és Pártiratok főosztálya	17640,16	164,70	10	0	0	0	0
MNL OL Gazdasági Levéltár	37795,43	52,87	1	1459,40	34	34	1459,40
MNL OL Magániratok Főosztálya	6311,85	26,75	4	0	0	6	38,69
MNL OL összesen	86503,32	378,50	81	1836,50	71	103	1781,94
MNL BKML	10956,86	12,76	4	0	0	0	0
MNL BaML	17733,40	221,59	20	0	0	15	193,74
MNL BeML	9490,78	8,40	2	93,46	5	33	453,76
MNL BAZML	12685,87	0	0	0,60	1	10	94,54
MNL CSML	17878,02	32,81	10	825,70	71	0	0
MNL FML	9961,38	0	0	284,54	39	89	96,20
MNL GYMSML Győr	8270,87	177,10	7	0	0	3	220,80
MNL GYMSML Sopron	6590,16	76,51	14	0	0	0	0
MNL HBML	11790,24	151,80	11	151,78	23	16	26,00
MNL HML	10462,75	67,47	27	85,09	17	251	1237,15
MNL JNSZML	8453,71	101,08	24	4,47	1	0	0
MNL KEML	10514,96	96,60	5	721,00	50	14	96,47
MNL NML	9823,73	25,00	1	243,14	1	86	583,47
MNL PML	19877,00	0	0	100,00	100	0	0
MNL SML	17420,93	1443,52	162	0	0	77	521,31
MNL SZSZBML	7827,24	128,05	18	62,43	9	9	52,03
MNL TML	12776,8	15,02	9	284,19	52	14	85,72
MNL VaML	10225,00	161,71	31	46,22	15	296	716,21
MNL VeML	15369,72	93,11	17	99,79	48	4	40,78
MNL ZML	11090,46	234,86	213	0	0	0	0
Megyei levéltárak összesen	239199,88	3047,39	575	3002,41	432	917	4418,18
MNL összesen	325703,20	3425,89	656	4838,91	503	1020	6200,12

III. 5. Rendszerezés, rendezés

III.5.1. Alapszintű rendezés

Alapszintű feldolgozó munkákat kevés tagintézmény tervezett a 2018. évre, amely a rendezetlen anyagok mennyiségének elmúlt években bekövetkezett folyamatos eltűnésével magyarázható. Az alapszintű rendezés hiánya a levéltárak gyűjtőterületi munkáját is dicséri: alapvetően rendezett iratanyagokat vesznek át. Az Országos Levéltárban a munkatervet alapvetően befolyásolta a Hess András téri raktárak kiürítése, mely folyamat a feltölthető raktári kapacitásokkal (ezzel együtt az alapszintű rendezési folyamatokkal is) közvetlen összefüggésben áll. Az alapszintű rendezés egészét az OL-ban a Gazdasági Levéltári Főosztályon őrzött MÁVAG Mozdony- és Gépgyár anyagai jelentik. Több megyei tagintézmény esetében – éppen a rendezetlenség miatt – nem volt meghatározható a tervezés során a fondok száma, ebből fakadóan az érintett fondfőcsoportok sem mindig definiálhatók. Alapszintű rendezést az MNL szervezeti egységei mintegy 41 fond körében, 143 ifm terjedelemben terveznek.

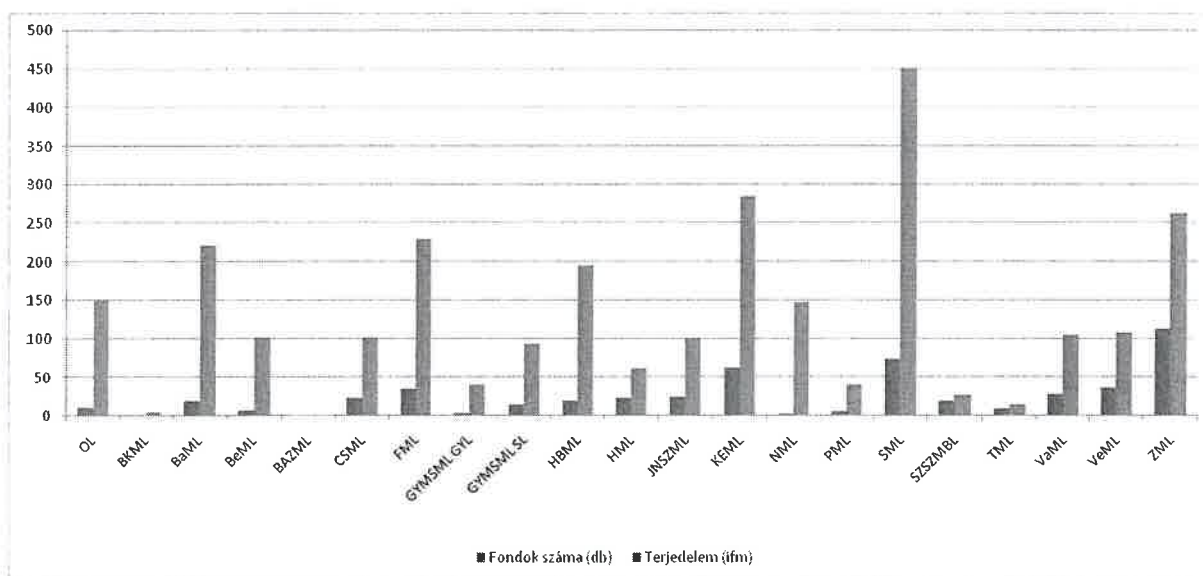
A levéltár megnevezése	Fondok száma (db)	Terjedelem (ifm)	Érintett fondfőcsoportok
OL	1	47,19	XXIX.
CSML	4	5,10	XV., XXX.
HBML	1	30,00	XXIV.
TML	25	3,00	IV, V, XXIII., XXX.
VaML	4	25,52	XIV, XV, XXV, XXXVII.
VeML	6	32,14	XXIX., XXX.
Összesen:	41	142,95	IV-V., XIV-XV., XXIII-XXV., XXIX-XXX., XXXVII.

III.5.2. Középszintű rendezés

Szakmai okokból kiindulva, egyben az ágazati jogszabállyal is orientáltan a levéltárak általánosan a középszintű rendezettség elérését kiemelt feladatuknak tekintik. A rendezésnek ez a mélysége – a fond nyilvántartásán túl – már kellő rálátást biztosít az iratanyagra, kutatható és az ügyfeles megkeresések is sikerrel oldhatók meg. Az őrzött iratanyag döntő része nem is igényli a használat során az ennél mélyebb rendezettségi szint elérését. Középszintű rendezéssel 2018-ban majdnem minden szervezeti egység számolt, 535 fondot érintően 2746 ifm terjedelemben. A munka összességében szinte valamennyi fondfőcsoportot érinteni fogja a tervek szerint, nagyobb súllyal azonban a tanácsi, vállalati, szövetkezeti és jogszolgáltatási iratok szerepelnek a tervekben. Kiemelendő a középszintű levéltári feldolgozó munkák között a Somogy Megyei Levéltár volumene, mely tagintézményben a tanácsi és az 1990. utáni önkormányzati iratok mennyisége továbbra is súlypontot képez. Ez a tendencia egyébként a legtöbb megyei levéltár esetében is irányadó. Az Országos Levéltár tekintetében a korábbi években megkezdett MÁVAG iratanyagainak rendezése fejeződik be további, 2017-ről áthúzódó rendszerező munkákkal együtt. A legnagyobb tételt az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság 80 ifm-nyi anyaga fogja kitenni.

A levéltár megnevezése	Fondok száma (db)	Terjedelem (ifm)	Érintett fondfőcsoportok
OL	11	150,53	XIX., XXIX., P, Z szekció
BKML	1	4,68	XV.
BaML	20	221,59	IV., V., VIII., IX., X., XI., XXIII., XXX.
BeML	7	101,86	VIII., IX., XXIII., XXX.
BAZML	-	-	-
CSML	23	101,91	IV., VIII., XI., XIII., XIV., XV., XXIII., XXV., XXXIII.
FML	36	230,26	XXIII.
GYMSML GYL	4	40,45	XXIV., XXV.
GYMSML SL	15	92,95	VIII., XII., XIV., XXIII., XXIV., XXIX., XXX.
HBML	20	195,30	VIII., IX., XV., XXIII., XXIV., XXV., XXIX., XXXV., XXXVII.
HML	23	61,78	VII., VIII., XIV., XXV., XXXV., XXXVII.
JNSZML	24	101,08	XIV., XXIII., XXIV., XXV.
KEML	63	284,97	IV., V., VIII., XXIII., XXXV.
NML	2	148,00	XXIX.
PML	6	40,00	XXIII., XXXV.
SML	73	452,10	IV., V., VIII., IX., X., XV., XVII., XXIII., XXIV., XXV., XXIX., XXXV., XXXVI., XXXVII.
SZSZMBL	20	27,32	VIII., IX., XIII., XIV., XXIII., XXXVII.
TML	9	15,02	VI., VII., VIII., X.
VaML	28	105,56	VIII., X., XIV., XXIII., XXV., XXIX., XXX., XXXVII.
VeML	37	108,20	V., XI., XXIII., XXIV., XXIX., XXX., XXXV.
ZML	113	262,42	IV., V., VII., XXIII., XXIV., XXV., XXXV.
Összesen:	535	2745,98	IV-XV.,XVII., XIX., XXIII-XXV., XXIX-XXX., XXXIII., XXXV-XXXVII., P, Z szekció

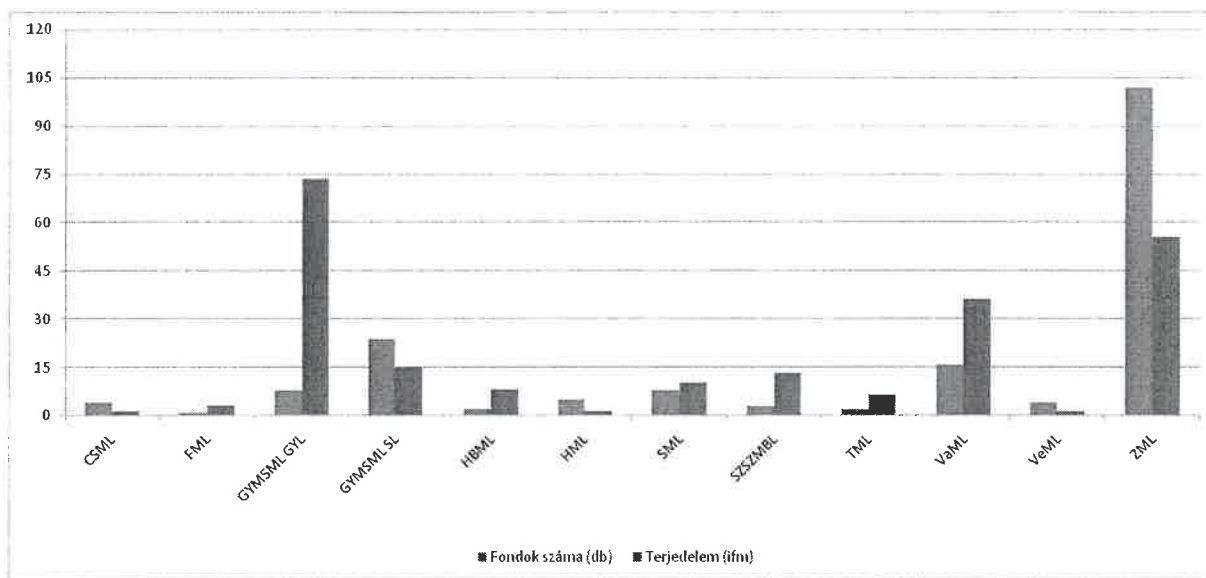

III.5.3. Darabszintű rendezés

A darabszintű rendezés nagyságrenddel kevesebb levéltári anyagot érint a megelőző feldolgozási szinthez képest. Ez a fajta levéltári rendszerező munka hagyományosan a feudális és gyűjteményes fondokat érinti főképpen. 2018-ban emellett más fondfőcsoportok darabszintű rendezést igénylő kisebb fondjai vagy fondrészelei (állagai) is

meghatározó súllyal szerepelnek a rendezési tervekben, többek között tanácsi, jogszolgáltatási, családi és pártiratok. A darabszintű rendezés sok esetben a digitalizálás és/vagy adatbázis-építés megelőző munkafolyamata is egyben. A levéltárak több mint fele 179 fondot nevezett meg a legrészletesebb feldolgozás céljára, összesen 226 ifm és 400 darab terjedelemben.

A levéltár megnevezése	Fondok száma (db)	Terjedelem (ifm)	Érintett fondfőcsoportok
CSML	4	1,56 + 400 db	V., XV., XXIII.
FML	1	3,32	IV.
GYMSML GYL	8	73,78	IV., V., XXIII., XXIV., XXV.
GYMSML SL	24	14,92	IV., XVII., XXV.
HBML	2	8,26	IV.
HML	5	1,33	VIII.
SML	8	10,43	XIII.
SZSZMBL	3	13,20	IV., XXIII., XXXIII.
TML	2	6,48	XXIII., XXXV.
VaML	16	36,23	XXIII., XXIX.
VeML	4	1,37	V., XV.
ZML	102	55,74	IV., XXIII., XXX.
Összesen:	179	226,62 + 400 db	IV-V., VIII., XIII., XV., XVII., XXIII-XXV., XXIX-XXX., XXXV., XXXIII.

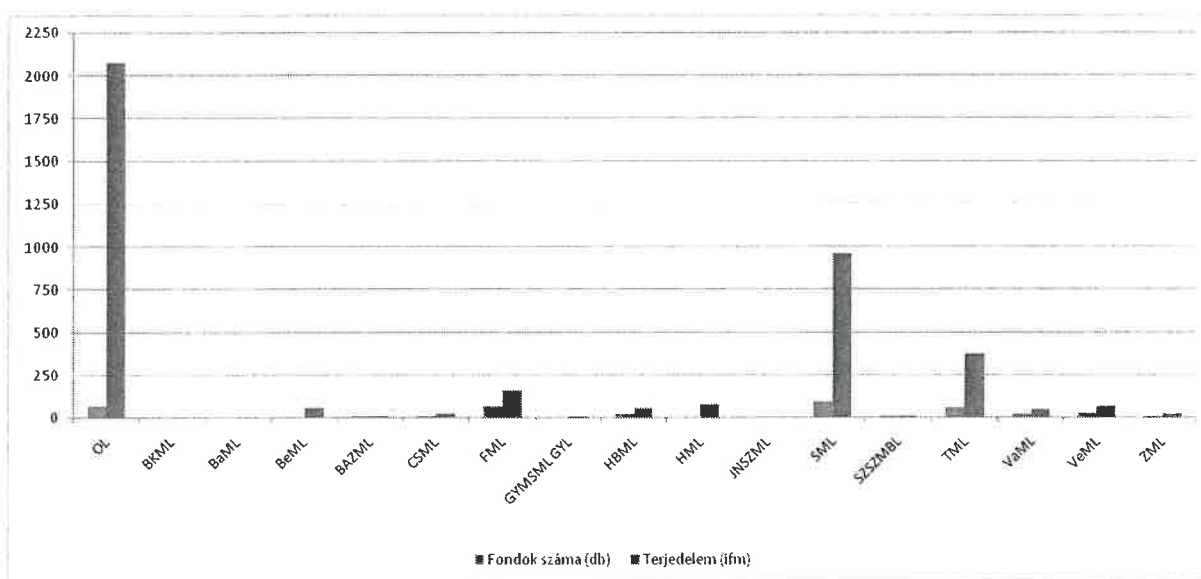

III.5.4. Ellenőrző rendezés

Ellenőrző rendezést tipikusan ott terveznek a levéltárak, ahol valamilyen ok miatt az eredendően rendezett iratanyag összekeveredett. Ez bekövetkezhet a – bármilyen gondos, de – sűrű kutatótermi vagy ügyfeles használatból, raktári vagy levéltári szintű költözésből. Ettől függetlenül egy mikrofilmezni vagy digitalizálni tervezett anyagnál sokszor szükséges ellenőrző rendezést végezni. A megyei tagintézmények döntő többségükben terveztek a 2018. évre ellenőrző rendezést. Az ellenőrző rendezés alá vont iratanyagok között nagy számban találunk itt is tanácsi, illetve önkormányzati iratokat. Az Országos Levéltár iratórzo egységei a 2018-ban átvizsgálendő iratmennyiség felét adják. Az ellenőrző rendezés legtöbb esetben összefügg egyrészt a dobozolásokkal, de még inkább az elektronikus levéltári nyilvántartó rendszer (scopeArchív) feltöltésével. Tapasztalat, hogy számos esetben szükséges ellenőrző rendezést végrehajtani ahhoz, hogy a régi raktári jegyzékek áttölthetők legyenek az új rendszerbe. Nem elhanyagolható szerepet játszik az a törekvés, hogy az új nyilvántartás hitelesen tükrözze az iratanyag felépítését és rendjét, vagyis az esetlegesen előforduló hibákat javítsuk ellenőrző rendezések formájában. A megyei tagintézmények sorából a Somogy Megyei Levéltár 2018-ra ütemezett rendszerezése tűnik ki, melynek terjedelme megközelíti az 1 kilométert.

Az ellenőrzendő állomány három fondfőcsoport körül összpontosul, melyek a tanácsi és önkormányzati közigazgatás hatóságaihoz, továbbá a jogszolgáltatás iratkeletkeztető szerveihez köthetők. Összességében az MNL 394 fond tekintetében, közel 4000 ífm mennyiségű iratanyag ellenőrző rendezését tervezi.

A levéltár megnevezése	Fondok száma (db)	Terjedelem (ífm)	Érintett fondfőcsoportok
OL	69	2080,96	VIII., IX., XV., XIX., C, E, K, N, O, S, Y szekció
BKML	2	4,84	XXIII.
BaML	3	3,50	VII., XXIV.
BeML	1	57,19	IV.
BAZML	9	9,14	V., XXIII., XXIV., XXV.
CSML	8	27,47	V.
FML	70	165,13	IV., XIV., XXIII.
GYMSML GYL	1	11,16	IV.
HBML	21	60,80	IV., V., XXIII., XXV.
HML	3	81,52	V., XXXVII.
JNSZML	1	4,47	XXV.
SML	89	959,53	XXIII., XXV., XXXVII.
SZSZMBL	9	11,02	IV., V., XXV.
TML	56	375,82	V., VII., XXIII., XXX.
VaML	18	49,43	V., XIII., XXIII.
VeML	29	71,39	IV., V., VI., XXIII., XXIX.
ZML	5	25,44	IV., VII., XXV.
Összesen:	394	3998,81	IV-IX., XIII-XV., XIX., XXIII-XXV., XXIX-XXX., XXXVII., C, E, K, N, O, S, Y szekció

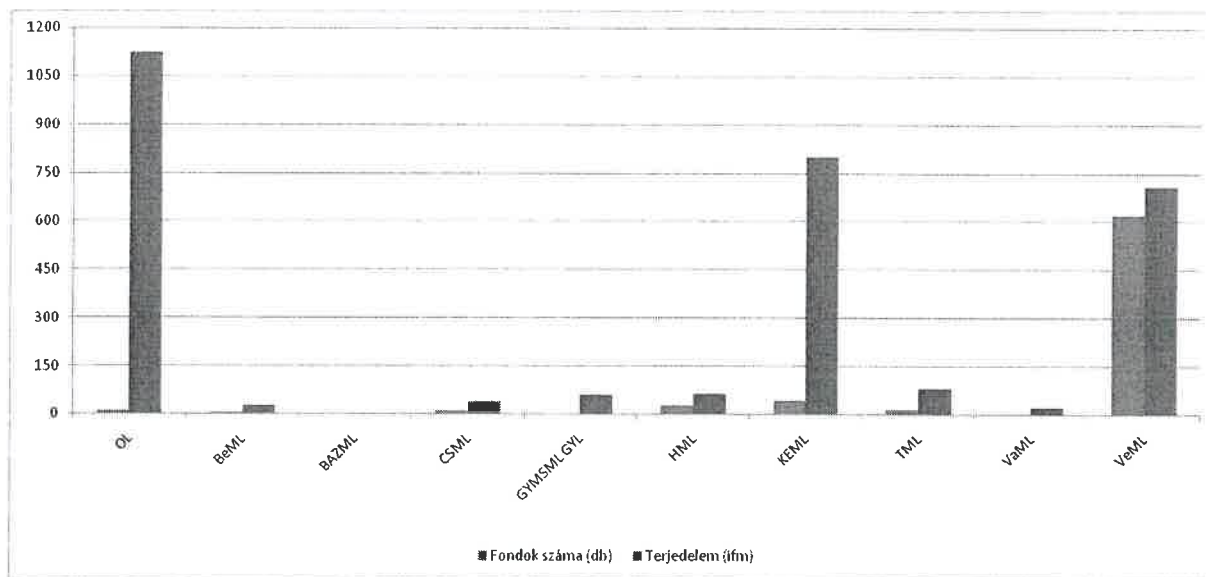

III.5.5. Raktári rendezés (mintaállványozás, jelzeteles, átrendezés)

A rendezési munkálatok között általában mennyiségi tekintetben a legtöbb levéltári anyagot az ellenőrző és a raktárrendezés során mozgatják meg a levéltári szakemberek. A tervezés során ebbe a munkába természetesen nem számítottak bele a levéltári, raktári fejlesztések során végzendő költözések. Raktárrendezés címszó alatt azonban nemcsak a raktáron belüli, illetve raktárak közötti átcsoportosítások értendők, hanem ide tartoznak a külön, rendezéstől függetlenül elvégezni tervezett, (át)címelések, jelzeteles és a mintaállványozás. Mennyiségileg a tárgyévben továbbra is jelentősek maradtak a Komárom-Esztergom Megyei Levéltár fondegysítési munkálatai (2015–2018). Raktártömörítést végeznek emellett az Országos Levéltár óbudai épületében, mely 1,1 kilométernyi

terjedelmű állomány megmozgatásával fog jární. A Veszprém Megyei Levéltárban tervezett, állományrevízióhoz kapcsolódó átdobozolási és mintaállványozási feladatok 700 fm-t meghaladó levéltári anyagot érintenek. A Magyar Nemzeti Levéltár tagintézményei összesen 728 fond esetében, közel 3000 ifm terjedelemben terveztek raktári rendezést.

A levéltár megnevezése	Fondok száma (db)	Terjedelem (ifm)	Érintett fondfőcsoportok
OL	9	1127,36	IX., XV., XIX., P szekció
BeML	3	28,67	IV., XXIV., XXIX.
BAZML	1	0,60	V.
CSML	9	39,48	V., IX., XXIX., XXX.
GYMSML GYL	1	60,00	XXIX.
HML	28	62,83	VII., VIII., XIV., XXV., XXXV., XXXVII.
KEML	41	800	XXIII.
TML	15	80,00	V.
VaML	1	22,70	XV.
VeML	620	710,22	IV., V., VI., XI., XV., XXIII., XXIV., XXV., XXIX., XXX., XXXV.
Összesen:	728	2931,86	IV-IX., XI., XIV-XV., XIX., XXIII-XXV., XXIX-XXX., XXXV., XXXVII., P szekció

III. 6. Selejtezés

A Magyar Nemzeti Levéltár ingatlanfejlesztési stratégiájának sikeres végrehajtása ellenére a legtöbb megyei tagintézmény jelentős szabad raktári férőhely kapacitás problémákkal küzd, mely továbbra is alátámasztja az intézményekben zajló selejtezési munkák létjogosultságát.

A 2018. évi tervek vonatkozásában megállapítható, hogy a selejtezendő iratok közül továbbra is kiemelt helyen szerepelnek a XXIII. fondfőcsoportba tartozó tanácsi iratok. Ezen iratok selejtezését az iratanyag keletkezése során érvényes irattári tervek és a szakfelügyelet által jóváhagyott selejtezési tervek mellett a Magyar Országos Levéltár által kiadott 374/2004. sz. „Ajánlás a tanácsi iratok selejtezési mintajegyzékeiről” alapján végzik a tagintézmények.

2018. év folyamán öt megyei tagintézményben, valamint az MNL OL Gazdasági Levéltári Főosztályán kerül sor selejtezésekre. Ezek közül mennyiség tekintetében az MNL Komárom-Esztergom Megyei Levéltár emelhető ki, hiszen ez a levéltár adja a Magyar Nemzeti Levéltár selejtezés alá eső összterjedelmének a 63 %-át. A selejtezések a korábbi évekhez hasonlóan nagyjából az 1945 után keletkezett iratanyagot, s ezen belül is a tanácsi, az államigazgatás területi szervei, valamint a vállalati iratokat érintik. Kisebbségi iratanyag selejtezés alá vonására kerül a szövetkezetek szerveinek köréből is.

A 2018. évben selejtezés alá vonandó teljes iratmennyiség 359,64 iratfolyómétert tesz ki.

A levéltár megnevezése	Selejtezés		
	Fondok száma (db)	Selejtezés alá vont irat terjedelme (ífm)	Érintett fondfőcsoportok
MNL OL	8	31,3	XXIX.
MNL BKML	1	18,84	XXIX.
MNL BaML	–	–	–
MNL BéML	–	–	–
MNL BAZML	–	–	–
MNL CSML	–	–	–
MNL FML	–	–	–
MNL GYMSML Győr	22	50	XXIX., XXX.
MNL GYMSML Sopron	–	–	–
MNL HBML	–	–	–
MNL HML	–	–	–
MNL JNSZML	–	–	–
MNL KEML	3	227	XXIII., XXIV.
MNL NML	–	–	–
MNL PML	–	–	–
MNL SML	1	16,5	XXIV.
MNL SZSZBML	–	–	–
MNL TML	–	–	–
MNL VaML	–	–	–
MNL VeML	2	16	XXIII., XXIV.
MNL ZML	–	–	–
MNL összesen	37	359,64	XXIII., XXIV., XXIX., XXX.

III. 7. Segédletkészítés

Az MNL intézményei középtávú szakmai célkitűzéseinek megfelelően 2018-ban is nagy hangsúlyt fektetnek a segédletkészítésre, amely elsősorban a korábbi években megkezdett munkák és tendenciák folytatását jelenti. A fejlesztési lehetőségekhez a 2013-ban befejezett e-levéltár projekt jelentett nagy segítséget, amely során számos olyan alkalmazás, illetve szakmai munka (Név-tér, adatbázis sémák, illetve a sémákra épülő adatbázisok, *Adatbázisok online* stb.) készült el, amelyek újabb irányokba vitték az adatbázisainkkal kapcsolatos munkákat. A fejlesztések az utóbbi években az MNL megyei levéltáraiban is megtörténtek, egyben előkészületek történtek arra is, hogy a tagintézmények adatbázisai azonos adatbázissémákba rendezetten, egy felületen jelenjenek meg. A fejlesztés másik ága, a nyilvántartásra és tájékoztatásra egyaránt használható scopeArchiv volt. Az *Adatbázisok online* valamint a scopeArchiv egyaránt alkalmas különféle segédletek kezelésére és nyilvánossá tételére. A két rendszer közötti különbség általában úgy írható le, hogy amíg a scopeArchive az egyszerűbb jegyzékek, lajstromok, regeszták publikálásra alkalmasabb, addig az *Adatbázisok online* felülete az összetett, bonyolultabb névtér alkalmazásokhoz kapcsolódó adatbázisok rögzítését és publikálását teszi lehetővé. Mindkettő nagy előnye, hogy – amennyiben rendelkezünk megfelelő sémával és feltöltő felülettel – az adatbázisok adatai külön beruházás nélkül

adminisztrálhatók és tehetők publikussá. E két rendszer felhasználását a korábbinál nagyobb hangsúllyal tervezzük bevezetni az MNL összes tagintézményében annak érdekében, hogy az eddig papíralapú vagy lokálisan használható segédletek nagyobb publicitást kapjanak, és a felhasználók/kutatók jóval gyorsabban és egyszerűbben férjenek az iratanyaghoz. Az elkészülő segédletek publikálását így részben a scopeArchiv (lajstrom, jegyzék, regeszta, repertórium), részben az *Adatbázisok online* útján oldjuk meg. A segédletkészítés tekintetében követtük azt a több évre visszamenő gyakorlatot, hogy a 10/2002. NKÖM valamint a 27/2015. (V. 27.) EMMI rendelet értelmében a nyilvántartással kapcsolatban elvégzett feladatokat (köztük a raktári jegyzékeket) a levéltári nyilvántartások közé soroltuk. A fenti változások következtében a segédletkészítés témakörében értelemszerűen a darabszintű segédletekről számolhatunk be elsődlegesen. A 2017. évi segédletkészítési munkálatok az MNL által létrehozott külső kapcsolatok és projektek jegyében a reformáció 500. évfordulójához, valamint az I. Világháború hősi halottainak feltárásához fűződnek. Mindemellett a legnagyobb érdeklődésre számot tartó anyakönyvi adatbázis, illetve a testületi ülések jegyzőkönyveinek fejlesztései azok a közös csomópontok, amelyek az MNL összes tagintézménye számára egységes szakmai koncepció alapján, egységes felületen ad közösen végzendő feladatokat.

Az MNL 2018. évi levéltári segédletkészítési terve:

Darabszintű segédletek:

- jegyzék, repertórium és más tematikus segédlet készül 34,54 ifm terjedelmű levéltári anyaghoz,
- lajstrom készül 215,04 ifm terjedelmű levéltári anyaghoz,
- adatbázis készül mintegy 28100 rekord mennyiségben, illetve 812,45 ifm terjedelmű levéltári anyaghoz,
- regeszta készül 1,62 ifm terjedelmű levéltári anyaghoz.

Repertórium

Hagyományos repertóriumot a Somogy Megyei Levéltár készít, amely során a Somogy Megyei Tanács VB Művelődési Osztálya iratanyagát dolgozzák fel. 2017-ről áthúzódo feladat.

Jegyzék

Az Országos Levéltár folytatja a helytartótanácsi levéltárban található kereskedelmi és folyószabályozási ügyekkel foglalkozó ügyosztály iratanyagáról, illetve az itt található vagy a térkép- és tervtárba áttett tervekről és térképekről készített jegyzéket.

Lajstrom

A legnagyobb volumenű, 5 fondot és több mint 150 ifm iratanyagot érintő lajstromozási feladat 2018 folyamán a Zala Megyei Levéltárban zajlik. A Mezőterv vállalat műszaki irataira kiterjedő segédlet elkészülte nagyban segíti a tervdokumentáció feltárását, hatékonyan támogatja a kutató- és ügyfélszolgálati munkát. Az előbbieken túl különféle vármegyei és pártarchívumi bizottságok, illetve egy ügyvédi munkaközösség iratait lajstromozzák. Ahogy a vármegye legfontosabb, közgyűlési iratait és jegyzőkönyveit lajstromozzák a Bács-Kiskun Megyei Levéltárban is. Közélső évfordulóhoz kapcsolódva komolyabb nagyságrendű, mintegy 25 ifm anyagra kiterjedő munkára vállalkozik a Nógrád Megyei Levéltár, a Tanácsköztársaságra vonatkozó iratok feldolgozásával. Ugyancsak ennek a korszaknak a kutatását segíti majd elő a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltárban a direktóriumhoz készülő segédlet. A megyei szintű közigazgatási szervek jelentős forrásértékkel bíró anyagának jobb megismerését szolgálja az a lajstrom, amely a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltárban az alispáni hivatalhoz beadott útlevelekérelmekhez készül. A közigazgatás és a családi levéltárak határmezsgyéjén mozog a vármegyei tisztviselők által hátrahagyott iratgyűjtemények feldolgozása is, amelyekhez a Bács-Kiskun Megyei és a Zala Megyei Levéltárakban folytatják a lajstrom készítését. A megyei levéltárakban megtalálható helytörténeti, térképészeti, földhivatali források mind a helytörténészek, mind pedig az állampolgárok részéről fokozott érdeklődésre tartanak számot. Ezt az igényt elégítik ki a Győr-Moson-Sopron Megyei Levéltár Győri és Soproni Levéltárainak munkatársai az általuk elkészítendő lajstromokkal. A Tolna Megyei Levéltár az őrizetében lévő vegyes iratok már megkezdett lajstromozását folytatja. A megyei levéltárakban megtalálható források a kutatók, helytörténészek részéről fokozott érdeklődésre tartanak számot. Ezt az igényt elégíti ki a Vas Megyei Levéltár és a Veszprém Megyei Levéltár a káptalani hiteleshelyi levéltárak anyagának darabszintű feldolgozásával. Utóbbi levéltár járási főszolgabírói és nagyközségi fondok anyagát is lajstromozza. A speciális levéltári gyűjtemények közül a különleges forrástípus képviselő, vizuális információkat hordozó fotók iránt az állampolgárok részéről egyre nagyobb érdeklődés mutatkozik. A Veszprém Megyei Levéltár egy fényképgyűjteményről és az általa megőrzött digitális felvételekről készít lajstromot, amely a „Veszprémi Kaleidoszkóp” projekt keretein belül egészíti ki az eddig is rendelkezésre álló helytörténeti gyűjteményt.

Regeszta

A megyei levéltárak egyik igen fontos feladata a megyei és települési közigazgatási szervek anyagának feltárása. A vármegyei közgyűlési jegyzőkönyvek és iratok feldolgozása céljából készít regesztákat a Csongrád Megyei Levéltár, a Fejér Megyei Levéltár, a Győr-Moson-Sopron Megyei Levéltár Győri Levéltára, és a Komárom-Esztergom Megyei

Levéltár, valamint a Tolna Megyei Levéltár. Járási és városi szintű iratok regesztázását végzi a Komárom-Esztergom Megyei Levéltár. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár regeszták formájában dolgoz fel vármegyei nemesítési és nemességigazolási iratokat, a Csongrád Megyei Levéltár az Országos Levéltár hasonló gyűjteményének feldolgozásához hasonlóan gýaszjelentéseket, a Csongrád Megyei Levéltár települési építésügyi dokumentációt, illetve a *Reformáció emlékévé*hez kapcsolódóan oktatásügyi iratokat.

Adatbázis

A MNL tagintézményeiben 2018-ban építeni tervezett adatbázisok tekintetében – az MNL kutatási programjainak és a munkatervi irányelveknek megfelelően – meghatározó hangsúlyt kapnak a reformáció 500. évfordulója kapcsán, az I. világháború tematikájához, továbbá a pártarchontológiai kutatásokhoz kapcsolódóan készülő digitális segédletek, valamint a korábbi években megkezdett adatbázisok további fejlesztései. A *Reformáció MNL* projekt keretében széleskörű adatbázis-építés vette kezdetét a 2016. évben, amit az Országos Levéltár mellett az összes tagintézményben folytatunk. Feudális és polgári kori vármegyei közigazgatási és jogszolgáltatási szervek anyagából a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár, a Fejér Megyei Levéltár, a Pest Megyei Levéltár, a Somogy Megyei Levéltár, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár, a Tolna Megyei Levéltár és a Veszprém Megyei Levéltár végez a reformációra és a protestáns egyházakra vonatkozó adatgyűjtést. A szocialista kori megyei tanácsi egyházügyi iratanyagot érintően a Somogy Megyei Levéltár készít tematikus adatbázist. A Bács-Kiskun Megyei Levéltár református iskolai iratok szisztematikus feldolgozásával járul hozzá a reformáció 500. emlékévében megkezdett feldolgozásokhoz. Az Országos Levéltár kapcsolódva az országos projekthez az emlékbizottság támogatásával folytatja az 1526 és 1570 közötti iratanyag feltárását, digitalizálását és adatbázis építését. Emellett a levéltár munkatársai egy másik alprojekt keretein belül a szabad királyi városok felekezetváltásával kapcsolatos iratokat tárják fel a szomszédos országok levéltáraiból. Az I. világháborús veszteséglista összeállítására indult országos program keretében 2018-ban a megyei tagintézmények folytatják az állami anyakönyvi másodpéldányok településenkénti szisztematikus feldolgozását, az elhunyt személyek egységes szempontrendszerű adatbázisban történő rögzítését. A Fejér Megyei Levéltár e munka mellett az I. világháborús emlékművekről is készít digitális segédletet. A világháborút lezáró békével kapcsolatban az Országos Levéltárban kezdünk hozzá a határrendezési bizottságok iratanyagainak feldolgozásához. A II. világháború eseményeihez kapcsolódva megemlíthetjük a 2013-ban megkezdett kutatási feladatokhoz kapcsolódó földbirtok-politikai adatbázist, aminek a további építését végzik az Országos Levéltárban a Földművelésügyi Minisztérium iratanyagában. Az elmúlt években folytatott együttműködés a Nemzeti Emlékezet Bizottsággal a tekintetben sem volt eredménytelen, hogy az érintett igazságszolgáltatási iratanyag feldolgozása folytatódik az Országos Levéltárban, valamint az 1956. évi forradalom és szabadságharcot követő 1959–1960 között lezajlott büntetőpereket érintő levéltári feltáró munka az MNL szinte összes intézményében. A feltárás célja a kommunista igazságszolgáltatási szervek iratanyagának feltárása, perkataszter létrehozása.

A megyei levéltárakban igen hangsúlyos elemként folytatott tevékenység az archontológiai/közigazgatás-történeti adatbázisok építése. 2018-ban az MNL minden megyei tagintézményre kiterjedően folytatódik a Pártarchontológia projekt megvalósítása, amelynek végeredményeként – több éves ütemterv alapján – összeáll az 1990. évi rendszerváltás előtti időszak vezető pártfunkcionáriusainak adatbázisa, ami rendkívül nagy segítséget biztosít a korszak kutatásához. Az Országos Levéltárban folytatják az abszolútizmus kori személyügyi nyilvántartási iratok adatbázisba történő rögzítését, egyben elkészítik az ilyen adatbázisok rögzítését elősegítő adatbázis sémát és feltöltő felületet az *Adatbázisok online* felületére.

A családtörténeti kutatás még mindig a levéltárak kutatótermi szolgáltatásainak egyik legfontosabb szegmense. A kutatók elvárása főként az egyházi anyakönyvek kutatását könnyebbé és gyorsabbá tevő szolgáltatásokra ösztönözte a levéltár munkatársait. Ennek jegyében a Hajdú-Bihar Megyei Levéltár, a Komárom-Esztergom Megyei Levéltár és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár az őrizetében található felekezeti anyakönyvekhez készít adatbázist. Az Országos Levéltár korábbi anyakönyvi adatbázisát fejleszti tovább, hogy a 2015-ben digitalizált forrásokhoz könnyebben lehessen hozzáférni. A hozzáférés mellett a jelenlegi fejlesztések azt célozzák meg, hogy az anyakönyvek kutathatósága jobb és gyorsabb legyen. Célunk azoknak az anyakönyveknek az online közzététele, amelyekhez az eredeti iratörző egyház hozzájárult. Továbbá az anyakönyvi adatbázis átalakításával létre kívánjuk hozni a Kárpát-medencei anyakönyvek lelőhelykataszterét. Az adatbázis létrehozásában az MNL munkatársai számítanak az egyházak és felekezetek közreműködésére is, elsősorban az adatbázis tartalmi feltöltésében. A kataszter hosszútávon az anyakönyvekről készített biztonsági másolatok tartós megőrzését, valamint az eredetit őrző intézmények kérése esetén az abból való szolgáltatást is biztosítja. A kutatók gyors tájékoztatását, egyben az iratanyag állományvédelmét is szolgáló adatbázisokkal ezt a mind élelnebb érdeklődést szolgáljuk ki: a címeresleveleket tartalmazó adatbázist még tovább kívánjuk fejleszteni. A 2013-ban elnyert NKA támogatás segítségével elkezdett munkát folytatják az Országos Levéltár munkatársai további címereslevelek feldolgozásával, valamint ugyanebben a sémában (folytatva a korábban megkezdett munkát) további köteteket dolgoznak fel a Habsburg-kori Erdélyi (Nagy)Fejedelemség királyi könyveinek sorozatában. Az adatbázis fejlesztésével együtt folytatják a kötetekben jelzett ügyiratok kikeresését és ellenőrzését. A családtörténet iránt érdeklődő tömegek érdeklődését szolgáljuk ki azzal is, hogy megkezdjük az Országos Levéltár irattárában található nemességigazolási iratok feldolgozását.

A családtörténet mellett a településtörténet a kutatók által leginkább érdeklődésre számot tartó terület. A településtörténet egyik legfontosabb forrásai az összeírások sorozatai. Az Országos Levéltárban található országos jelentőségű conscriptiók feldolgozását már megkezdték. Ebben az évben ezt a munkafolyamatot folytatják a dikajegyzékek adatbevitelével, amelyet a továbbfejlesztett Névtérrel kötnek össze. Hasonló jellegű források feldolgozását végzi a Veszprém Megyei Levéltár a nemesi összeírások, valamint a Hajdú-Bihar Megyei Levéltár az első statisztikai alapon történő összeírás (1850) feldolgozásával. Az összeírásokkal kapcsolatos adatbázisok tömegessé tételét és összeköthetőségét szolgálja az összeírásokra kidolgozott adatbázisséma, amelynek véglegesítése és a feltöltő felület elkészítése szintén 2018-ra várható. A levéltárak felhasználói számára kiemelkedő fontosságúak azok az adatbázisok, amelyekből egyes személyekre találnak adatokat. Ezt az igényt kiszolgáló az Országos Levéltárban megkezdődik az 1848. évi választási névjegyzékek feldolgozása, valamint a két világháború között külföldön tartózkodó magyar állampolgárok adatbázisának munkálatai a római és brüsszeli követségek iratanyagának feldolgozásával.

A megyei levéltárakban igen jelentős mennyiségben található építésügyi iratok használatához, a kutató- és ügyfélszolgálati igények magas színvonalú kiszolgálásához elengedhetetlenek a jól felépített adatbázisok. A megyei tagintézmények közül 2018-ban a Csongrád Megyei Levéltár, a Heves Megyei Levéltár, a Somogy Megyei Levéltár és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár készíti a megyeszékhely városokra vonatkozó műszaki iratokról digitális segédletet. A Veszprém Megyei Levéltár a városi épületállomány adatait tartalmazó házjegyzéket, a Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára városlakók illetőségi lapjait rögzíti adatbázisban.

A testületi jegyzőkönyvek adatbázisai a központi, regionális és helyi szervek legfontosabb iratsorozatainak feldolgozását célozzák meg. A megyei tagintézmények közül a Zala Megyei Levéltár egy több éve folyó program keretében szisztematikusan végzi a 20. században keletkezett testületek (pl. párt, tanács, képviselő-testület, közgyűlés), különböző közigazgatási szinteken (megye, járás, város, község) keletkezett jegyzőkönyvei napirendi pontjainak adatbázisba rendezését, ezt a tevékenységet folytatják az idei évben is. Hasonló, nagy volumenű munkát végez 2018-ban a Fejér Megyei Levéltár, Somogy Megyei Levéltár, a Komárom-Esztergom Megyei Levéltár és a Pest Megyei Levéltár is. Reményeink szerint 2018 végére megteremtődik a lehetőség arra, hogy az 1945 utáni időszak minisztertanácsi jegyzőkönyveit is publikáljuk. 2017-ben megtörtént az adatbázis pontosítása és a képanyaghoz történő igazítása. A vármegyei és szocialista kori járási és megyei szervek, valamint a települési önkormányzatok jegyzőkönyveinek adatbázisban történő rögzítését tervezi a Komárom-Esztergom Megyei Levéltár, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár és a Zala Megyei Levéltár, vármegyei iratanyagok feldolgozását a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár és a Komárom-Esztergom Megyei Levéltár.

A családi levéltárak egyik jellegzetes irattípusa a levelezés, amely a politikai élethez épp úgy jelentős forrásként szolgál, mint a magánélet mindennapjaihoz. Ehhez az irattípushoz készülnek adatbázisok a *missilis*-séma és feltöltő felület felhasználásával (*Adatbázisok online*) az Országos Levéltárban részben a Szepesi Kamara iratanyagában, részben a Rákóczi-család iratanyagában.

A levéltárak elfeledett irattípusai a fotók gyűjteménye. Ez annak ellenére igaznak tekinthető, hogy e források bemutatásával jóval ismertebbé tehetők a levéltárak és iratanyaguk. A Veszprém Megyei Levéltár digitális képmásolatainak feldolgozását folytatja, azok adattartalmának adatbázisban való rögzítésével.

A megnövekedett ügyfélszolgálati igény hatékony elvégzése érdekében a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár és a Csongrád Megyei Levéltár bírósági, a Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára földhivatali iratokat dolgoz fel. Közjegyzői iratokra vonatkozó adatbázist készíti a Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára. Nagyszabású adatbázist épít a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár a vármegyei árvaszéki iratok mutatóihoz, illetve a hungarika-kutatást elősegítendő, a Kárpátaljai Állami Levéltár őrizetében lévő Bereg vármegyei főispáni iratok mutatóihoz. A Veszprém Megyei Levéltár hadigondozottak, a Tolna Megyei Levéltár iskolai javadalmi iratok adatbázisát hozza létre. Az egyesületekkel kapcsolatban régi igény, hogy a központi nyilvántartás adatait könnyebben lehessen kutatni, ennek az igénynek a kielégítésére folytatja az Országos Levéltár az egyesületi adatbázis építését. Ezen túl a Minisztertanács, a Miniszterelnökség, a Belügyminisztérium, az Igazságügyminisztérium, a Népművelési Minisztérium továbbá a Magyar Úttörő Szövetség legfontosabb iratanyagainak szisztematikusan feldolgozását folytatják ugyanitt. Hasonló feldolgozást folytatnak a Legfőbb Ügyészség iratanyagában. Az 1945 utáni időszak fontos feldolgozása a Külügyminisztérium repertóriumának adatbázisa, amin belül az 1965 és 1990 közötti időszak adatainak ellenőrzése történik meg ebben az évben.

Az adatbázisok esetében fontos szakmai teendő az adatbázisokhoz megfelelő sémákat készíteni, hogy ezek segítségével az egyes forrástípusok egységes rendszerben rögzíthetők legyenek, és az informatikai háttér biztosítva legyen ahhoz, hogy gyorsan, a nemzetközi szabványok szerint tudjunk újabb feldolgozásokat végezni. Az Országos Levéltárban korábban megindultak e probléma megoldását célzó munkálatok, melyek 2018-ban is folytatódnak. Az eddig elkészült adatbázissémák (missilis, térképek, címereslevelek, testületi jegyzőkönyvek stb.) mellett az összeírás, illetve az I. világháború szenteséglistának feldolgozásához és publikálásához szükséges adatbázissémák kidolgozását végezzük el, részben OTKA pályázat támogatásával. 2018-ban kerül sor a fenti adatbázissémák közül az összeírásokat, illetve a hasonló jellegű oszmán forrásokat feldolgozhatóvá és publikálhatóvá tévő sémák elkészítésére. Az összeírások mellett az anyakönyvek kutatása, valamint a testületi jegyzőkönyvek feldolgozása a legkiemelkedőbb

szakmai feladat az MNL tagintézményei számára. Ennek érdekében az anyakönyvi adatbázis és a digitalizált állomány publikálását, valamint az országos határhörű, ill. vármegyei/megyei testületek adatbázisainak a betöltésére és publikálására kerül sor. Ebben az esetben nem csupán az adatbázisban, hanem az OCR-rétegekben történő keresést is kifejlesztjük. A reformáció 500. évfordulója alkalmából publikussá tesszük a reformációs adatbázis 2018-ig elkészült adatait és a digitális tartalmat. Az adatbázisok jobb használhatósága, az itt előforduló személy-, hely- és tulajdonnevek azonosítása, egységes kezelése érdekében folytatjuk az elmúlt években fejlesztett új Névtér bevezetését és összekapcsolását az Adatbázisok online további feltöltő felületeihez. Ennek az alkalmazásnak a bevezetése a történeti okok miatt oly gyakran változó közigazgatási rendszerek és helynevek kezelésében óriási segítséget jelent az MNL összes tagintézménye számára. A Névtér adatbázis kiterjesztése a már fejlesztett adatbázisokra és az adattartalom állandó javítása és bővítése folyamatos feladatot jelent a levéltárak munkatársainak. Ezek a munkálatok jelentős támogatást nyújtanak a megyei tagintézmények hasonló jellegű adatbázisainak építésében, illetve a gyors, az intézmény által költséghatékonyan kezelt adatbázisok publikálásában. A publikálási felület kialakítása mellett megtörténik a megyei levéltárak által eddig publikált adatbázisoknak az *Adatbázisok online* felületére történő feltöltésére ORACLE sémában.

Mint az az utóbbi évek koncepciózus adatbázis építéseiből kitűnik, az *Adatbázisok online* még inkább kulcsszerepet tölt be az MNL adatszolgáltatásain belül. A megalapozottabb szakmai munka és a további fejlesztések elkerülhetetlenné válnak, így ennek előkészítésére a levéltári szabványok még tudatosabb alkalmazása végett az *Adatbázisok online* és a scopeArchiv EAD exportjának fejlesztését tűztük ki célul, hogy a rendelkezésre álló rendszerek könnyen migrálhatók és összeköthetők legyenek. A fejlesztés másik célja az *Adatbázisok online* új verziójának, és főként új keresőfelület kifejlesztése. Ez utóbbi feladatokhoz szükséges szakmai koncepciót az MNL szervezete biztosítja.

Tematikus segédlet

A tematikus segédletek körében egyrészt a *Reformáció MNL* projekttel kapcsolatos adatgyűjtéseket tervezték a levéltárak, mint a Bács-Kiskun Megyei Levéltár. Testületi jegyzőkönyvekhez és anyakönyvekhez különféle mutatókat készít a Veszprém Megyei Levéltár, és a Csongrád Megyei Levéltár. A Tolna Megyei Levéltár iskolai ingatlannyilvántartások, a Veszprém Megyei Levéltár a városi mérnöki hivatal iratai, tervtára és házjegyzéke digitális segédleteit készíti el. Kiemelkedő forrásértékkel bíró feudális kori anyagokhoz, városi kiváltságlevelekhez és káptalani hiteleshelyi iratokhoz a Vas Megyei Levéltár, nemesi összeírásokhoz a Veszprém Megyei Levéltár készít tematikus segédleteket.

III. 8. Kutató- és ügyfélszolgálat

III.8.1. Általános feladatok

A kutatószolgálat elsődleges szerepe, hogy a levéltári anyagot a kutatók és az ügyfelek részére hozzáférhetővé és kutathatóvá tegye, még hozzá nemcsak hagyományos formában, papír alapon, hanem egyre nagyobb mértékben digitális formában is. Célunk, hogy az iratanyag hozzáféréseinek megkönnyítésével lehetőség szerint új kutatói közönséget szólítsunk meg, illetve a meglévő kutatóink elégedettségét növeljük.

Klasszikus kutatószolgálati munkánk a bel- és külföldi kutatók regisztrálása, tájékoztatása és iratanyaggal való ellátása. A kutatószolgálaton dolgozó munkatársak személyesen, emailben, és telefonon is tájékoztatják a kérdésekkel hozzájuk forduló kutatókat, érdeklődőket. A kutatószolgálat közvetíti a kutatók felé a reprodukciós szolgáltatásokat (digitális másolat, fénymásolat, mikrofilm), illetve intézi a kutatói megrendelésekkel kapcsolatos ügyeket.

Az előző évekhez hasonlóan, 2018-ban is kiemelt hangsúlyt fektetnek tagintézményeink a kutatószolgálati feladatok pontos, szakszerű ellátására, figyelembe véve a vonatkozó jogszabályokat, belső utasításokat és a határidőket. *Kiemelt feladatunk a kutatótermekek működési folyamatainak további egyszerűsítése, a szolgáltatások látogatóbaráttá alakítása.*

A 2018. évben az előző évekhez hasonló kutatói forgalmat várunk az Országos Levéltár és a megyei tagintézmények kutatótermeiben, illetve enyhe csökkenést valószínűsítünk a beiratkozott kutatók létszámában és kutatási esetekben, összefüggésben a digitalizációval és az online elérhető források, adatbázisok gyarapodásával.

Az MNL kutatóforgalmi adatai 2017-ban (tagintézmény-típusok szerinti bontásban)

Tagintézmény-típusok	Regisztrált kutatók	Külföldi kutatók	Tudományos kutatók	Kutatási esetek	Kutatási kérelmek	Leadott kéréslapok
Országos Levéltár (OL)	1854	134	958	10497	1722	11210

Megyei levéltárak összesen	4359	199	863	18916	4454	15570
MNL összesen	6213	333	1821	29413	6176	26780
OL az MNL %-ában	29,84%	40,24%	52,61%	35,69%	27,88%	41,86%
Megyei levéltárak az MNL %-ában	70,16%	59,76%	47,39%	64,31%	72,12%	58,14%

MNL szinten 2018-ban összességében hatezer feletti kutatói létszámra, 25-30 ezer kutatási esetre és leadott kéréslapra számítunk. A kutatói forgalomban jelentős súlyt képvisel az Országos Levéltár, amely az előző évek tendenciái szerint a kutatók közel egyharmadát, a kutatási esetek több mint egyharmadát, a leadott kéréslapok több mint 40%-át adja.

A kutatói célú fénymásolás terén az elmúlt két évben jelentős volt a visszaesés, miközben a digitális másolat kiadás (szekkenelés) szerepe látványosan növekedett. A megrendelt másolatokon belül jelenleg már darabszámban is magasan a digitális másolatok vezetnek a fénymásolattal szemben: MNL szinten több mint három szoros volt 2017-ben a különbség (3,1 szoros), míg az Országos Levéltárban közel hatszoros (5,8-szeres). Mivel az MNL vezetése is a digitális másolást preferálja, a fentiek kedvező tendenciák. A 2017. évihez hasonló tendenciákkal számolunk 2018-ban is a másolat megrendelés terén.

Fotójegyek és kutatói megrendelésre készített másolatok megoszlása 2017-ben

Tagintézmény-típusok	fotójegyek száma	fénymásolt oldalak	szkennelt oldalak
Országos Levéltár (OL)	687	3614	20965
Megyei levéltárak összesen	770	4850	5313
MNL összesen	1457	8464	26278
OL az MNL %-ában	47,15%	42,70%	79,78%
Megyei levéltárak az MNL %-ában	52,85%	57,30%	20,22%

III.8.2. Infrastrukturális és személyi adottságok

A kutatószolgálaton közreműködő munkatársak számát tekintve megállapítható, hogy a kisebb személyi állománnyal rendelkező tagintézményekben szinte minden szakalkalmazott részt vesz a munkában, míg a nagyobb létszámú levéltárakban általában csak meghatározott személyek látják el a kutatószolgálati feladatokat.

MNL legtöbb tagintézményében a kutatóterem nem akadálymentesítettek, több kutatóteremben az elmúlt évek fejlesztései ellenére elavult a bútorzat és a technikai felszerelés. A tagintézmények között nagy különbség van infrastrukturális háttér, ezen belül különösen informatikai adottságok, számítógépekkel való ellátottság tekintetében.

Az Országos Levéltárban a Hess András téri digitális kutató bezárását követően az anyakönyvi kutatás súlypontja az óbudai kutatóteremre helyeződött, és ez egyelőre így is marad, mert a várhatóan 2018. februárban megnyíló Daróczi úti ideiglenes kutatószoba szűkös, digitális kutatásra alkalmatlan. Az óbudai kutatóterem számítógép-állománya ezért bővítésre szorul, mivel új iratanyagok válnak kutathatóvá (például a Politikatörténeti Intézettől átvett iratanyag), ami várhatóan még több kutatót vonz.

A Daróczi úton, az ott őrzött 1945 utáni iratanyag kutatásához biztosított szűk helyen egy kisméretű, ideiglenes kutatószoba kerül kialakításra, ami sem méretében, sem funkciójában nem hasonlítható a 2016-ban bezárt, korszerű

Hess téri kutatóteremhez. Az adottságokat figyelembe véve a Daróczi úti kutatószoba korlátozott kutatói férőhellyel (max. 11 fő) és korlátozott funkciókkal kezdheti el hamarosan a működését.

2018 folyamán költözés miatt áthelyezésre kerül a Bács-Kiskun Megyei Levéltár egy kutatószolgálati tevékenységet ellátó egysége, ami átmeneti bezárással jár, illetve jelentős szervezeti és működési változással fog járn.

Az elektronikus segédletekhez történő hozzáférést továbbra is elő kell segíteni. A megyei tagintézmények egy részében scopeArchiv csak "távoli asztali megjelenítéssel" érhető el, ami gyakran akadályozza a kollegákat az adatok felvitelében. Sőt a fióklevéltárak többségében még a távoli asztali megjelenítéssel való elérhetőség sem biztosított. Van olyan tagintézmény, ahol a kutatóban mindössze egy számítógép áll a kutatók rendelkezésére.

A tagintézményi hálózat kutatótermi infrastrukturális felmérése és a szükséges fejlesztések tervezése elodázhatatlan feladat. Ha a fejlesztés megvalósul, fontos hozadéka lesz a digitális kutatás további erősödésére.

III.8.3. Elektronikus szolgáltatások bevezetése, illetve bővítése

III. 8.3.1. Kutatói nyilvántartások, elektronikus regisztráció

A kutatószolgálatok kiemelt stratégiai területe a scopeArchiv és scopeQuery, valamint az Elektronikus Levéltári Portál (ELP) szolgáltatásainak teljes körű alkalmazása. Ezek az alkalmazások (elektronikus regisztráció, kutatási kérelem, elektronikus kéréslap, másolat megrendelés és tárhely szolgáltatás, online kérés) az információs társadalom követelményeinek megfelelő szolgáltatásokat teremtenek.

Az Országos Levéltár kutatószolgálat a Scope nyilvántartási programot a kutatótermi folyamatokhoz kapcsolódva (regisztráció, kérések és kutatási esetek rögzítése) már három éve használja. Célunk, hogy 2018-ban folytassuk az áttérést – amennyiben a technikai feltételek lehetővé teszik – a scopeArchiv kutatószolgálati rendszerének teljes körű alkalmazására (elektronikus regisztráció, online kérés), biztosítsuk a kollégák betanulását és a kutatók tájékoztatását.

2018-ban folytatódik a 2017-ben megkezdett Scope karbantartás (upgrade), ezt követően megújult scopeArchivot fog tudni használni a levéltár, ami az előzetes információk szerint a kutatószolgálati modulokban is több újdonságot fog eredményezni. Emellett vizuálisan is új felületen jelenik majd meg, tehát a használatát meg kell tanulni, meg kell szokni és be kell gyakorolni a munkatársaknak. A kutatók és a tájékoztatásban a kutatószolgálat által használt scopeQuery is meg fog újulni. Az új scopeArchiv és scopeQuery biztonságos használatához ezért 2018 február folyamán biztosítani kell a kollégák betanulását, majd ezt követően munkatársaink az új ismereteket hasznosítják a kutatók tájékoztatásában.

Az MNL célja, hogy megteremtse annak a lehetőségét, hogy a Magyar Nemzeti Levéltár kutatói a megyei tagintézményekben is rendelkezhessenek elektronikus regisztrációval, s ha egy kutató több helyen kutat, elég legyen egy helyen beiratkozni, s egy helyen támogatói nyilatkozatot leadni tudományos kutatáshoz (ez jelenleg csak az Országos Levéltár kutatótermi között működik, a megyei tagintézmények vonatkozásában még nem).

Az elektronikus nyilvántartási rendszer tagintézményekben történő bevezetése megköveteli a nyilvántartási folyamatok nemzeti levéltári szinten történő egységesítését, melynek során figyelemmel kell lenni az infrastrukturális és erőforrásbeli különbségekre. Mivel a magas színvonalú szolgáltatások biztosításának több megyei tagintézményben is infrastrukturális akadályai vannak, ezért elsődleges feladat a tervszerű infrastruktúra-fejlesztés. Ezzel együtt kezdődhet meg az elektronikus kutatószolgálat alkalmazásának előkészítése a megyei tagintézményekben.

A Scope nyilvántartó rendszere és az elektronikus alkalmazások bevezetésére 2018-ban ezen kívül Scope tanfolyammal és belső oktatással készül az intézmény. Az Országos Levéltár kutatószolgálat vállalja, hogy lehetőségeihez mérten, és az igényeknek megfelelően tájékoztatással, tapasztalatok és ismeretek átadásával segíti a megyei tagintézményeket a scopeArchiv kutatószolgálati moduljának a bevezetésében (kutatói nyilvántartás, elektronikus regisztráció).

2018-ban a tagintézményi munkatervek szerint két megyei tagintézmény tervezi a Scope kutatószolgálati moduljának és az elektronikus kutatói nyilvántartásnak a bevezetését, a Bács-Kiskun Megyei Levéltár és a Tolna megyei Levéltár. Továbbá hét megyei tagintézmény pedig azt tervezi, hogy előkészíti 2018-ban a Scope kutatószolgálati moduljának és az elektronikus kutatói nyilvántartásnak a bevezetését (Békés megyei, Borsod-Abaúj-Zemplén megyei, Fejér megyei, Heves megyei, Somogy megyei és Veszprém megyei levéltárak, valamint Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltára), míg más megyei levéltárak egyelőre csak felméri az elektronikus kutatói nyilvántartás bevezetésének a lehetőségét (pl. Komárom-Esztergom Megye Levéltára). Több levéltárban az elektronikus nyilvántartás és a Scope bevezetésének feltétele az informatikai fejlesztés (Fejér, Komárom-Esztergom).

III. 8.3.2. Családkutatás és az anyakönyvi adatbázis

A digitális kutatást preferáljuk, szerepét növelni szeretnénk, elsősorban az anyakönyvi kutatás területén. A kutatótermekben szolgáltatott elektronikus adatbázisok és segédletek közül jelentőségét tekintve kiemelkedik az anyakönyvi adatbázis, melynek széles körű közzététele nagy fejlődést jelent a családkutatók számára. *Az Országos Levéltár anyakönyvi adatbázisa 2017-ben több megyei tagintézményben elérhetővé vált, s ez a tendencia 2018-ban folytatódik.* A genealógiai kutatás több évtizede virágzik Magyarországon, az anyakönyvi adatbázis közzétételevel a Magyar Nemzeti Levéltár fontos küldetésévé válik a korábbinál szélesebb társadalmi rétegek megszólítása.

Az MNL középtávú kutatási programjában olyan kiemelkedő fontosságú közös adatbázis építésbe kezdett, mint például a családtörténet kutatások fontos forrásául szolgáló első világháborús veszteséglisták. A kutatók tájékozódásában és a kutatószolgálatok tájékoztatási munkájában egyaránt fontos szerepet játszanak az Arcanum adatbázisai (ADT plusz, Hungaricana), továbbá az Európai Levéltári Portál szolgáltatásai (scopeQuery, publikus SDB anyagok), valamint az AdatbazisokOnline és az egyéb adatbázisok, pl. kataszteri térképek adatbázisa, illetve az egyes megyei levéltárak saját adatbázisai.

III.8.3. Tájékoztatás, online kommunikáció, tudásmegosztás

A tájékoztatási esetek megoszlása 2017-ben

	Személyes	Email és telefon	Személyes, email és telefon együtt	Idegen nyelven
Megyei levéltárak	8347	6596	14943	414
Országos Levéltár	2078	9805	11803	1338
MNL összesen	10425	13872	26826	1752

A feni táblázatból megállapítható: míg a megyékben nagyobb szerepe van a közvetlen, személyes tájékoztatásnak, az összes tájékoztatási esetükben ez a forma teszi ki az esetek nagyobb részét, 55,86%-át (8347 esettel), míg az emailben és a telefonon való tájékoztatás 45% alatt van. Ezzel szemben az MNL Országos Levéltárban éppen az utóbbi formáknak, az emailés és telefonos eseteknek van döntő súlya, s ezek a tájékoztatási esetek 83%-át adják, míg a személyes tájékoztatás csak 17%-ot ér el. Az is figyelemre méltó, hogy az Országos Levéltárban jóval több az emailés és telefonos tájékoztatás, mint a megyékben együtt véve, az Országos Levéltár adja az ilyen tájékoztatási esetek több mint 70%-át MNL szinten (70,68%). A tájékoztatás terén hasonló tendenciákra számítunk 2018-ban is.

A tájékoztatás során a kutatószolgálatok munkatársai a scopeArchiv mellett sokféle egyéb nyilvántartást, adatbázist használnak. A kutatók tájékoztatása egyre több időt vesz igénybe, mivel az utóbbi időben nőtt az előképzettség nélküli, amatőr kutatók száma, akik nem ritkán gyors és látványos kutatási eredményekre számítanak, nem ismerve a levéltári kutatás természetét, a kutatni kívánt iratanyag jellegét, sőt néha még a kutatni kívánt témában is eléggé tájékozatlanok. A felkészületlenség és a kellő tájékozódás hiánya is szerepet játszik benne, hogy a kutatói kérések feldolgozása jelentős időt igényel. Ugyanakkor továbbra is jelen vannak a felkészült, tudományos háttérrel rendelkező kutatók, akik másfajta odafigyelést, és részletekre figyelő tájékoztatást igényelnek. A tudományos kutatók a lehető legváltozatosabb témában tették fel kérdéseiket, érdeklődési körük a középkortól napjainkig tart.

Fontos feladatunk 2018-ban is *az MNL gyűjtőportálján a levéltári kutatással kapcsolatos tartalmak megújítása és bővítése.* Célunk, hogy a portálon a levéltári kutatásról hiteles, hasznos, naprakész információt tegyünk közzé közérthető formában. A kutatói igényeknek megfelelően, a nem mindenki számára közérthető és követhető, túl hosszú, és jogi nyelvezetet követő szabályzatok fölé/elé rövidebb, egyszerűbb és praktikus tanácsokat tartalmazó útmutatást készítünk.

A tagintézményeknek a kutatással kapcsolatos információkat, a segédanyagokat és a nyomtatványokat interneten keresztül elérhetővé, illetve feltölthetővé kell tenniük. Az Országos Levéltár hírlevelek küldésével folyamatosan tájékoztatja a kutatókat.

Az Aktakaland az Országos Levéltár kutatói blogja, ahol az olvasók a levéltári kutatással kapcsolatos ismereteket érhetnek el közérthető és érdekes formában. Az *Aktakaland* látogatottsága azt igazolja, hogy sikeresen pozicionálta magát, és nemcsak elérte a célközönséget, hanem meg is találta az igényeit. A blogon keresztül rendszeres ismereteket és tudást közvetítünk, s egyúttal népszerűsítjük a levéltári kutatást. 2018-ban átlagban havi egy, összesen 12 blogbejegyzést tervezünk közzétenni. 2018-ban folytatjuk a kutatók érdeklődésére számot tartó kutatási témák

feldolgozását. A népszerűbb, köznapiabb bejegyzések mellett a kevésbé ismert kutatási témák és források bemutatásával a professzionális kutatók érdeklődését kívánjuk fenntartani.

A tagintézmények, illetve azok kutatószolgálatai közötti tudásáramlás biztosítása nemcsak a munkatársak, hanem a kutatók érdeke is. Az egyes források nemzeti levéltári kontextusban történő értelmezése lehetőséget nyújt a közös kapcsolódási pontok felfedezésére. Ezek az összefüggések teljesebbé tehetik mind a köztörténetre, mind pedig a személyes történetekre vonatkozó kutatásokat. Az intézmény kutatószolgálatai a Co:op (teljes nevén: Creative Europe Culture: Community as Opportunity – Creative archives' and users' network) projekt keretében részt vesznek a Levéltári Tudásközpont kereteinek kialakításában és üzemeltetésében.

Az Országos Levéltár kutatószolgálat folytatja a már rendszeressé váló *blogtalálkozók* szervezését a Co:op projekt támogatásával. 2018-ra 2, esetleg 3 találkozót tervezünk. A blogtalálkozók látogatottsága azt igazolja, hogy a kutatókkal való közvetlen kapcsolatra, rendezvények szervezésére valós igény mutatkozik.

III.8.4. Ügyfélszolgálat

Az előző évekhez hasonlóan az ügyfélszolgálatok 2018-ban is kiemelt hangsúlyt fektetnek az adatszolgáltatás pontos, jogszerű, határidőket betartó ellátására, figyelembe véve a vonatkozó jogszabályokat és belső utasításokat. Az ügyfélforgalom döntő hányadát – az elmúlt évek gyakorlatához hasonlóan – továbbra is a megyei levéltárak fogják ellátni. Az éves ügyfélforgalom várhatóan hasonlóan alakul a 2017. évi adatokhoz (25 777), a megkeresések többsége 2018-ban is a hivatalos szervektől fog érkezni.

Továbbra is kiemelkedő mennyiségű megkeresésre lehet számítani a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltárban hadigondozási ügyekben, ugyanis a helyi kormányhivatal közlése értelmében 2018-ban sem fog csökkenni az ilyen típusú ügyek száma. Az ügyfélszolgálattal foglalkozó munkatársakon kívül itt gyakorlatilag a teljes személyi állomány igénybevételére szükség van a feladatok megfelelő ellátása érdekében. A Nógrád Megyei Levéltárban a társadalombiztosítási és munkaviszony igazolások terén az elmúlt évek adatai alapján az előttünk álló esztendőben is jelentős ügyszámra lehet számítani.

Fontos megjegyezni, hogy az éves ügyfélforgalom alakulását nem egyszerű pontosan megbecsülni, annak alakulására hatással lehet például egy időközben hozott kárpótlási rendelet, amint ez korábban a hadigondozás esetében is történt.

A 2017. évi ügyfélforgalmi adatok tükrében előreláthatóan 2018-ban is az összes megkeresés mintegy felét a hadigondozási ügyek és a társadalombiztosítási és munkaviszony igazolások fogják kitenni. Előbbi ügytípus Borsod-Abaúj-Zemplén megyén kívül még 2-3 megyében érhet el jelentősebb ügyszámot, addig a szolgálati idő igazolások a legtöbb tagintézmény esetében a vezető ügýtípust képezi. A korábbi évek adatainak megfelelően jelentős számú megkeresés várható építési, hagyatéki ügyekben, valamint iskolai végzettség igazolások esetében. Az ügyfélforgalom alakulásában előfordulhat egy-egy ügýtípus helyi dominanciája, ami függhet egy adott iratanyag átvételétől (pl. hagyatéki ügyek, földhivatali iratok). Az ügyfélforgalmat ellátó munkatársak száma tagintézményenként változó, egy-egy kiemelt ügy esetén további munkatársak bevonására is szükség lehet.

2018. december 31-én zárul le a KÖFOP pályázat, vagyis a közigazgatási eljárásokhoz kapcsolódó levéltári szolgáltatás fejlesztése projekt keretében kidolgozásra kerül a tagintézmények ügyfélszolgálatának kapcsolódása integrált módon, elektronikusan a kormányhivatalok és a szakigazgatási szervek közigazgatási folyamataihoz. A rendszer bevezetésére leghamarabb 2019-ben kerülhet sor, az előttünk álló esztendő az erre való felkészülés jegyében is telik majd. Az informatikai eszközállomány fejlesztése elengedhetetlen feltétele a rendszer működésének, erre a projekt keretét biztosít. Ily módon a 2018-as esztendő a tagintézmények ügyfélszolgálatában az eddig megszokott struktúra szerint fog működni. Az éves ügyszám a rendszer jövőbeni bevezetését követően sem fog lényegesen változni, viszont a személyes megkeresések száma várhatóan jelentősen lecsökken, amennyiben lehetővé válik a kormányhivatalon keresztül történő megkeresés. A magánszemélyektől érkező megkeresések többsége eddig is valamely államigazgatási szerv által továbbküldött ügyfél volt, a jövőben az ilyen ügyek intézése a rendszernek köszönhetően egyszerűsödik.

III. 9. Tudományos munka, konferenciák, kiadványkészítés, kiadói tevékenység

Az MNL központi és megyei tagintézményeiben az általuk őrzött iratanyaggal kapcsolatos levéltári alaptevékenységek mellett több évtizedes hagyományokkal rendelkező tudományos kutatómunka és szisztematikus kiadvány-készítési tevékenység zajlik. Ez 2018-ban is összhangban lesz az intézmény középtávú tudományos tervével, annak főbb célkitűzéseivel, az ott kidolgozott középtávú tudományos stratégiával. Az intézmény tudományos kataszterét alapul

véve, az eddigiekénél nagyobb figyelem irányul az intézményi tudományos tevékenység hatékonyabb összehangolására és hasznosítására. Folytatódnak a 2017-ben elkezdődött tematikus tudományos tanácskozások, újabb tematikus kutatócsoportok alakulnak. Végleges formát kap és hatályba lép a kutatónapot igénybe vevő munkatársak tudományos teljesítményének realisabb mérését szolgáló új szempontrendszer. Tovább folytatódik a már elkezdett, kiemelt intézményi projektek megvalósítása (reformáció-projekt, pártarchontológia, az 1956-os forradalmat és szabadságharcot követő büntetőpercek anyagainak feltárása, továbbá a megyei tagintézmények esetében az 1848 előtti vármegyei és városi jegyzőkönyvek, hiteleshelyi jegyzőkönyvek regesztáinak elkészítése, közzététele). Tovább zajlik az 1526–1570-es időszakot érintő iratfeltáró projekt, valamint a Mikes Program is. A „Nyomot hagytak...” kiállítás helyett új kiállítás nyílik, melynek témája: „Kik vagyunk? A magyarság és az együttélő népek. Kapcsolódási pontok térben és időben”. Ezzel összefüggésben, a Libri Könyvkiadóval közösen az MNL egy reprezentatív, a hazai nemzetiségek történetét és a magyarsággal való együttélésüket bemutató, 10 kötetből álló könyvsorozat megjelentetését tervezi. Az MNL tudományos munkatársainak külföldi, angol nyelvű publikációs lehetőségeinek előmozdítása érdekében folytatódnak az előkészületek egy angol nyelvű tanulmánykötet publikálására az alábbi témában: „Háború, forradalmak, Trianon a személyes források tükrében”. A levéltáros szakma társadalmi elismertségének, tudományos presztízsének növelése érdekében tovább folytatódik a Nyomot Hagytak / Évszázadok – Személyiségek – Alírások / kiállításához kapcsolódó „Levéltári délutánok” című beszélgetés-sorozat.

Az MNL 2018-ban is nagy hangsúlyt fektet arra, hogy az intézmény Középtávú Tudományos Tervében megfogalmazott célkitűzések a tagintézmények tárgyevi munkaterveiben is visszatükröződjenek, és az intézményi szintű tudományos munka irányát – a hagyományok és adottságok figyelembevételével – egységes szempontok szabják meg.

2018-ban az Országos Levéltárban 79, a megyei tagintézményekben 149, tudományos munkát is végző levéltáros dolgozik. Az összesen 228 tudományos munkatárs közül a központban 28, a tagintézményekben 32 főnek van tudományos fokozata. A 2018-ra tervezett fokozatszerzési eljárások száma hat. A központi szervezeti egységekben 36, a megyei levéltárak munkatársai közül 106, összesen tehát 142 fő vesz igénybe kutatónapot 2017-ben. Az igénybe vehető kutatónapok száma az OL-ban 2046, a megyei tagintézményekben 3485, összesen tehát 5531 nap. A fenti számok is azt tükrözik, hogy a történeti segédtudományok és a történelem kutatásának terén az MNL rendelkezik az egész országot átfogó legjelentősebb, társadalmilag is jól beágyazott kutatói hálózattal. A levéltárosok kutatási eredményeiről konferenciákon, papíralapú és elektronikus kiadványokon keresztül adnak számot 2017-ben is. E publikációk döntő része a levéltárak honlapján is nyomon követhető. Az MNL Kutatónap szabályzata értelmében a kutatónapot igénybe vevő munkatársaknak publikációs jegyzékeiket az MTA Magyar Tudományos Művek Tára internetes portálon is vezetniük kell.

Az Országos Levéltár „Együtt és külön. Az 1868. évi horvát–magyar kiegyezés” címmel kiállítást tervez az alábbi tematikával: a horvát–magyar perszonálunió létrejötte, az ezzel kapcsolatos közigazgatás változások, horvát telepítések, Fiume és Zengg kérdése, a horvát nemzeti öntudat problematikája. „Trainer ungherese – magyar sportoktatók Olaszországban a két világháború között” címmel kamarakiállítás nyílik az Országos Levéltár Bécsi kapu téri épületében. A Mikes Kelemen program keretében is látható lesz ugyanott egy kiállítás, a szolnoki Aba Novák Agóra Kulturális Központtal közös rendezésben pedig az „Áldás és átok a víz. Vizeink a 18–19. században” című kiállítás készül el. A már említett nagyszabású, a magyarság és a nemzetiségek együttélésének történetét taglaló kiállítás előreláthatólag 2018 nyarától tekinthető majd meg. Folytatódik az MNL-szintű iratfeltárás az 1919-es Tanácsköztársaság közelgő évfordulója kapcsán, a munka eredménye egy dokumentumkötet lesz. A Libri Könyvkiadóval közösen jelenik meg 2018 tavaszán a „Trianon arcai. Naplók, visszaemlékezések, levelek” című dokumentumkötet. Az OSzK kiadásában megjelenik Balogh János Mátyás „Üzleti szellemű fővárosi napi sajtó a dualizmus korában” c. disszertációja.

Az Országos Levéltár 2018-ban ismét megszervezi a már hagyományossá vált közigazgatás-történeti konferenciáját, ezen kívül lesz egy állományvédelmi konferencia, a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen közös szervezésben az 1975-ös helsinki értekezletről szóló szimpozion, illetve egy Ember Győző-émlékkonferencia.

Az Országos Levéltár kiadványai között a periodikák meghatározó szerepet töltenek be. A papíralapú folyóiratok közül elsőként a 2015-ben mind külsőleg, mind tartalmilag megújult, jelenleg évente egyszer megjelenő *Levéltári Közlemények*et említjük meg. Az 1923 óta megjelenő folyóirat a magyar történész és levéltáros szakma egyik legelismertebb tudományos kiadványa. A *Levéltári Szemle* a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, a Megyei és Városi Levéltárak Vezetőinek Tanácsa, valamint a Magyar Levéltárosok Egyesülete évente négyszer megjelenő, közös folyóirata, amely a levéltártudománnyal kapcsolatos szakkikkek mellett hírt ad a levéltáros szakma főbb eseményeiről, tudományos konferenciáiról és kiadványairól. A szintén évente négyszer megjelenő *Turuht* a Magyar Történelmi Társulattal, a Magyar Heraldikai és Genealógiai Társasággal közösen adja ki az Országos Levéltár, a heraldika, a diplomatika, a szfragisztika és a genealógia eredményeinek bemutatására. A magyarságtudományi forrásokat publikáló, a hungarológia vezető hazai műhelyei által kiadott *Lymbus* évkönyv elsősorban a külföldi hungarika-

kutatások során felfedezett iratok, tanulmányok közlését tekinti feladatának az 1526–1918 közötti korszakból. A 2013-ban alapított, 2014-től megjelenő *Catastrum* című évnegyedes folyóirat a katasztertörténeti kutatások eredményeit publikálja, 2015-től a Földművelésügyi Minisztériummal közös kiadásban jelenik meg. Az online periodikák között az évente hatszor megjelenő 20. századi forrásközlő folyóirat, az *ArchívNet* a legjelentősebb, amely 2016-ban tartalmi és formai szempontból egyaránt megújult. A tudományos igényű forrásközlések eredményeként a lap ma már széleskörűen elfogadott a szakmai világban. Sajátos publikációként készül *A hét dokumentuma*, amely az Országos Levéltár honlapjának része.

Az MNL megyei tagintézményeinek döntő többsége jelentős részt vállal az intézmény tudományos munkájából. A megyei levéltárakban folyó kutatómunka összhangban áll az intézmény Középtávú Tudományos Tervével, különösen nagy hangsúlyt kapnak az MNL közös kutatási projektjei. A 2018. évi tervben szerepelnek a *Reformáció emlékére* projekt során előkészített kötetek, azaz megjelenik egy húsz kötetből álló sorozat a reformáció, tágabban a protestantizmus történetéről. 2018-ban hozza meg első eredményeit a 2017-ben indult pártarchontológiai kutatás, amely a közelmúlt történetének eddiginél jóval mélyebb vizsgálatát lehetővé tevő adatbázist fog eredményezni. A megyei levéltárak révén az MNL erőteljesen jelen lesz 2018-ban is az egyes régiók, az egyes megyék történettudományi kutatásaiban.

A megyei levéltárak 50 munkatársa 51 önálló kötet megjelenését tervezi. Ezek között lesz forráskiadvány, monográfia, segédlet és tanulmánykötet. 128 munkatársuk 211 tanulmány megírására készül. 164 előadás megtartását tervezik, ebben a munkában 113 kolléga vesz részt. Minden megyei levéltár készül konferenciára, egyes intézmények több rendezvényt is terveznek, összesen 37 konferenciára kerül sor. A megyei tagintézmények munkatársai 53 hazai tudományos programban vesznek részt, szám szerint 80-an, 13-an pedig 8 különféle nemzetközi kutatási programban is dolgoznak. A felsőoktatásban egy fő vesz részt.

A kiadványokat illetően többségben vannak a papíralapúak, de van digitális formában megjelenő is, mint például a Bács-Kiskun Megyei Levéltár évente két számmal megjelenő *Múltbanéző* című periodikája, vagy a Veszprém Megyei Levéltár *Veszprém megyei kaleidoszkóp* c. adatbázisa. A tervezett megyei levéltári kiadványok gazdag tematikáját tükrözi az alábbi, messze nem teljes felsorolás.

- Baranya Megyei Levéltár: Tanulmányok Ódor Imre emlékére. Szerk. Gyánti István – Kult László.
- Bács-Kiskun Megyei Levéltár: Bács-Kiskun Megye Múltjából, 27. köt.; Múltbanéző, online kiadvány, 12–13. sz.
- Békés Megyei Levéltár: Márki Sándor naplói, II. köt. 1893–1905. Szerk. Erdész Ádám; Önszerveződés – civil társadalom; Békés megyei körök, egyletek a dualizmus korában. Szerk. Héjja Julianna Erika, Erdész Ádám.
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár: Kis József (szerk.): Áldozatok itthon és távol. Rezes Józsefné naplója. 1945–1946. Szerk. Kis József.
- Csongrád Megyei Levéltár: Marosvári Attila: Az 1956-os forradalom Makón. (Dél-alföldi évszázadok 32.); A Hódmezővásárhelyi Szeremlei Társaság évkönyve, 2017.
- Fejér Megyei Levéltár: Széchenyi Zsigmond emlékkönyv. Tanulmánykötet.
- Győr-Sopron Megyei Levéltár Győri levéltára: Tanulmányok a Kisalföld múltjából.
- Győr-Sopron Megyei Levéltár Soproni Levéltára: Csorba László: „Magyarország csillaga” Széchenyi István. 225 éve született a sopronnyéki kerület ’48-as képviselője; Sopron város evangélikus elitjének végrendeletei. Bev., összeáll. Dominkovits Péter, Szakács Anita.
- Hajdú-Bihar Megyei Levéltár: A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár Évkönyve XXXV; Az 1626–1627. évi magisztrátusi jegyzőkönyv.
- Heves Megyei Levéltár: Archivum. A Heves Megyei Levéltár Közleményei, 21. sz.
- Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár: Berta Ferenc: Gyógyszerészek, gyógyszerterek Szolnok városában. (ZOUNUK Levéltári Évkönyv 32.).
- Komárom Esztergom Megye: Források Komárom megye 1956-os múltjából. Szerzők: Horváth Attila, Tóth-Péter Veronika, Wencz Balázs.
- Nógrád Megyei Levéltár: Nógrádiak a Nagy Háborúban – forrásgyűjtemény.
- Somogy Megyei Levéltár: Somogy megye múltjából, 45–46; Somogy megye községi pecsétjei 1950-ig.
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár: Roma-fotók (forráskiadvány). Szerk. Kujbusné Mecsei Éva. Közreadja Nagy Pál; Szabolcs-szatmár-beregi Levéltári Évkönyv. Szerk. Galambos Sándor, Kujbusné Mecsei Éva
- Tolna Megyei Levéltár: Regesztakötet. Tolna vármegye nemesi közgyűlési jegyzőkönyvei regesztái, 1721–1725.
- Vas Megyei Levéltár: Dominkovits Péter: Szombathely privilegizált mezőváros gazdasága, társadalma a 17. században (1605/1606–1685); „Szombathely mindenkép(p)en.” Műkedvelő- és amatőr fényképészek Szombathelyen a 19–20. században.

- Veszprém Megyei Levéltár: Petik Iván: A Pápai járás településeinek első említései. (forráskiadvány); Tóth Péter: A gályarab-prédikátorok perének Veszprém megyei forrásai.
- Zala Megyei Levéltár: Városbírók és polgármesterek. Zalaegerszeg város vezetői a kezdetektől 1950-ig. Tanulmánykötet; Bona Gábor – Hermann Róbert – Molnár András: A 47. honvédszázalaj története. Hadtörténeti monográfia.
- A felsoroltakon kívül valamennyi megyei levéltár kiad egy reformáció, protestantizmus tematikájú forráskiadványt.

A tervezett, összesen 37 tudományos konferencia tematikailag rendkívül sokszínű lesz. Több levéltár emlékezik az első világháború történetére, előtérbe kerülnek levéltári módszertani kérdések is. A színes palettáról néhány példa. A Csongrád Megyei Levéltár nemzetközi konferenciát rendez az 1970–80-as évek egyetemi ellenzéki mozgalmairól. A Fejér Megyei levéltár a Károlyi család Fejér megyei történetét feltáró konferenciára készül. A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár *Hetven éve történt* címen a totális diktatúra kiépüléséről szervez konferenciát. A Tolna Megyei Levéltár Tolna megye története *Alulnézetből* címen rendez konferenciát. A Vas Megyei Levéltár aktuális évfordulókra reagál: *Forradalmak és háborúk kora – 1848–1849 és 1914–1918 eseményei Vas vármegyében*. A Zala Megyei Levéltár *A szabadságharc zalai hősei. Zala megyei honvéd törzstisztek 1848–1849-ben* tart tudományos emlékülést.

III. 10. Közművelődés, oktatás segítése, PR-tevékenység

A közművelődési munkát 2018-ban is a 2014-ben elfogadott *A Magyar Nemzeti Levéltár középtávú közművelődési koncepciója 2015–2019* című dokumentumban leírtaknak megfelelően tervezzük, amely megfelel az MNL célkitűzéseinek, koordinálja a levéltári intézményrendszer közművelődési és levéltár-pedagógiai munkáját.

Az MNL megyei levéltárai és az OL között 2018-ban több közös MNL szintű projekt is folyik közművelődés és levéltár-pedagógiai területen.

Az MNL új gyűjtőportáljának/honlapjának célja, hogy egységes, egyszerű, és felhasználóbarát módon tájékoztassa a kutatókat és érdeklődőket. Az intézményi integrációval együtt a közös gyűjtőportál/honlap a megyei levéltáraknak is jobb elérhetőséget és szélesebb látogatókört biztosít. 2018-ban folytatódik az MNL új honlap-rendszerének (gyűjtőportál) feltöltése, aktualizálása, az angol nyelvű tartalmú részeknek az aktualizálása. A honlapon nagyobb hangsúlyt helyezünk a hírekre és a friss tartalmak előállítására is.

A nyitottsághoz hozzá tartozik a közösségi médiumok (Facebook, Instagram, Youtube) aktív használata és azok hozzáférése a gyűjtőportálhoz/honlaphoz. Szintén kiemelt helyet kapnak honlapunkon a tudományos, közművelődési és levéltár-pedagógiai programok, amelyek egyre nagyobb népszerűségnek örvendenek.

Célunk, hogy minél több iratot és publikációt tegyünk digitálisan is közzé. Ehhez a munkához szorosan kapcsolódnak virtuális kiállításaink. Ezen kiállítások célja, hogy egy-egy új, vagy korábbi időszaki kiállításunk bárki számára megtekinthető legyen. Ezek között szerepelnek régebbi, akár az 1980-as években bemutatásra került kiállítások, de vannak olyanok is, amelyek már kifejezetten csak online verzióban készültek el.

III.10.1. Levéltárlátogatások, látogatócsoportok fogadása, levéltárpedagógia

Az MNL minden levéltárában a szakmai munka mellett, fontos szerepet kap a közművelődés és azon belül a levéltárpedagógia. 2016-ban létrejött az országos levéltárpedagógia hálózat, melyben minden megyei intézmény képviselteti magát. Folytatjuk a foglalkozások szervezését, amelyek 45, 90 és 120 percesek, az adott korosztályhoz és képzéstípushoz igazodnak. Minden esetben a levéltár intézményének kialakulásával és feladatainak bemutatásával kezdődnek, majd egy, az általános iskolák felső tagozatának, illetve a középiskolások tananyagához (történelem, magyar, földrajz, német, latin stb.) illeszkedő témát jár körül a kapcsolódó levéltári források kreatív módon történő feldolgozásával. Ebben a folyamatban fontos szerepe van a szaktanári előkészítésnek, melynek legfőbb feladata az érdeklődés felkeltése a ráhangolódás folyamatának elindítása, háttér ismeretek összegyűjtése. A levéltárpedagógia célja olyan komplex látásmód kialakítása, mellyel a fiatalok képessé válnak hitek és tévhitek megkülönböztetésére, egy adott információ (pl. fotó, hírek) objektív elemzésére, el tudnak helyezni egy vizsgált dokumentumot térben és időben. A levéltár kincseinek, szellemi értékeinek megismerésével a diákok jobban megérthetik és sokkal inkább sajátjuknak érezhetik múltunkat és annak összefüggéseit.

Két megyei levéltárban egy-egy pályázat segítségével modern oktatótermet alakítottak ki, a projekt lezárását követően meghatározott ideig kellett iskolai csoportokat fogadniuk. A pályázatok lezárultak ugyan, de a levéltárak folytatják a csoportos foglalkozásokat (pl. Szolnokon a „Barlangrajztól a papíröntésig” c. környezettudatos foglalkozásokat). A Veszprém Megyei Levéltár a TIOP pályázat (oktatóterem létrehozása) keretén belül hat iskolával kötött együttműködési megállapodást, amely alapján minden évben meghatározott számú levéltári órán vesznek részt a diákok.

A családbarát programokra is nagy hangsúlyt fektetünk 2018-ban (március 15., májusi Múzeumi Majális, júniusi Múzeumok Éjszakája, szeptemberi Kulturális Örökség Napok). Részt veszünk az *Operakaland* elnevezésű programon, amelynek keretében vidéki középiskolásoknak mutatjuk be az épületet és kapcsolódva az adott operaelőadáshoz,

abból a korszakból mutatunk be levéltári iratokat.

Az MNL központi épületében hetente két alkalommal (hétfő, csütörtök) három-három óra erejéig folytatjuk a 2014-ben bevezetett fizetős nyílt napokat előre be nem jelentett hazai és külföldi látogatók számára. A 2017. év tapasztalata, hogy ezeken a napokon egyre több turista keresi fel a levéltár épületét.

A Digitális Témahét projekt keretében a „Magyarok a Gulag és Gupvi táborokban” címmel tervezünk összeállítani egy 11-12. évfolyamos diákoknak szóló, 5 órából álló tématervet. A koncepciónk értelmében a témára vonatkozó, a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában található írott és oral history források, valamint releváns internetes honlapok anyagainak (fotó, térkép, hangfelvétel, diagram) különböző módszerekkel való bemutatására és feldolgozására helyezük a hangsúlyt, mely révén a diákok szövegértési és szövegértelmezési kompetenciáit fejlesztenék. Az 5 órás foglalkozás által elsajátított ismeretek a tudásmegosztás jegyében prezentációk és különböző feladatok által valósulna meg. A tématerv a történelem, földrajz, irodalom tantárgyak vonatkozásában bírna haszonnal.

III.10.2. Könyvbemutatók

Az MNL Országos Levéltára és megyei intézményei rendszeresen lehetőséget nyújtanak saját és más levéltárak kiadványainak bemutatására, de a helyi tudományos műhelyek (kutatóhelyek, levéltárak, közgyűjtemények, felsőoktatási intézmények) számára is megjelenési lehetőséget teremtenek kiadványaik bemutatására. A könyvbemutatók száma évente átlagban 10–12, egyúttal arra is törekszünk, hogy a bemutatót kerekasztal-jellegű viták követhessék, ez jelentheti egyszerre több kötet ismertetését vagy sajtónyelvű workshopot is.

Terveink szerint a következő könyvbemutatókra kerül sor.

- „Levéltári Közlemények 2017” – Budapest
- „Trianon forráskiadvány” – MN+Libri közös kiadványa, Budapest
- „Tanácsköztársaság forráskötet” – Budapest
- „Áldozatok itthon és távol” – tervezett helyszín: Miskolc
- „Oppidum Csongrád” című helytörténeti periodika 2017. évi számának bemutatása – Csongrád
- „A Hódmezővásárhelyi Szeremlei Társaság évkönyve 2017” – Hódmezővásárhely
- „A hódmezővásárhelyi református lelkészek almanachja” – Hódmezővásárhely
- „Tanulmányok a Kisalföld múltjából”. Kisalföldi Szemle V. című kötet bemutatása – Győr
- „A Szent Atanáz Hittudományi Főiskola kiadványai” – Nyíregyháza
- „Barkóczy-Károlyi levelezés” – Vaja, Budapest, Nagykároly
- „Szekszárd város olvasókönyve” – Szekszárd
- „Tolna vármegye nemesi közgyűlési jegyzőkönyvei 1721-1725” – Szekszárd
- *A Reformáció 500 projektén belül a megyei forráskötetek* – bemutatója Budapesten és a megyék székhelyein

III.10.3. Közművelődési programok, rendezvények

A levéltár immár hagyományossá váló állandó rendezvényei a következők:

Március: *március 15.* – OL: 1848/49-es szabadságharc 170-ik évfordulója alkalmából állomásokhoz kötődő, feladatmegoldó családi programot szervez; a Baranya Megyei Levéltár az „1848 és a nyomdászat” című rendezvénnyel kapcsolódik a nemzeti ünnephez.

Május: *Múzeumok Majálisa* – budapesti helyszínnel a Magyar Nemzeti Múzeum kertjében

Június: *Múzeumok Éjszakája* – (OL, Bács-Kiskun, Baranya, Békés, Csongrád, Fejér, Hajdú-Bihar, Komárom-Esztergom, Somogy, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Tolna, Vas és Veszprém megyei levéltárak). A tervek szerint minden résztvevő levéltár kamarakiállítással, iratbemutatóval és a levéltár bemutatásával készül.

Szeptember: *Kulturális Örökség Napjai* (OL: Az épület és raktárok bemutatása mellett időszaki tematikus kiállítás és gyermekprogramokat biztosítunk. A programban a Baranya Megyei és a Győri Levéltár is részt vesz.)

November: *Múzeumok Őszi Fesztiválja*

A nagy országos rendezvények mellett az MNL OL és megyei levéltárai elsősorban ismeretterjesztő előadásokkal, rendezvényekkel hívják be magukhoz az érdeklődőket, amelyeket országos és/vagy helyi levéltári, történész kutatók tartanak.

- *Békés Megyei Levéltár*: A Békés Megyei Jogász Egyesülettel közös rendezvény az Áchim–Zsilinszky per történeti, jogi értelmezéséről; Gurzó Klára Családfakutató Klub előadásai; A protestantizmus Békés megyei történetének bemutatása – tárlatvezetések; Levéltári barangoló – televíziós sorozat.
- *Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár*: „Ismerkedés egy Kazinczy-kori vármegyei levéltárral”. Bemutakozás az Újhelyi Könyvünnepen.
- *Csongrád Megyei Levéltár*: Közművelődési jellegű előadás-sorozat indítása 2018 tavaszán.
- *MNL Fejér Megyei Levéltára*: „Örülök, hogy itt szólhat”- beszélgetés Závada Pál íróval; „Örülök, hogy itt szólhat”- irodalom gasztronómia és dokumentum. A magyar gasztronómia megjelenése a kortárs irodalomban és a levéltár anyagában - előadás és beszélgetés; Fehérvári Irodalmi Napok 2018. megnyitója; Évzáró műsor: irodalmi túra a levéltár épületében (felolvasás, színház és performansz); „A Széchenyi család és Fejér megye” - előadás a Honismereti Egyesület szervezésében; „Az 1956-os forradalom helyi eseménye”- előadás.
- *Győr-Moson-Sopron Megyei Levéltár Győri Levéltár*: Várostarténeti séta - a magyaróvári Városkapu tér ismertetése (a tér kialakítása, Postapalota, Járásíróház épülete, Hősi emlékmű, temető) és a 125 éves vármegyeépítés bemutatása a Kulturális Örökség Napján.
- *Hajdú-Bihar Megyei Levéltár*: Reformáció Emlékév Hajdú-Bihar megyei eredményeinek bemutatása (könyvbemutatók, levéltár-pedagógiai workshop);
- *Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár*: Levéltári esték; „Levéltári kincseink” c. televíziós magazinműsor felvételeinek folytatása a Szolnoki Televízióban.
- *Komárom-Esztergom Megyei Levéltár*: Levéltári beszélgetések.
- *Nógrád Megyei Levéltár*: Kutatók éjszakája.
- *Somogy Megyei Levéltár*: „Kalandok a levéltárban” (CO:OP program).
- *Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár*: Múltról mindenkinek c. rendezvénysorozat (Bemutakozik a Kölcsey Társaság dr. Csorba Sándor, Kölcsey Társaság, a Megyeryek, 1848 és a Károlyiak, Független fell – a Színházi Intézet kutatásának eredményei, Jósza András Múzeum, az MNL 1956-os adatbázisa, Kárpátaljai Állami Levéltár, Görögkatolikus Hittudományi Főiskola); Kutatói kerekasztal (Sipos László műemlékvédő fotós munkái, Sipos László, Nyíregyháza testvérvárosi projektjei), 2018. febr. 26. Fialat kutatók 2. konferenciája Fialat Kutatók konferenciája; Helytörténeti délelőtt (Láczay Magdolna: Helytörténeti örökségünk - továbbképzés történelemtanároknak).
- *Tolna Megyei Levéltár*: „Paksi esték” keretében források ismertetése, előadások tartása; Egy jelentősebb teveli személy tevékenységének bemutatása.
- *Veszprém Megyei Levéltár*: Előadások a lutheri reformáció 500. évfordulója alkalmából, 2018; A Nagy Háború filmek: az Első Világháborús Centenárium program keretében két alkalommal dokumentumfilmek vetítése, majd beszélgetés az alkotókkal; Trianon tematikus emléknap; Veszprémi Történelmi Szalon; Jutasi Örmester Túra; Könyvhétlen részvétel.
- *Országos Levéltár* – Levéltári Délutánok. Tematikus program, amely során egy-egy történész-levéltáros munkatárs tart előadást az általa kutatott korszakról.

III.10.4. Kiállítások

Az MNL kiállításépítő tevékenysége közművelődési jelentősége mellett tudományos szempontból sem érdektelen a levéltáros szakma számára. Az MNL kiállításainak nagy része az adott év évfordulóhoz kötődik, nem egy esetben kapcsolódva egyes konferenciákhoz, rendezvények tematikájához. Tendenciaként említhetjük, hogy mind több esetben fordul elő, hogy a központi vándorkiállítást saját – eredeti forrásaikat bemutató – kiállítással kötik össze a tagintézmények. Ilyen pl. az I. világháború tematikáját összefoglaló roll up-os vándorkiállítás, amely már negyedik éve „vándorol” a tagintézmények között.

Tervezett állandó kiállítások

Baranya Megyei Levéltár:

- „Pécs a Nagy Háború idején” – Pécs
- „Angster” – Pécs
- Nyomdászati kiállítás – Pécs

- „Pillantás a múltba, avagy levéltári életkép a '60-as évekből” – Pécs
- „Pergamentől a géppapírig. Iratok régen és most” – Pécs

Csongrád Megyei Levéltár

- „Hódmezővásárhely a századfordulón” – Hódmezővásárhely
- „Nagy György emlékszoba” – Hódmezővásárhely
- „Szeremlei Sámuel-emlékkiállítás” – Hódmezővásárhely

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár

- „A barlangrajztól a nyomtatott könyvig” – Szolnok
- „Levéltár kincsei” – Szolnok

Tervezett időszaki kiállítások

Országos Levéltár

- Kik vagyunk. A magyarság és az együttélő népek – kapcsolódási pontok térben és időben.

Bács-Kiskun Megyei Levéltár

- Válogatott források Bács-Kiskun megye múltjából (Múzeumok Éjszakája programsorozat keretében)

Baranya Megyei Levéltár

- Családi nap programhoz kapcsolódó időszaki kiállítás: „1848 és a nyomdászat”.
- Múzeumok Éjszakája és a Kulturális Örökség Napja programhoz kapcsolódó időszaki kiállítások.

Békés Megyei Levéltár

- Reformáció 500. – A protestantizmus Békés megyei története címmel

Csongrád Megyei Levéltár

- „Örömlányok vidéken” – a korabeli prostitúció helyi működéséről – Csongrád, Szentes, Szeged
- „Mi, Első Ferenc József...” – Uralkodói leiratok a makói levéltárban – Makó
- „Hódmezővásárhely, az olvasókörök városa – múlt és jelen” – Torontálvásárhely, Makó

GYMSM Győri Levéltára

- Csiliznyárad 800 éves – Csiliznyárad

GYMSM Soproni Levéltár

- „Bővülő történelem” – az MNL anyagának helyi dokumentumokkal való kiegészítése – Sopron
- „Sorspoggyászok. Karrierok, életutak, kereszteződések a Nagy Háború árnyékában Sopronban” – Sopron
- „Boszorkányok hagyatéka” – 2013-ban nyílt meg
- „Nemesi családok, armálisok, kúriák” – 2014 folyamán nyílt meg

Hajdú-Bihar Megyei Levéltár

- „Hetven éve történt – A totális diktatúra kiépülése – 1948” – Hajdúböszörmény

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár

- MONFODI fotókiállítás

Komárom-Esztergom Megyei Levéltár

- „Bűnügyek és bűnüldözés” – Esztergom

Nógrád Megyei Levéltár

- Salgótarján Hild érme – Salgótarján
- Népiskolák Nógrádban – Salgótarján

Somogy Megyei Levéltár

- Kiállítás Takáts Gyula költő halálának 10. évfordulója alkalmából – Kaposvár

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár

- Műemlékfotók Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből
- Megyery-dokumentumok
- Színháztörténeti dokumentumok (plakátok, fotók)
- Papp Aurél képei a Szatmárnémeti Levéltár gyűjteményében

Tolna Megyei Levéltár

- „1848/49 emlékezete”. Tolna Megye és a „48/49-es” forradalom és szabadságharc. – Szekszárd
- „Forradalmak kora”. Tolna megye 1918. október – 1919. augusztus 1. – Szekszárd
- Tolna megyei felekezeti iskolák 1948. évi államosítása – Szekszárd
- I. világháborús dokumentumok a levéltár gyűjteményéből – 2015-ben nyílt kamara kiállítás

Vas Megyei Levéltár

- „A 47. honvédszászlóalj története, 1848–1849” – Zalaegerszeg

Veszprém Megyei Levéltár

- „A reformáció Veszprém megyében” (a Források Veszprém megye reformáció-történetéből c. kötet bemutatójához kapcsolódó kiállítás) – Veszprém
- „Egy jutasi altiszt – Kovács Jenő hagyatéka” – Veszprém

- „A Pápai járás településeinek első említései” (az azonos című forráskiadvány okleveles anyagának bemutatása) – Pápa

Zala Megyei Levéltár

- „A 47. honvédszászlóalj története, 1848-1849” – Zalaegerszeg

Tervezett vándorkiállítások

Békés Megyei Levéltár

- „Körök, egyletek, a civil társadalom története – Békéscsaba, Szarvas
- Őt, a dualizmus Békés megyei történetéről szóló, 15 vászonból álló, roll-up-os vándorkiállítással kísért előadásorozatot – Mezőberény, Békéscsaba, Gyomaendrőd, Orosháza, Szarvas

Hajdú-Bihar Megyei Levéltár

- Armales Transylvanorum – vándorkiállítás (Szlovákia, 2–3 helyszín)
- „Hajdúsági bakák a Nagy Háborúban”
- „Az áldozatok emlékére”

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár

- Bővülő történelem. Az elmúlt 15 év iratajándékozásai Jász-Nagykun-Szolnok Megyében – Szolnok, Martfű, Tiszazug, Tiszaföldvár, Túrkeve)

Vas Megyei Levéltár

- Bővülő történelem. Az elmúlt tizenöt év iratajándékozásai – Szombathely

Veszprém Megyei Levéltár

- Bővülő történelem. Az elmúlt tizenöt év iratajándékozásai – Veszprém

Tervezett online kiállítások

Országos Levéltár

- *Kiegyezés 150!*

Baranya Megyei Levéltár:

- Baranyai protestáns templomok, épületek képeslapokon

Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltár

- Ötven éve egy helyen

Somogy Megyei Levéltár

- Reformációs kamara kiállítás

Zala Megyei Levéltára

- Zalai honvédek a Donnál, 1942-1943. (Fotógaléria a 9. könnyű hadosztály történetéről)

A megkezdett folyamat részeként, az MNL budapesti közművelődéssel foglalkozó részlege és a megyei levéltárak is fontosabb partner múzeumokkal, illetőleg a helyi közgyűjteményekkel élő együttműködést kívánnak kialakítani, illetve a már meglévő kapcsolatokat szeretnék szorosabbra fűzni.

Az MNL rendezvényeinek kisebb részét költségvetési forrásból finanszírozza, nagyobb hányada azonban csak pályázati (főképp NKA támogatás), illetve helyi önkormányzati, állami forrásból oldható meg. Szükség lenne a nagyobb fenntartói támogatásra is, mely lehetővé teszi, hogy az intézmény „láthatóvá” váljon a médiában.

III. 11. Könyvtári munka

A központi és megyei levéltárak szakkönyvtárai a jogszabályok által előírt alaptevékenységüket elvégzik (dokumentumok beszerzése, állományba vétele, feldolgozása, szolgáltatása és állományvédelem, állományrevízió, adatszolgáltatás stb.).

Az MNL könyvtárak állománygyarapításának módja 90%-ban ajándék. A Levéltár kiadványai teljes körűen állományba vételre kerülnek. Gyűjtőkori szabályzat alapján történő válogatás és a meglévő állománnyal való behasonlítás után kerülhetnek bevételezésre a levéltárba érkező más könyveszeti anyagok. Történeti vagy önkormányzati intézmények, kutatók ajándékaiból, levéltárosok hagyatékaiból vagy kiejánlott fölös példányokból válogatással nagyarányú a szerzeményezés. Az Év Levéltári Kiadványa Díj-ért járó könyvtalványokért vásárolt könyvek is a könyvtári állományba kerülnek. A levéltári anyagból másolt képeket tartalmazó, új megjelenésű könyvekből és folyóiratokból is elhelyeznek egy-két példányt, amelyek közlési díj gyanánt kerülnek a könyvtárakba. Külföldi és belföldi kiadványcsere kapcsolatból a legfontosabb szakirodalom érkezik más levéltárakból és történeti kutatóintézetekből. Ezek nemzetközi levéltári folyóiratok és a levéltárak vagy történeti kutatóintézetek újonnan megjelenő könyv kiadványai. Az OL könyvtára 34 külföldi és 18 belföldi partnerrel tart fenn kapcsolatot. Komoly szervezést igényel a kiadványok partnerekhez való eljuttatása, mert a legtöbb esetben kézbesítéssel kell megoldani, postai úton csak indokolt esetben küldhető.

A szakkönyvtárak a levéltári munkához szükséges folyóiratokat, helyi újságokat előfizetik, a megszabott költséghatár betartásával. A szakirodalom beszerzése vásárlással csak úgy lehetséges minden tagkönyvtárban, ha pályázati kiírás során nyernek erre forrást. Ennek hiányában, a költségvetésből való vásárlás nagyon szigorú keretek között és nagyon eltérő módon lehetséges a megyei könyvtárakban. Új könyvek vásárlásra zömmel a Könyvtárellátó Nonprofit Kft-vel kötött szerződés keretében kerül sor. A szerződéskötés előnye egyrészt az árkedvezmény (mértéke 2018-ban 25%-os), másrészt hasznos a részletes ismertetővel, kéthetenként megjelenő ajánlójegyzék, ami a releváns könyvek kiválasztását teszi lehetővé. 2018-ban az OL és 11 megye könyvtára tervezi új könyvek vásárlását, összesen 850 ezer Ft értékben a Könyvtárellátónál. Ezen felül esetenként, nem meghatározott, de kisebb összegben is várható további dokumentumvásárlás. Igény esetén külföldről is történik beszerzés. Összességében az év folyamán 6000 (ebből az OL 1500) könyvtári egység gyarapítása várható.

Törlésre ténylegesen elavult, használhatatlan vagy már indokolatlanul sok példányban lévő művek esetében kerül sor. Az állományt terhelő anyag kivonása raktári hely felszabadítása céljából hasznos. A törölt és a bevételezni nem kívánt könyvek főlőpéldány listával felajánlásra kerülnek más könyvtárak és a levéltári munkatársak számára.

A dokumentumok állománybavétele és nyilvántartása minden esetben egyedi, más néven címleltárkönyvvel készül. Ennek vezetése kézírással vagy számítógéppel történik (excel word). Az OL könyvtárban Corvina rendszerben történik, de évenként kinyomtatva, itt is kötet formában használják.

A könyvtári dokumentumok feldolgozására minden tagkönyvtárban, egységesen a Corvina integrált könyvtári rendszert használják. Az adatbázis építése folyamatos a 2016. évi integrációt követően. A tagkönyvtárakban igen eltérő a feldolgozás üteme, de összességében várhatóan 8 ezerrel nő a katalógusrekordok száma 2018-ban. Év végére várhatóan 346 ezer katalógustételből áll az adatbázis, ami a teljes állomány háromnegyedének megjelenítést jelenti. Nagy segítség, hogy egy műről elég egy bibliográfiai leírást készíteni bármelyik tagkönyvtárban, ez után többi könyvtár a saját példány adatit hozzáírhatja. A katalógus az MNL összes könyvtári állományát nézve is használható, de az egyes könyvtárak saját állományuk tekintetében, saját URL-t használva is kereshetnek benne. A program fejlesztőivel a folyamatos kapcsolattartás lehetőséget ad a felmerülő problémák megoldására és igény esetén módosítják, bővítik a rendszert a kéréseknek megfelelően.

A könyvtári szolgáltatás a munkatársak számára teljes körűen biztosított, ami a levéltári anyag feldolgozását és tudományos munkát segíti. Az MNL tagkönyvtárai között is folyik dokumentumok cseréje. E mellett időnként könyvtár könyvtárközi kölcsönzést is folytatnak. A használati szabályzatban meghatározott módon kölcsönözhető a művek. A levéltári anyagban kutatók kiszolgálása olvasószolgálaton, helyben használattal vagy másolattal történik. A különböző könyvtárakban különféle gyűjteményekkel állnak a használók rendelkezésére, pl. helytörténet, szakdolgozat-gyűjtemény, helyi sajtó digitalizálása. 2018-ban 7 ezer alkalommal 12 ezer dokumentum szolgáltatása várható. E mellett a könyvtárak különböző szintű feltárásokkal állnak a használók rendelkezésére, pl. analitikus feldolgozás, cikkadatbázis, szakbibliográfia. Növekszik az elektronikus dokumentum-szolgáltatások száma. A digitalizált művek a nyilvános katalógusból közvetlenül is elérhetőek. Néhány könyvtár a honlapon, közösségi oldalakon vagy hírlevélben közöl információkat, és hívja fel a figyelmet az újdonságokra.

Állományrevíziót öt könyvtárban terveznek (BKML BaML, JNSZML, HBML, TML). Az OL-ben folytatódik a muzeális dokumentumok típus és állapot meghatározása muzeális leltárnapló elkészítése. Az állomány védelme céljából folyóirat-kötés és kötészavítás céljára kiválasztásra kerülnek művek, s ezen túl és védőboríték vagy téka felhasználásával is védik a dokumentumok épségét.

Minden könyvtár évenként adatokat szolgáltat az Országos Statisztikai Alaprogram Korm. Rendelet alapján az EMMI Kulturális Statisztikai Rendszere számára.

III. 12. Anyakönyvi másodpéldányok kezelése

Az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény alapján 2014. július 1-jétől Magyarországon bevezetésre került az elektronikus anyakönyvvezetés. A hatályba lépő jogszabálynak megfelelően a települések anyakönyvvezetői a megyei kormányhivatalokon keresztül, a korábbi gyakorlattól eltérő formában szolgáltatott adatokat a Magyar Nemzeti Levéltár és Budapest Főváros Levéltára részére az „utólagos bejegyzések” rögzítéséhez. Az új szabályozás – teljes szemléletváltás keretében – a korábbi eseményalapú nyilvántartás helyett egy személy alapú nyilvántartást vezetett be, amelynek középpontjában, mint azt a neve is mutatja, az egyén áll. A papíralapú születési, házassági, halotti, illetve BÉT (bejegyzett élettársi kapcsolat) anyakönyveket egyetlen, egységes (országos) nyilvántartás váltotta fel. Az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény (At.), 89. §. (2) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik: „Az illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal, valamint a hazai anyakönyvvezést végző hatóság az 1980. december 31-ig vezetett anyakönyvben található bejegyzés lezárásáról a bejegyzés folyószámának és az anyakönyv azonosító adatainak továbbításával a Magyar Nemzeti Levéltárat az általa megjelölt formában értesíti. A levéltár az értesítés alapján a bejegyzést lezárja.” A 32/2014. (V. 19.) KIM (At.) rendelet lényegében nem rendelkezik arról, hogy a levéltáraknak az új rendszerben hogyan is kellene lezárniuk az anyakönyvi bejegyzéseket, mivel a rendelet az anyakönyvvezetőkre vonatkozik.

Az EAK-ból generált jegyzékek nem a korábbi UB bejegyzések rögzítésére szolgálnak. A levéltárak ugyanakkor

gondoskodni fognak a kormányhivatalok által részükre megküldött Excel táblázatok biztonságos, több példányban történő megőrzéséről, tekintettel arra, hogy hiányosságaik ellenére e jegyzékek biztosíthatják az EAK által szolgáltatott részleges adatok fennmaradását.

Az At. 89. §. (2) bekezdése szerint: „Az illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal, valamint a hazai anyakönyvezést végző hatóság az 1980. december 31-ig vezetett anyakönyvben található bejegyzés lezárásáról a bejegyzés folyószámának és az anyakönyv azonosító adatainak továbbításával a Magyar Nemzeti Levéltárat az általa megjelölt formában értesíti.”

Az anyakönyvek másodpéldányát őrző levéltáraknak (MNL, BFL), az elektronikus formában tárolt iratok közlevéltári átvételének eljárásrendjéről és műszaki követelményeiről szóló a 34/2016. (XI. 30.) EMMI rendelet előírásai alapján kezdeményezni kell az illetékes kormányhivatalokkal az átvétel formáját és tartalmát. A megkapott adatokat elektronikus irat formájában tárolják, annak anyakönyvi feldolgozása nélkül, „utólagos bejegyzések” vezetése nélkül. Továbbá állásfoglalást kell kérni az anyakönyvezés felügyeletében érintett szervtől arra vonatkozóan, hogy az anyakönyvi másodpéldányok korábbi utólagos bejegyzései vezetése tekintetében van-e kötelezettsége az érintett levéltáraknak.

Mindemellett egyes tagintézményeknek továbbra is vannak a korábbi években keletkezett és felhalmozott elmaradásai, így a hagyományos utólagos bejegyzések bevezetéséből eredő feladatokkal még a 2018-es évben is számolnia kell négy tagintézménynek (BaML, GyMSML Sopron, SML, SzSzBML). Ezek a hátralékok azonban az év során nagyrészt felszámolhatóak, és a tagintézményi tervek szerint az utólagos bejegyzések szinte maradéktalanul bevezetésre kerülnek az anyakönyvi másodpéldányokba.

III. 13. Nemzetközi és hazai kapcsolatok

a) Nemzetközi kapcsolatok

Az MNL 2016-ban annak a felismerésnek az eredményeként hozta létre a Nemzetközi Kapcsolatok és Európai Uniók projektek Igazgatóságát, hogy jobban kihasználja a nemzetközi szakmai együttműködés nyújtotta szakmai előnyöket. Kiemelten fontosnak tartjuk, hogy hatással és befolyással legyünk az Európai Unió levéltári tevékenységet érintő jogalkotására, kihasználjuk az európai központi és regionális finanszírozási programok pályázati lehetőségeit, támogassuk a nemzetközi szakmai önszerveződés fórumait. Aktív részvételünk az *DLM Forum Foundation*, az *Archives Portal Europe Foundation*, az *IcarUS Consortium* tevékenységében munkatársainknak lehetőséget nyújt a levéltáros szakma nemzetközi élvonalával való együttműködésre, az adaptált tudáson keresztül hozzájárul a szűkösen rendelkezésre álló képzési és fejlesztési források hatékony felhasználásához. A szervezetek saját programjain keresztül a magyar levéltárak részt vesznek a levéltárak európai és nemzetközi szolgáltatásainak fejlesztésében.

Az *European Archives Group* és az *European Board of National Archivists* 2018-ban Szófiában és Bécsben tartja tanácskozását, ahol várhatóan nagy hangsúlyt kap a 2018-tól hatályos Általános Adatvédelmi Rendelet és az elektronikus archiválás. A Nemzetközi Levéltári Tanács éves konferenciájára és a nemzeti levéltárak vezetőinek (FAN) tanácskozására novemberben Youndében, Kamerunban kerül sor. Az Afrikában első ízben megrendezett konferencia vezető témái az igazgatás, emlékezet és örökség, ebben a témában előadást tervezünk benyújtani.

2018-ban két nagyobb összeurópai projekt végrehajtásában működik közre intézményünk, lezárul az *Europeana Migration* projekt és a *Co:op projekt*, megyei tagintézményeink pedig regionális együttműködési projekteket valósítanak meg és készítenek elő.

Az Állományvédelmi és reprográfiai osztály vezetője képviseli az MNL-t az Európai Állományvédelmi vezetők (EHC) Szófiában rendezendő soros találkozásán.

Az Informatikai és e-levéltári osztály folytatja az elektronikus iratok hosszú távú megőrzésével kapcsolatban a korábbi években kialakult nemzetközi együttműködést. Tervezzük részvételünket a marburgi *Tagung des Arbeitskreises Archivierung von Unterlagen aus digitalen Systemen* konferencián.

Az 1945 előtti Kormányzervek Főosztálya képviseli az intézményt az *International Holocaust Remembrance Alliance* ülésein és a Holokauszt 70 projekt folytatásaként tervezzük a szakmai kapcsolatok elmélyítését, közös projektek megkezdését a washingtoni United States Holocaust Memorial Múzeummal.

2018-ban továbbra is intenzív lesz a Bécsi Magyar Levéltári Kirendeltség: kapcsolattartás. A Szlovák Levéltári Felügyelőséggel folytatódik a magyar-szlovák mikrofilmcsere és a digitális másolatok készítésével kapcsolatos ügyintézés. Hungarika feltárást folytatunk Nyitrán és Fraknón az MNL és az Esterházy Privatstiftung megállapodása függvényében.

Folyamatban van több nemzetközi pályázatunk elbírálása, ezek közül az Európai Levéltári Portál Alapítvánnyal és a spanyol Nemzeti Levéltári Igazgatósággal és az IcarUS alapítvánnyal közösen benyújtott Creative Europe és a Kassa Város Levéltárával közösen benyújtott Interreg pályázatunk a legjelentősebbek.

Részt veszünk az International Institute for Archival Science of Trieste and Maribor őszi levéltári napján és

tervezük a szlovéniai Radenciben áprilisban sorra kerülő Technical and Field Related Problems of Traditional and Electronic Archiving Nemzetközi levéltári konferencián való részvételünket. Szakembercseré keretében az Eberhard Karls Universität Tübingen hallgatóját az MNL több szervezeti egységében látjuk vendégül gyakornokként.

Az MNL Baranya Megyei Levéltára az Eszéki Állami Levéltárral és a Szabadkai Történelmi Levéltárral épített ki szoros nemzetközi kapcsolatot. Ennek keretében rendszeresen részt veszünk egymás konferenciáin és rendezvényein.

Az MNL Bács-Kiskun Megyei Levéltára 2004-ben és 2005-ben írt alá nemzetközi együttműködési megállapodást a szabadkai, zentai, pancsovai területi levéltárakkal, valamint az Újvidéken működő Vajdasági Levéltárral. Ennek keretében rendszeresen és kölcsönösen részt veszünk egymás konferenciáin, szakmai rendezvényein.

Az MNL Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltára az Eperjesi Egyetem tudományos rendezvényein vesz részt.

Az MNL Csongrád Megyei Levéltára a lengyel Nemzeti Emlékezet Intézetével (IPN), a Zentai Történelmi Levéltárral, a Nagybecskereki Történelmi Levéltárral, a Krakói Nemzeti Levéltárral, Román Nemzeti Levéltár Arad Megyei Levéltárával és Tarnów Város Kerületi Múzeumával tervez együttműködést.

MNL Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltára 2015-ben vette fel a kapcsolatot a Szlovák Köztársaság Belügyminisztériuma Nyitrai Állami Levéltárával és Komáromi Fióklevéltárával. Dr. Novák Veronikával a Szlovák Köztársaság Belügyminisztériuma Nyitrai Állami Levéltára Vágsellyei Fióklevéltárának igazgatójával 2017-ben kerültek munkakapcsolatba. A korábbi évek gyakorlatát követve 2018-ban is előadásokat tartanak egymás konferenciáján, illetve a hungarika-kutatás keretei között felmérik a Szlovák Köztársaság Belügyminisztériuma Nyitrai Állami Levéltára gyűjteményében található magyar nyelvű iratokat az OL és a Tolna Megyei Levéltár munkatársainak támogatásával. Az tagintézmény szerkesztésében megjelenő Kisalföldi Szemle V. című kötetben bemutatkozik a nyitrai, a komáromi és a vágsellyei levéltár is.

Az MNL Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára kiadványcseré kapcsolatban áll a Burgenlandi Múzeummal és a Tartományi Levéltárával. 2018-ban tervezik ezt kiterjeszteni közös forrásfeltárások, esetleg kiadvány reményében.

Hajdú-Bihar megyei tagintézményünkben a Magyarország-Románia Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében konferenciák szervezését és kiadvány készítését tervezik egy Bihar megyei partnerrel.

Komárom-Esztergom megyei tagintézményünk a Szlovák Belügyminisztérium Nyitrai Állami Levéltár Komáromi (Komáromi) Fióklevéltárával tart fenn intenzív kapcsolatot. 2018-ban sor kerül a korábban tervezett hungarika kutatások megvalósítására.

Az MNL Nógrád Megyei Levéltára a Besztercebányai Állami Levéltárral, illetve a Besztercebányai Állami Levéltár Losonci Levéltárával megkezdett együttműködést folytatja.

Az MNL Somogy Megyei Levéltára 2017-ben befejezte 17 éves közös projektjét a Rijekai Levéltárral. A kormányzói iratok rendezését és jegyzékelését követően az együttműködés új lehetőségeit keressük. A horvát levéltárosok részt vesznek a kaposvári levéltári napon, amelyen – hagyományosan – előadást is tartanak.

Az MNL Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára a Kárpátaljai Állami Levéltárral és a II. Rákóczi Ferenc Magyar Főiskola Történelem Tanszékével, valamint az MNL OL Hungarika csoportjával közös szakmai együttműködés keretében a KÁL főispáni opiszainak adatbázisba vitelén dolgozik. Tervezik továbbá a levéltár bemutatását, valamint a legújabb kiadványok bemutatóját is Beregszászban közös rendezvény keretében, illetve on-line formában. A kárpátaljai kollégák rendszeres vendégei programjaiknak, ők is gyakran kapnak meghívást konferenciáikra, diákkongresszusaikra előadónak, zsűritagnak. A Nyitrai Levéltár Vágsellyei Fióklevéltárának munkatársaival közösen látogatják egymás levéltári napjait, amelyeken előadásokat is tartanak. 2018-ban a csehszlovák-magyar lakosságcsere dokumentumaiból adatbázis-építés előkészületi munkákat tervezik. Az Identitás Alapítvány rendezvényein részt vesznek, közös könyvbemutatót terveznek tavasszal Nagyváradban, illetve keresik a közös pályázat lehetőségét egy Szatmári Tudástár kialakítására. A Szatmárnémeti Levéltárral Papp Aurél világháborús képeiből terveznek kiállítást.

Az MNL Tolna Megyei Levéltára a Nyitrai Állami Levéltárban tervez hungarika kutatást az Országos Levéltárral és az MNL GySM Győri Levéltárával együttműködve.

Az MNL Vas Megyei Levéltára a több évtizede fennálló nemzetközi kapcsolatai révén állandó partnereivel, a Maribori Területi Levéltárral, a Muraszombati Múzeummal és a Burgenlandi Tartományi Levéltárral és Könyvtárral kölcsönös kiadványcserét bonyolít le. A SI-HU Interreg V-A Szlovénia-Magyarország Együttműködési Program pályázat keretében az „e-documenta Pannonica” projekt megvalósításán 2017–2020 között tagintézményünk partnerei a Maribori Területi Levéltár, a Muraszombati Muravidéki Múzeum és a Beltinci Idegenforgalmi és Művelődési Intézet. A XXVII. Szlovén-magyar ifjúsági Nemzetközi Levéltári Kutatótábor megrendezésére 2018. júniusban kerül sor a Zala Megyei Levéltárral közösen.

Veszprém megyei tagintézményünk a Nagyszombati Állami Levéltárban tervez hungarikakutatást és forrásfeltárást. A Pozsonyi Állami Levéltár Vágsellyei Fióklevéltárával és a Szenci Városi Múzeummal a konferenciákon való kölcsönös

részvétel, előadások megtartása 2018-ban is folytatandó hagyomány. A freiburgi Institut für Volkskunde der Deutschen des östlichen Europa-val való együttműködésük a kitelepített németek kapcsolatrendszerének és levelezésének feltárására irányul.

Az MNL Zala Megyei Levéltára rendezi 2018-ban a 28. szlovén-magyar nemzetközi ifjúsági levéltári kutatótábort a Maribori Területi Levéltárral (Szlovénia) és az MNL Vas Megyei Levéltárával közösen.

b) Hazai kapcsolatok

Az MNL tagintézményeinek hazai kapcsolatai 2018-ban is sokrétűek és intenzívek lesznek: számos országos és helyi közgyűjteménnyel, kulturális intézménnyel tartják a kapcsolatot és működnek együtt valamilyen formában. Továbbra is törekedni fognak a társintézményekkel, felsőoktatási intézményekkel, a megyei tudományos szervezetekkel való együttműködésre. A már meglévő kapcsolatok tovább erősödnek és bővülnek, így például az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközponttal, az MTA Társadalomtudományi Kutatóközponttal, a Nemzeti Közszerzői Egyetemen, az Országos Széchényi Könyvtárral, a Pannonhalmi Főapátsággal, az Országgyűlési Múzeummal, vagy a Libri Könyvkiadóval.

Az MNL Országos Levéltára a Mikes Kelemen Program kapcsán szakmai partnerként 2018-ban is együttműködik az Országos Széchényi Könyvtárral. A „Kik vagyunk? A magyarság és az együttélő népek. Kapcsolódási pontok térben és időben” c. kiállítás rendezése során a Néprajzi Múzeummal, az MTA BTK Zenetudományi Intézetével, több múzeummal, illetve kisebbségi önkormányzattal működik együtt. Az Országos Levéltár munkatársai a szolnoki Aba Novák Agóra Kulturális Központtal közösen rendeznek kiállítást „Áldás és átok a víz. Vizeink a 18–19. században” címmel. A Nemzeti Közszerzői Egyetemen együttműködve szervezik meg az 1975-ös helsinki értekezletről szóló konferenciát. A Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal támogatásával tovább folytatódik „A magyarországi rendiség politikai kultúrája (1526–1848)” című tudományos projekt, amelyben a Pázmány Péter Katolikus Egyetem is képviselteti magát. A Libri Könyvkiadóval közösen az MNL egy reprezentatív, a hazai nemzetiségek történetét és a magyarsággal való együttélésüket bemutató, 10 kötetből álló könyvsorozat megjelentetését tervezi. Ugyanezzel a könyvkiadóval közösen jelenik meg 2018 tavaszán a „Trianon arcai. Naplók, visszaemlékezések, levelek” című dokumentumkötet. Az OSZK kiadásában megjelenik Balogh János Máttyás „Üzleti szellemű fővárosi napi sajtó a dualizmus korában” c. disszertációja. A Gazdasági Levéltári Főosztály egy-egy munkatársa tagja az MTA-BTK NEB Vidéktörténeti Témacsoportjának, illetve az MTA TK Politikatudományi Intézet, REWORK-OTKA kutatócsoportnak. Az MNL teljes jogú tagként vesz részt a Hungaricana Közgyűjteményi Portál szerkesztőségében.

A megyei tagintézmények a levéltáros szakmai szervezetek mellett hagyományosan jó kapcsolatokat ápolnak a megyéjük területén található közgyűjteményekkel, oktatási intézményekkel, civil szervezetekkel. A fenntartóváltás ellenére a legtöbb helyen megmaradt a városi, illetve a megyei önkormányzatokkal való jó kapcsolat, amely több esetben abban is megnyilvánul, hogy anyagi hozzájárulással támogatják a levéltári rendezvényeket vagy akár kiadványok megjelentetését. Fontos azt látni, hogy a megyei levéltárak – tudományos programjaikkal, kiadványaikkal – a helyi tudományos közélet meghatározó, olykor egyedüli képviselői, e szerepkört az elkövetkezőkben is fenn kell tartani.

MNL BaML: Egyik legfontosabb partnerük a Pécsi Tudományegyetem. Az informatikus-könyvtáros, történelem, néprajz, földrajz, hon- és népismeret szakos hallgatóknak tartanak rendszeresen foglalkozásokat. A Total Art Egyesülettel a kisebbségek kutatása és a Gulág témakörében működnek együtt és rendeznek közös kiállításokat. A Reformációs projekt keretében partnerkapcsolatot ápolnak a Pécsi Református Egyházközséggel, a Pécsi Evangélikus Egyházközséggel, a Baranya Református Egyházmegye Levéltárával. A Dél-dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközponttal a sajtótermékek digitalizálása területén működnek együtt. Régi partnerük a Janus Pannonius Múzeum. 2018-ban is folytatják az Arcanum Adatbázis Kft.-vel az MNL BaML könyvtári anyagának digitalizálását.

MNL BéML: Öt Békés megyei könyvtárral terveznek együttműködést.

MNL CSML: Szeged: Szakmai és közművelődési együttműködést terveznek az Ópusztaszeri Történeti Emlékparkkal, a hódmezővásárhelyi Emlékpont Múzeummal, a Nemzeti Emlékezet Bizottságával, a szegedi székhelyű Gál Ferenc Főiskolával, a Krakói Magyar Főkonzulátussal, valamint a Szegedi Tudományegyetemmel. Egy munkatársuk továbbra is a Nemzeti Kastély- és Várprogram történész-szakértőjeként tevékenykedik. *Csongrád:* A csongrádi levéltár évek óta szoros kapcsolatot ápol a Koch Sándor Csongrád Megyei Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Csongrádi Szervezetével és a Csongrád Megyei Honismereti Egyesülettel. A szervezetek támogatják rendezvényeiket, előadásaikat, kiállításait. A civil szervezetek közül az Oppidum Csongrád Alapítvány támogatását élvezzi az intézmény. A Csongrádi Művelődési Központ és Városi Galéria előadótermet biztosít és segíti PR-tevékenységüket, a Tari László Múzeummal közös kiállításokat rendeznek, ill. felkérésre kiállítást készítenek számukra. Segítik a Csongrádi Helytörténészek Baráti Körének munkáját, publikálási lehetőséget biztosítanak tagjainak, a magániratok gyűjtésében a kör tagjai segítik a levéltárat. A meglévő kötelekeket megtartva próbálják bővíteni helyi kapcsolataikat.

MNL FML: Egy munkatársuk az MTA BTK Vidéktörténeti kutatócsoportjának tagja. A Veszprémi Akadémiai Bizottsággal közös konferenciákat terveznek.

MNL GYMSM GYL: A XXI. Győri – VII. Kisalföldi Levéltári Nap rendezvényeinek szervezése során az alábbi intézményekkel működnek együtt: Győri Egyházmegyei Levéltár, Győr Megyei Jogú Város Levéltára, Ráth Mátyás Evangélikus Gyűjtemény, MOKK Közjegyzői Levéltár (Győr), MNL Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára. Más intézményekkel közösen megszervezik a Győri Honismereti Akadémiát.

MNL GYMSM SL: Fontosnak tartják a városon belüli jó együttműködést a társ-közgyűjteményekkel (múzeum), hasonlóképpen a közvetlen régióon belüli kooperációt. 2018 őszén is részt vesznek a közös Győri és Kisalföldi Levéltári Nap megszervezésében.

MNL HBML: A Debreceni Ítéltáblával közös pályázaton a Debreceni Királyi Ítéltábla elnökeinek bírói pályafutását bemutató és az Ítéltábla bírói archontológiáját tartalmazó kötetet jelentetnek meg.

MNL HML: Együttműködnek az Eszterházy Károly Egyetemmel és a megyében lévő közgyűjteményekkel, közművelődési intézményekkel.

MNL JNSZML: Közös szakmai napot tartanak a megyei Kormányhivatallal az önkormányzatok irattárosai részére. Szorosabbra kívánják vonni szakmai kapcsolataikat a Szolnokon kívüli, megyei közművelődési intézményekkel is. Erre a „Bővülő történelem” vándorkiállítás utaztatása nyújt lehetőséget

MNL K-EML: Együttműködnek az esztergomi közgyűjteményekkel (Duna Múzeum, MNM Vármúzeuma, Keresztény Múzeum), a Komárom-Esztergom Megyei Honismereti Egyesülettel, a tatai Kuny Domokos Múzeummal és a Komáromi Klapka György Múzeummal.

MNL NML: A megye közgyűjteményeivel, illetve a szakmai társintézményekkel kooperálnak.

MNL SML: A kaposvári közgyűjteményekkel közös rendezvényeket szerveznek. A Megyei Múzeummal a Múzeumok éjszakája kapcsán, a Takáts Gyula Városi Könyvtárral pedig a névadó költő halálának évfordulója alkalmából közös kiállítást és konferenciát terveznek. A költő hagyatékát a levéltár határozatlan ideig letétben őrzi.

MNL VaML: Partnereik: Savaria Megyei Hatókörű Városi Múzeum, Kőszegi Városi Múzeum, Vas Megyei Honismereti Egyesület, Kőszegi Felsőboktatási Intézmény, Közjó és Hagyomány Egyesület, Szombathelyi Egyházmegyei Levéltár, Szombathelyi Evangélikus Egyházközség, Szombathelyi Szépitő Egyesület, Vasi Múzeumbarát Egylet. A fenti intézményekkel 2018-ban is számos közös programot bonyolítanak le.

MNL VeML: Az alábbi szervezetekkel működnek együtt: Nemzeti Emlékezet Bizottsága (forrásfeltárás); Veszprém Megyei Német Nemzetiségi Önkormányzat (kutatói együttműködés); Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (forrásfeltárás); Pannon Egyetem, Veszprém (szakmai rendezvények, konferenciák közös rendezése); az MTA BTK TTI keretén belül megalakult Vidéktörténeti Kutatócsoport (egy kolléga részt vesz a munkájában); MTA Lendület – Trianon 100 kutatócsoport (egy kolléga vesz részt a munkájában).

MNL ZML: Zalaegerszeg város önkormányzatával közösen tudományos konferenciákat szerveznek az alábbi két tematikában: „Zalaegerszeg és az első világháború”, „Zalaegerszeg városbírói és polgármesterei”. Ezenkívül közös köteteket adnak ki a Zalaegerszeg Kultúrájáért Közalapítvánnyal, illetve Zalaegerszeg város önkormányzatával.

III. 14. Pályázatok

Tagintézményeink rendezvényeik lebonyolításához, kiadványaik megjelentetéséhez, egyes szakmai feladatok teljesítése, illetve könyvtárállományuk fejlesztése érdekében minden évben, így 2018-ban is – a pályázati lehetőségekhez mérten –, számos pályázatot nyújtanak be, elsősorban a Nemzeti Kulturális Alaphoz (Közgyűjteményi Kollégium, Könyvkiadási Kollégium, Folyóirat-kiadási Kollégium, Szépirodalom és Ismeretterjesztés Kollégium, miniszteri keret), az Emberi Erőforrás Támogatáskezelőhöz. Folyamatosan keressük a lehetőséget, hogy a pályázati kiírások lehető legszélesebb spektrumát tudjuk igénybe venni helyi, hazai és nemzetközi pályázatok tekintetében egyaránt.

A pályázatok szervezésénél két szempontot tartunk szem előtt. Egyrészt a 2017-ben már nyertes pályázatok kivitelezésével és elszámolásával kalkulálunk, másrészt számolunk az újabb pályázatok benyújtásának lehetőségeivel. A 2018. évi pályázatokat a legtöbb tagintézmény a kiírás függvényében tervezi. Így a korábbi évekhez hasonlóan az alábbi témakörökben benyújtandó pályázatokra számítunk:

- önálló kötetek, évkönyvek, periodikák, forráskiadványok megjelentetése

- levéltári napok, konferenciák szervezése
- közművelődési tevékenység
- restaurálás
- digitalizálás
- adatbázis fejlesztés, adatbázis építés
- iratvásárlás
- savmentes dobozok vásárlása
- speciális tárolóeszközök, illetve elkészítésükhöz szükséges anyagok beszerzése
- szakkönyvtár gyarapítása
- raktári eszközök, mérőeszközök beszerzése
- klímaberendezés karbantartása, tisztítása

2017-ben a *Széchenyi 2020* program keretében támogatási szerződést kötöttünk a közigazgatási eljárásokhoz kapcsolódó levéltári szolgáltatás fejlesztése (KÖFOP-1.0.0-VEKOP-15-2016-00011) című projektünk megvalósítására, melynek segítségével lehetőségünk nyílik a levéltári ügyfélszolgálati tevékenység kormányablakhoz történő csatlakozására. A projekt 2018. december 31-én zárul.

Az Európai Bizottság támogatást nyújtott a *Migration in the Arts and Sciences– European Migration Tematic Collection* pályázati című tematikus migrációs gyűjtemény létrehozására, mellyel az Európai Unió belüli migráció kultúrára gyakorolt hatását vizsgáljuk. A projekt feladata a tagállamok saját koncepciója alapján készített gyűjtemények migrálása, az adatok Európai Publikációs Szabványhoz történő igazításával. Az elkészült egységes gyűjteményhez 28 uniós ország állampolgárai számára biztosítunk hozzáférést. A projekt 2017. szeptember 1-jén indult 2019. december 31-én zárul 158. 462,5 Euro támogatással.

Konzorciumi partnerként a spanyolországi Nemzeti Történelmi Levéltárral *Demokrácia Európában: Digitális történet* címmel egy digitalizálási projekt benyújtását tervezzük az APE Foundation vezetése alatt.

A nemzetközi levéltári kutatások központja, az ICARUS felkérésére tervezzük, hogy csatlakozunk az általuk koordinált *Time machine: European flagship* című projekthez.

2018-ban három tagintézményünkben (CSML, HML, GYMSM SL) megkezdjük EFOP projekt keretében a múzeumi és levéltári intézményrendszer tanulást segítő infrastrukturális fejlesztései című 2017-ben elnyert pályázatunk megvalósítását. 4 tagintézmény esetében (HBML, TML, VaML, ZML) még döntésre várunk.

Befejezett EU-s pályázataink (TÁMOP, TIOP, EKOP) fenntartási időszakukban vannak, így az azzal kapcsolatos teendőket látjuk el.

Folytatjuk a Reformáció 2017 emlékévhöz kapcsolódó kormányzati források pályázat útján történő bevonását. Két futó „OTKA” pályázatunkat bonyolítjuk, további benyújtását tervezzük.

Megyei tagintézményeink esetében számítunk a megyei és városi önkormányzatok, hivatalok pályázati úton történő támogatására, valamint helyi civil szervezetek támogatására is.

III. 15. Vezetés, ügyvitel, képzés, továbbképzés

Az MNL-ben 2016-ban lezajlott szervezeti átalakítások tapasztalatait leszűrve 2017 első hónapjaiban megtörtént a szervezeti egységek ügyrendjének felülvizsgálata, illetve azok jóváhagyása, a 2018-as évben pedig az intézmény SZMSZ-ének felülvizsgálatát tervezzük.

Az MNL-ben jelenleg zajló KÖFOP-1.0.0-VEKOP-15-2016-00011 azonosító számú „A Közigazgatási eljárásokhoz kapcsolódó levéltári szolgáltatás fejlesztése” című projekt eredményeképpen a 2018. év végéig jelentős szervezet-, folyamat- és infrastruktúra-fejlesztési feladatok kerülnek megvalósításra. Az első fejlesztési cél az MNL működési hatékonyságának a növelése és az elektronikus levéltári szolgáltatások országos lefedettségének az elérése, a második fejlesztési cél pedig a közigazgatási eljárásokhoz kapcsolódó szolgáltató-képesség kialakítása. A projekt közvetlen céljai, hogy az Elektronikus Levéltári projektben (EKOP-1.2.8-08-2008-0001) létrejött, alapvetően a kutatókat támogató központi elektronikus levéltári szolgáltatások kiterjesztésre kerüljenek a megyei tagintézményekre. Tervezzük továbbá a közigazgatási adatszolgáltatás és integrált ügyfélszolgálat kialakítását annak érdekében, hogy bármely csatlakozott levéltár elektronikus keletkezett vagy digitalizált iratanyagából szabványos és egységes elektronikus felületen legyenek elérhetők az elektronikus ügyintézéshez szükséges adatok, mind közvetlenül a lakosság, mind pedig a közigazgatási intézmények számára. A fenti fejlesztések jelentős mértékben át fogják alakítani az MNL jelenlegi ügyviteli, iratkezelési és ügyfélszolgálati rendszerét, valamint hatással lesznek az intézmény vezetési, szervezeti, oktatási/továbbképzési és szabályozási rendszerére is.

Ehhez is kapcsolódóan tervezzük a szervezetfejlesztési felmérések készítését, elemzését és Szervezetfejlesztési koncepció kialakítását, amely magába foglal egy korszerű teljesítményértékelési rendszer alapjait is.

A 2016 folyamán történt előkészítő munka eredményeként 2017-ben elkészült az MNL egységes módszertani és továbbképzési koncepciója. Mivel hosszú távon e szakterületek sikeres működésétől függ az intézmény szakmai munkájának színvonala, mind a módszertani, mind az oktatási/továbbképzési területen szükséges az éves munkaterveken túlmutató, közép- és hosszú távú tervezés. A koncepció részeként meghatároztuk azokat az intézményi stratégiai célokat, alapelveket, feltételeket, amelyek hosszabb időtávra kijelölik a két szakterületen folyó munka kereteit. Mindezek konkrét megvalósítása érdekében a koncepció alapelveit szem előtt tartva a 2018-as évben az oktatásra és a módszertani kérdésekre vonatkozó stratégia megalkotását tűztük ki célul.

Az MNL belső képzéseit illetően elsődleges cél, hogy a 2018-as tavaszi megvalósítási határidőnek megfelelően az EMMI-től kapott támogatást a lehető leghatékonyabb módon használjuk fel. Ennek a 2017-ben már megkezdett tevékenységnek szerves folytatásaként erre az évre állományvédelmi, szakmai idegennyelvi, adatvédelmi, valamint a Levéltári Nyilvántartó Rendszer mindennapi használatát segítő, elmélyítő képzéseket tervezünk.

Mind a megyei tagintézmények, mind az Országos Levéltár munkatársai részéről igény mutatkozik, egy elsősorban új belépő kollégák részére szervezett, alapvetően levéltári kezelői ismereteket biztosító képzés indítására.

Mindemellett az Országos Levéltárban 2018-ban is tervezzük külső hallgatók számára a korábbi években rendszeresen megtartott levéltári kezelői, segédlevéltárosi, irattáros/iratkezelői tanfolyamok megszervezését is. A 2018. év kiemelt feladata segédlevéltáros-képzésünk már megkezdett OKJ-s akkreditációs folyamatának lezárása. Az OL-ben a tanfolyamok megtartásához szükséges oktatási infrastruktúra továbbra is rendelkezésre áll. Eben az évben fel kell mérni azt is, hogy a megyei tagintézmények ilyen vonatkozásban milyen kapacitásokkal rendelkeznek. A megyei levéltárak közül két, a képzési feladatok területén már az előző esztendőben is fontos szerepet vállaló tagintézmény erre az évre is – NKA-támogatásnak is köszönhetően – tervez a gyűjtőterületi munkát, illetve a Levéltári Nyilvántartó Rendszer használatát segítő képzési alkalmakat.

A módszertani munka keretében folytatjuk a megyei tagintézményekkel 2014-ben megkezdett koordinációs megbeszéléseket. A 2018-as évben a módszertani egyeztetések elsődleges célja az ügyfélszolgálati eljárásrend egységesítése és a tagintézmények gyűjtőterületi tevékenységének koordinálása lesz. Kiemelt figyelmet fordítunk a nemzetközi tapasztalatcserére, valamint a külföldön szerzett tapasztalatok MNL szintű gyakorlati hasznosítására. Arra törekszünk, hogy a nemzetközi szakmai ismeretszerzésben a megyei tagintézmények munkatársai, illetve a különböző levéltári szakterületek dolgozói minél szélesebb körben vegyenek részt.

A Magyar Nemzeti Levéltár 2018-ban is ellátja a levéltári szakfelügyelet működtetését, adminisztratív teendőit. Munkatársaink, Csízi István, Káli Csaba, Katona Klára, Kovács Melinda, Melega Miklós, Sáfár Gyula közlevéltári szakfelügyelőkként működnek közre.

A Magyar Nemzeti Levéltár főigazgatója látja el a Levéltári Kollégium elnöki teendőit. A kilenctagú szakmai testületben az elnökön kívül három főt ad az MNL (Mikó Zsuzsanna, Hermann István, Rácz György, Erdész Ádám). A Kollégium ügyeinek adminisztratív kezelését az MNL egyik munkatársa végzi a Kollégium titkáráként (Puskás-Paulik Ágnes).

Budapest, 2018. február 15.

Dr. habil. Szabó Csaba
főigazgató

